

ใบรองปก

รัฐศาสตร์วิจารณ์ ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม-ธันวาคม 2562

Political Science Critique, Centre of Politics, Social and Area
Studies, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

Vol. 6 No. 12 July - December 2019

ISSN : 2697-598X

ปีที่พิมพ์ : ธันวาคม 2562

Year : December 2019

© 2019 by Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา

วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562.

1.วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์. I. ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา,
เจ้าของ. II. ชื่อเรื่อง.

ISSN 2697-598X

รัฐศาสตร์พิจารณา ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาเกี่ยวกับสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณาบริเวณศึกษา (Area study) วารสารเอเชียพิจารณาใช้การกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind Peer Review) โดยแต่ละบทความต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน วารสารเอเชียพิจารณาจัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการในสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง บริหารรัฐกิจ นโยบายสาธารณะ โดยมีอาณาบริเวณ (Area study) อยู่ในภูมิภาคเอเชีย
2. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิผลิตผลงานทางวิชาการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปบทความทางวิชาการและบทพิจารณาหนังสือ
3. เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักวิจัย
4. เป็นเอกสารประกอบการเรียน การสอนในระดับอุดมศึกษา

ข้อความและบทความในวารสารฉบับนี้เป็นแนวความคิดของผู้เขียน การตีพิมพ์บทความเข้าเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการและมหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐศาสตร์วิจารณ์ ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
Political Science Critique, Centre of Politics, Social and
Area Studies,
ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)
ISSN 2697-598X

เจ้าของ ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการประจำฉบับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ โชะเฮง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.โคริน เฟื่องเกษม

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ

สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฝือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

รองศาสตราจารย์ ดร.วรารักษ์ เกลิมพันธุ์ศักดิ์

สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร ยี่หมะ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นเรศพร เจริญโรจน์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

สถาบันศาสนา วัฒนธรรมและสันติภาพ

และหัวหน้าสาขาวิชาสันติศึกษา

มหาวิทยาลัยพายัพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ แสงทอง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ ดร.กรวิทย์ เกาะกลาง

ภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ศุภผล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส หล้าปริง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.เกรียงชัย ปิงประวัติ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.กานต์ บุญยะกาญจน์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร. วุฒิพล วุฒิวรพงศ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฝือ

คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิหรา จิตตลดากร

อาจารย์บัณฑิตพิเศษ

รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ สุขวิรัช

อาจารย์บัณฑิตพิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หะมะ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิระ โรจนะประภายนต์
อาจารย์ ดร.กรวิทย์ เกษกลาง

อาจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ มีสื่อนฐาน

อาจารย์ ดร.สุริษา วรวิเชียรวงษ์

อาจารย์ ดร.ศราวุฒิ อารีย์

ภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญัฐพงศ์ บุญเหลือ
อาจารย์ ดร.เกรียงชัย ปิงประวัติ

ผู้จัดการ

ประจำคณะผู้จัดทำ

พิสูจน์อักษร

ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม

พิมพ์ที่

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนิด้า
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรรัฐประศาสน-
ศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยทองสุข
ศูนย์มุสลิมศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นางสาวอินทรี หวังเกษม
นางสาวธนาทิพย์ โชยดิตรส
นางจารุวรรณ น้อยพิทักษ์
นางสาวสุริษา ธวัชชัยพิบูลย์
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
www.asiajournal.ru.ac.th

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	1
นิพนธ์ โชะเฮง	
บทความวิชาการ	9
การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล	11
ปองทิพย์ ฤทธิ์อิม	
นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาความยากจนของคนชนบท	41
ภัทรภร แพงไทย	
ภักดี โพธิ์สิงห์	
การกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีความสามารถ	65
ในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วน ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมืองฯ	
จังหวัดศรีสะเกษ	
ปณัยกร บุญกอบ	
Intelligibility of English on Signs in Tourist Attractions	95
in Thailand	
Wipapan Ngampramuan	
นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาของรัฐบาล บาร์ค โอบามา	123
ต่ออิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016): ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน	
กฤตภาส อำนวยสุข	

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1978-2015)	153
---	-----

ชลดา เสวตศิลา

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน

Contents

	Page
Editorial Remark	1
Nipon Sohheng	
Research Articles	9
The Welfare Policy Formulation by Government	11
Pongtip Rit-im	
Policy on the prevention and correction of rural poverty	41
Pattaraporn Paengthai	
Pakdee Phosing	
The Local Fiscal Decentralization: A Case Study of Capability to Revenue Collection of Nong Phai Tambon Administrative Organization, Muang District, Si Sa Ket Province	65
Panaikorn Boonkob	
Intelligibility of English on Signs in Tourist Attractions in Thailand	95
Wipapan Ngampramuan	
U.S. Foreign Policy under Obama Administration toward Iran (2013-2016): Iran Nuclear Issue	123
Krittapas Amnuaysook	

Contents

	Page
Economic relation between CHINA-UNITED STATE (1978-2015)	153
Chonlada Savettasila	
Karunrak Phaholyothin	

บทบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการฉบับนี้เป็นฉบับที่เปลี่ยนชื่อจากวารสารเดิม คือ “เอเชียพิจาร” มาเป็น “รัฐศาสตร์พิจาร” ด้วยเหตุผลที่คณะรัฐศาสตร์ได้ดำริจัดตั้งศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษาขึ้นมาใหม่และศูนย์ใหม่นี้ได้เข้ามาบริหารศูนย์ศึกษาเอเชียและศูนย์เอเชียตะวันออกและในการประชุมนัดแรกคณะกรรมการศูนย์ ใหม่นี้ได้ให้ทัศนะว่า ทั้ง 2 ศูนย์ คือ ศูนย์ศึกษาเอเชียและศูนย์เอเชียตะวันออกมีจุดร่วมเหมือนกัน คือต้องการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคเอเชีย และเนื่องจากชื่อศูนย์ที่มีความใกล้เคียงกันมาก จึงมีมติให้เปลี่ยนชื่อของทั้งสองศูนย์ให้มาอยู่ในศูนย์เดียวกันคือ ศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา และให้เปลี่ยนชื่อวารสารเอเชียพิจาร เป็นรัฐศาสตร์พิจาร เพราะมองว่าประเด็นทางรัฐศาสตร์มีความกว้างขวางทางความหมายและครอบคลุมทุกประเด็นในการศึกษารวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาณานิคมศึกษาด้วย วารสารวิชาการฉบับนี้จึงเป็นวารสารฉบับแรกที่ใช้ชื่อว่า “รัฐศาสตร์พิจาร” ซึ่งวารสารฉบับนี้ยังคงอยู่ในฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เช่นเดิม ซึ่งคณะกรรมการของศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา ได้ทำหนังสือแจ้งขอเปลี่ยนชื่อวารสารกับทางศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยอย่างเป็นทางการและเป็นลายลักษณ์อักษรเรียบร้อยแล้ว

เนื่องในโอกาสที่เรามีศูนย์ใหม่และได้เปลี่ยนชื่อวารสารใหม่เป็น “รัฐศาสตร์พิจาร” กองบรรณาธิการจึงขอแสดงความยินดีกับคณะกรรมการศูนย์ชุดใหม่ และขอต้อนรับบรรดานักวิชาการและผู้สนใจนำเสนอบทความทางวิชาการที่ต้องการเผยแพร่และนำเสนอบทความที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย และหากผู้เขียนบทความและผู้สนใจท่านใด

มีข้อติชมประการใดที่เกี่ยวข้องกับวารสารวิชาการนี้ ทางกองบรรณาธิการขออ้อมรับมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาคมวิชาการและสังคมต่อไป

วารสารวิชาการฉบับนี้ถือเป็นวารสารฉบับปีที่ 6 ฉบับที่ 12 (ก.ค.-ธ.ค. 2562) มีบทความทั้งสิ้น 6 บทความ โดยมีบทความที่เน้นประเด็นเรื่องบทบาทรัฐในการพัฒนาประเทศในรูปของนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อพัฒนาการของประเทศไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพราะนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรัฐมีบทบาทในการสร้างกลไกที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมมากกว่ากลไกที่สร้างขึ้นจากบทบาทภาคประชาชนดังเช่นในสังคมหรือประเทศที่มีประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ในประเทศกลุ่มด้อยพัฒนาหรือกลุ่มที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่ภาครัฐแสดงบทบาทที่เข้มแข็งในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสังคม ประเทศไทยแม้ไม่ได้เป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มด้อยพัฒนา แต่แนวทางการพัฒนาประเทศอาจยังคงบทบาทที่ภาครัฐมีบทบาทเหนือสังคมอยู่ต่อไป กระนั้นก็ดีประเทศที่ผ่านการบริหารงานภายใต้รัฐบาลพลเรือนและที่มาจากการเลือกตั้งก็มีความพยายามจะส่งเสริมให้บทบาทภาคประชาชนเข้มแข็งและสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

ในบทความชิ้นแรกเรื่อง “ การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ” โดยปองทิพย์ ฤทธิ์อิม ได้ศึกษาปัญหาการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ซึ่งผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาสำคัญคือ การกำหนดนโยบายที่ขาดรายละเอียดข้อมูลที่เป็นรากฐานของปัญหาที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และจากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นผลสืบเนื่องเมื่อนำไปปฏิบัติก็เกิดปัญหา และยังพบว่านโยบายที่ถูกกำหนด

ขึ้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ไม่ครอบคลุมทั่วถึง และเสมอภาคกับคนทุกกลุ่มในสังคมไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาอีกมุมหนึ่งอาจแสดงให้เห็นความล้มเหลวของบทบาทภาครัฐในการพัฒนาสังคมผ่านนโยบายสวัสดิการของรัฐ

ในบทความชิ้นที่ 2 เรื่อง “นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความยากจนของคนชนบท” ของภัทรกร แพงไทย และภักดี โพธิ์สีงห์ แม้จะเป็นนโยบายที่ก่อตัวจากรัฐบาลส่วนกลาง แต่ก็มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมบทบาทของชุมชนมากขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าภาคประชาสังคมโดยเฉพาะชุมชนมีความตื่นตัวในบทบาทของตนเองมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาความยากจน กระนั้นก็ดี ในเชิงโครงสร้างการบริหารกระบวนการมีส่วนร่วมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถของชุมชนและส่งเสริมบทบาทหรืออำนาจของชุมชนในการพัฒนาตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริงต่อไป

ในบทความที่ 3 ของ ปณัฎกร บุญกอบ เรื่อง “การกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ศักยภาพและสมรรถนะของหน่วยงาน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่สามารถดำเนินการด้านการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ปัจจัยสภาวะทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บรรลุผลตามเป้าหมายได้ ด้วยเหตุดังกล่าวอาจทำให้เห็นว่าการไม่

ประสบความสำเร็จในการจัดการการคลังท้องถิ่น อาจส่งผลให้
การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จได้เช่นกัน เพราะการคลัง
ท้องถิ่น คือหัวใจที่สำคัญของการบริหารท้องถิ่น

ในบทความภาษาอังกฤษเรื่อง “Intelligibility of English on Signs
in Tourist Attractions in Thailand” ของวิภากรรณ งามประมวญ
และโดยผู้เขียนพยายามศึกษาป้ายภาษาอังกฤษที่แสดงในสถานที่
ท่องเที่ยวต่าง ๆ กว่า 40 สถานที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศเพื่อศึกษาว่ามี
ความหลากหลายในการใช้ภาษาอังกฤษบนป้ายเหล่านี้อย่างไร ซึ่งผู้เขียน
ได้ข้อค้นพบสำคัญว่า ป้ายแสดงสัญลักษณ์หรือข้อความในภาษาอังกฤษ
เหล่านี้มีสองรูปแบบ คือ รูปแบบที่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์
และที่ไม่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และยังพบว่านักท่องเที่ยว
เข้าใจป้ายแสดงสัญลักษณ์หรือข้อความที่เน้นความถูกต้องตามหลัก
ไวยากรณ์มากกว่าป้ายที่ไม่เน้นไวยากรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญสำหรับ
การสื่อสารความเข้าใจต่อนักท่องเที่ยวและอาจสามารถดึงดูด
นักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

ในบทความชิ้นที่ 5 เรื่อง “นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา
ของรัฐบาล บารัค โอบามา ต่ออิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016) : ประเด็น
นิวเคลียร์อิหร่าน” ของ กฤตภาส อำนวยสุข ซึ่งพยายามชี้ชวนให้
พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะประเด็นนิวเคลียร์ของอิหร่าน เป็นที่ยอมรับ
และเข้าใจว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจในโลกยุคปัจจุบัน
ดังนั้นนโยบายต่างประเทศจึงมีความสำคัญกับหลายประเทศทั่วโลก
ภายใต้รัฐบาลบารัค โอบามา มีความพยายามจะยุติความพยายามของ
อิหร่านในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ โดยถือว่าเป็นภัยคุกคามใน

ตะวันออกกลาง และของโลก นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาไม่ต้องการให้
รัสเซียเข้ามามีบทบาทในตะวันออกกลาง ในที่สุดรัฐบาลบาร์ค โอบามา
ประสบความสำเร็จในการจัดการยุติปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการทาง
การทูต โดยใช้กลไกการทูตแบบพหุภาคีร่วมกับกลุ่มประเทศ P5+1
(สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย จีน และเยอรมัน) ในการกดดัน
อิหร่านให้ยุติโครงการนิวเคลียร์ เพื่อแลกกับการยกเลิกมาตรการแซงชัน
เป็นการแลกเปลี่ยน ซึ่งการตอรองนี้ประสบความสำเร็จในปี 2016 และ
ถือได้ว่ามาตรการทางการทูตเป็นปัจจัยสำคัญมากกว่ามาตรการในการใช้
กองกำลังทางทหารเข้าแก้ไขปัญหา เพราะมาตรการนี้ก่อให้เกิดความ
สูญเสียน้อยที่สุดระหว่างคู่กรณีความขัดแย้งดังกล่าว

ในบทความชิ้นสุดท้ายเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ด้านเศรษฐกิจของจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1978-2015)” ของชลดา
เศวตศิลา และการุญลักษณ์ พหลโยธิน เป็นบทความวิจัยชิ้นหนึ่งที่
ชี้ให้เห็นความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา
และยังวิเคราะห์ให้เห็นแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างจีนและ
สหรัฐอเมริกา ทั้งในมิติการเมืองและโดยเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจ ซึ่ง
ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะเพิ่มพูน
ความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น เพื่อดำรงสถานะการเป็นมหาอำนาจทาง
เศรษฐกิจของโลก เพราะทั้งจีนและอเมริกาต่างก็มีพื้นฐานและศักยภาพ
ทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งทั้งคู่

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการเห็นว่า ผลประโยชน์ที่ได้จากการ
เผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่มาจากผลการวิจัยทั้งในเชิงเอกสารและ
อาณานิคมศึกษาล้วนมีความสำคัญในการเสริมสร้างองค์ความรู้ใน
สาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง และจะเป็นข้อมูลสำหรับการต่อยอดในการ

พัฒนาประชาธิปไตยวิชาการในประเทศไทยต่อไป จากเหตุผลดังกล่าว กองบรรณาธิการใคร่ขอขอบพระคุณผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และผู้อ่านและผู้สนใจที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารมาอย่างต่อเนื่อง และอวยพรให้ทุกท่านจงประสบความสำเร็จ สุขภาพดี สุขภาพกาย สุขภาพใจ และเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมไทยสืบไป

ด้วยจิตคารวะ

นิพนธ์ โชะเฮง

บรรณาธิการประจำฉบับ

20 ธันวาคม 2019

บทความวิชาการ

การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล

The Welfare Policy Formulation by Government *

ปองทิพย์ ฤทธิอิม

Pongtip Rit-im **

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพ โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ด้วยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการรับบริการสวัสดิการโดยรัฐบาลในพื้นที่ 5 ภาค รวมทั้งสิ้น 55 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบายที่เกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐบาลที่ผ่านมามีปัญหาจากการกำหนดนโยบายที่ขาดรายละเอียดข้อมูลที่เป็นรากฐานของปัญหาที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบาย เมื่อนำไปปฏิบัติ

* บทความนี้เรียบเรียงจากคณาจารย์นิพนธ์เรื่อง การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล โดยมีคณะกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยะนุช เงินคล้าย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา ชุ่มนาเสียว และ อาจารย์ ดร. ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ

** นักศึกษาปริญญาเอก สาขาปรัชญาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จึงปรากฏว่าเกิดปัญหาและอุปสรรค ทำให้การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นไปได้ยากยิ่ง

2. ปัญหาและอุปสรรคจากการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลไม่สามารถสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง ขาดความเสมอภาค เท่าเทียมกันและความสะดวกในการใช้บริการ ปัญหาผลประโยชน์ของผู้รับสวัสดิการโดยรัฐบาล ผู้ให้สวัสดิการหวังผลทางการเมือง โดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้รับสวัสดิการของรัฐบาลจะได้รับจริงหรือสนองตอบความต้องการหรือไม่ ปัญหาในเรื่องระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน มีความยุ่งยากรายละเอียดมากเกินความจำเป็น การรับสวัสดิการไม่สะดวกต้องผ่านธนาคาร ประเภทของสินค้าไม่ตรงกับความต้องการ

3. แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับสวัสดิการเป็นอันดับแรก ครอบคลุมทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล ศึกษาข้อมูลความคุ้มค่าก่อนกำหนดนโยบาย และปรับตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิตในปัจจุบัน ต้องมีความเท่าเทียมกันทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีรายได้ มีงานทำ มีความมั่นคงทางสังคม ความพร้อมของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง สรรวจทางเลือกให้ชัดเจน ควรมีระยะเวลาดำเนินการอย่างเพียงพอ สามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ได้และได้รับความพึงพอใจจากผู้รับบริการ ควรพิจารณาระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน ให้มีความชัดเจนเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก มีความสะดวก ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และท้ายที่สุดต้องสนับสนุนให้ผู้รับบริการสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

คำสำคัญ: นโยบาย, สวัสดิการ, รัฐบาล

Abstract

The research of The Welfare Policy Formulation by Government. purpose to study The Policy Formulation of Welfare by Government. to examine existing problems and identify obstacles of social welfare policy and to propose a feasible approach for the formulation of a more responsive social welfare policy. The research employed qualitative methods. The purposive sampling was used to select 55 key informants. The unit of analysis is, therefore, individuals and groups of policymakers, operational officers and service recipients. Semi-structured interview questions were developed as a research tool.

Key findings can be summarized as follows:

1. problems of existing welfare policy were examined that the policy is formulated based on the decision that is lacking the root cause analysis of problems. As a result, the implementation of the lack of an evidence-based policy has caused problems and obstacles to achieve policy objectives.

2. the following problems and obstacles were identified: The policy was not responsive and comprehensive to the needs of all service recipients; The policy failed to ensure equal access to support services; The policy was formulated, based on the patron – recipient relation in which welfare benefits from the policy are given in exchange of political supports from target recipients; The policy

creates complicated procedures and complex process which make less convenient for service recipients to access to support services. For instance, the receipt of services is only available via the banking system which causes inconvenience for some service recipients. Further, products or services are not responsive to the needs of some service recipients, if not all.

3. the research, therefore, proposes a feasible approach prioritizing a more responsive and comprehensive welfare policy. It is also justifiable that prior to the policy-making, a cost-benefit analysis should be conducted and be adjustable to the current situation. The policy-making shall guarantee equality of all in health, education, housing, remuneration and work, social security and protection. The policy-making should address the readiness of technology and alternatives as well as clear and sufficient timeframe which can address existing problems and meet all service recipients 'satisfaction. It is also highly important that regulation, orders, and procedure should be clearly stipulated, simplified and too complicated to burden service recipients. Finally, the policy-making should aim at building a bridge to achieve self - reliance on service recipients.

Keywords: Policy, Welfare, Government

บทนำ

นโยบายการบริหารงานของรัฐบาลทั่วไปโดยส่วนใหญ่ จะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข อันจะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลมีความมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้ต้นนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลส่วนใหญ่จะมีแนวความคิดมาจากการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมคนส่วนใหญ่จึงควรเป็นสวัสดิการ สำหรับลูกจ้าง รองลงมา คือ สวัสดิการสำหรับเกษตรกร ปัจจุบันภาครัฐใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อสนับสนุนสวัสดิการสังคมช่วยเหลือ ประชาชนตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการสำหรับเด็กแรกเกิด ครอบครัว การศึกษา การสาธารณสุข ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2558, หน้า 20) อีกทั้งยังมีการให้เงินช่วยเหลืออื่น ๆ ตามนโยบายของแต่รัฐบาล ซึ่งโครงการเหล่านี้ใช้งบประมาณสูง อย่างไรก็ตาม การที่ผ่านมาการจัดสวัสดิการสังคมและการให้เงินช่วยเหลือของภาครัฐยังมีข้อจำกัด โดยภาครัฐไม่สามารถให้สวัสดิการและเงินช่วยเหลือตามมาตรการต่าง ๆ ได้ตรงกับ กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบายการจัดกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้งยังขาดข้อมูลเชิงลึก ส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการเสนอแนะเชิงนโยบาย ระบบสวัสดิการที่มีคุณภาพต้องตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย จากการประเมินสวัสดิการโดยรัฐบาลที่ผ่านมามีความผิดพลาดหลายประการ อาทิ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การนิยามผู้รับสวัสดิการที่ไม่ถูกต้องครอบคลุม ขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน ขาดความพร้อม บริการสวัสดิการไม่ครอบคลุมความต้องการของผู้รับบริการ ทำให้ประชาชนผู้รับสวัสดิการไม่สนใจหรือไม่มา

รับสวัสดิการจากรัฐ ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินการตามนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล (สมชัย จิตสุชน 2561, หน้า 34)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่ภาครัฐกำหนดนโยบายสวัสดิการเพื่อเป็นการวางโครงสร้างไปสู่รัฐสวัสดิการในอนาคต เป็นมาตรการเยียวยาช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของชาวบ้าน อันนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของคุณภาพชีวิตประชาชน แต่การกำหนดนโยบายดังกล่าวยังขาดความเป็นรูปธรรม ความชัดเจน และข้อมูลที่เป็นความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของนโยบายหรือรากฐานที่จะนำมาใช้กำหนดตัวนโยบายเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น ซึ่งมีสาเหตุความไม่ชัดเจนและขาดข้อมูลที่สำคัญอาจมาจากการที่นโยบายดังกล่าวเป็นผลมาจากทางการเมือง ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานโยบายสวัสดิการของรัฐในประเด็นของการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของนโยบายฯ และให้ได้แนวทางในการเสนอแนะแนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพต่อไป โดยขอบเขตการวิจัย ได้แก่

ขอบเขตด้านเนื้อหา มีเนื้อหาเกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อกระบวนการในการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพ ซึ่งประเด็นทั้ง 3 มีความครอบคลุมถึงนโยบายสาธารณะ สวัสดิการของรัฐ ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายคุณภาพของนโยบาย ความต้องการของประชาชนผู้รับสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้รับสวัสดิการ

ขอบเขตประเด็นการวิจัย ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่เป็นเหตุ คือ นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล กระบวนการกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาล (สำรวจข้อมูลเฉพาะเชิงปริมาณ วางแผนโดยผู้มีอำนาจทางการเมือง กำหนดหลักเกณฑ์) ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล (ความต้องการของประชาชนผู้รับสวัสดิการ ผู้รับสวัสดิการไม่สนใจ ผลประโยชน์ของผู้รับสวัสดิการ ระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ) ส่วนประเด็นเชิงผล คือ แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพ (ตอบสนองความต้องการของผู้รับสวัสดิการ มีความเสมอภาค มีความสะดวก)

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่เป็นตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการบริหาร และระดับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐ กลุ่มตัวอย่างของประชากรผู้เป็นผู้ปฏิบัติ คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสวัสดิการของรัฐ กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการรับบริการสวัสดิการโดยรัฐ ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการสวัสดิการในพื้นที่ 5 ภาค และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 55 คน

เนื้อหา

การวิจัยการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล มุ่งที่จะทำการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายในการให้สวัสดิการแก่ประชาชน ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะในส่วนของ การกำหนดนโยบาย ปัญหาและอุปสรรคของนโยบาย ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้รับบริการสวัสดิการ เนื้อหาจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีนโยบายสาธารณะ ทฤษฎีสวัสดิการ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทฤษฎีนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล โดยเป็นทางเลือกที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา บรรเทาปัญหา และหรือป้องกันปัญหาต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งต้องมีความชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง โดยทั่วไปนโยบายของภาครัฐมักจะมีลักษณะครอบคลุมแบบกว้าง ๆ ขาดความชี้เฉพาะเจาะจง โดยนโยบายระดับล่างต้องสอดคล้องและสนับสนุนนโยบายระดับสูง มีความแจ่มชัด และเฉพาะเจาะจงมากขึ้นเป็นลำดับขณะเดียวกันความครอบคลุมจะแคบเข้าเป็นเฉพาะเรื่องหนึ่ง ๆ เท่านั้น การดำเนินการขององค์การใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นกรอบของการดำเนินการนั้น ๆ ให้ลู่ลงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กระบวนการกำหนดนโยบายจะก่อให้เกิดผลผลิตเป็นนโยบายหนึ่ง ๆ ได้หรือไม่ และกระบวนการกำหนดนโยบายจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่ช่วงเวลาและวิธีการก่อตัวของประเด็นปัญหา นโยบาย ถ้าหาก

นักวิเคราะห์นโยบาย และ / หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่สามารถค้นหาประเด็นปัญหาได้ตั้งแต่เริ่มแรกที่มีปัญหาเกิดขึ้น อาจทำให้การกำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเพื่อใช้เทคนิคต่าง ๆ มาประเมินทางเลือกของนโยบายนั้นในภายหลัง (Brynard, 2005, p. 24)

การกำหนดนโยบายเป็นขั้นตอนแรกของขั้นตอนนโยบายสาธารณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญและต่อเนื่องกันหลายประการ เช่น การระบุประเด็นปัญหา การพัฒนาทางเลือก การเสนอทางเลือก การกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมให้เป็นนโยบายของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย ปัญหาทั่วไป ปัญหาของสังคม ประเด็นของสังคม ข้อเสนอของสังคม ข้อเสนอของรัฐบาล นโยบายกล่าวคือ ปัญหาทั่วไป เป็นได้ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือต่อสังคมโดยรวม และปัญหาทั่วไปอาจจะเพิ่มพูนความสำคัญและพัฒนาเป็นปัญหาของสังคมต่อไป ปัญหาของสังคม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและมีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมากและปัญหาของสังคมอาจจะเพิ่มพูนความสำคัญเป็นประเด็นปัญหาของสังคมต่อไป ประเด็นปัญหาของสังคม เป็นอีกระดับหนึ่งของความสำคัญของปัญหาที่ได้รับความสนใจและร่วมมือโดยกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมและผลักดันประเด็นปัญหาของสังคมเพื่อเป็นข้อเสนอของสังคมส่วนรวมต่อไป ข้อเสนอของสังคม เป็นการประมวลข้อเสนอของสังคมเข้าด้วยกันเป็นข้อเสนอของสังคมซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ๆ ของปัญหาที่รัฐต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ข้อเสนอของรัฐบาล เป็นข้อเสนอที่มีความสำคัญก่อนนำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐ นโยบาย เป็นผลผลิตจากระบบการเมืองที่กำหนดแนวทางและวัตถุประสงค์ซึ่งจะส่งผลในการแก้ปัญหาหรืออาจไม่ช่วยแก้ปัญหาได้เช่นกัน โดยเฉพาะในกรณีที่

รัฐบาลเลือกที่จะมีนโยบายไม่ทำอะไรเลยเป็นต้น (Eyestone 1978, p. 114) ซึ่งในการวิจัยการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลมีความเกี่ยวข้องกับความหมายของนโยบายสาธารณะ โดยเป็นการศึกษาที่มีความครอบคลุมถึงการกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) ค่านิยม (Values) และการปฏิบัติ (Practices) โดยแผนโครงการหรือกิจกรรมของรัฐจะต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย (Lasswell & Kaplan 1918) และมีรายละเอียดของเครื่องมือของรัฐที่จะไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ของสังคม คือ รัฐบาลจะต้องเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้การนำทางเลือกไปปฏิบัติบรรลุผล และการเลือกทางปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น นอกจากนี้ การวิจัยนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ เนื่องจากนโยบายสวัสดิการของรัฐ เป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนใหญ่ของสังคม จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการผลักดันปัญหาให้เป็นนโยบายมาศึกษาว่านโยบายสวัสดิการของรัฐมีการก่อรูปนโยบายจากการวิเคราะห์ตามลำดับ จากปัญหาทั่วไป ไปสู่ปัญหาของสังคม ประเด็นปัญหาของสังคม ข้อเสนอของสังคม ข้อเสนอของรัฐบาล ก่อนนำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐ คือ นโยบายสวัสดิการของรัฐหรือไม่ (Eyestone 1978. p. 114)

แนวคิดสวัสดิการ

สวัสดิการซึ่งหมายถึงการกินดี อยู่ดี (well-being) การได้รับความพอใจ การได้รับบรรลพรประโยชน์ จากการได้บริโภคสินค้า หรือได้รับบริการ (Neuhaus 1996. p.61) เป็นการปฏิบัติจัดทำเพื่อช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน และชุมชน ให้มีมาตรฐานการครองชีพอันดี มีสุขภาพและฐานะทางสังคมที่น่าพึงพอใจ โดยมุ่งให้สามารถช่วยเหลือ

ตนเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมเดียวกันได้ต่อไป (Encyclopedia Britanica 1968, p. 113) เป็นเครื่องมือนำไปสู่การเป็นรัฐสวัสดิการ คือ หน้าที่ในการกระจายทรัพยากรใหม่ (Redistributive) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า ในการพัฒนาสู่สังคม อุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันอย่างเสรีนั้น เมื่อรัฐไม่สามารถกระจายทรัพยากรทางสังคมหรือรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง คนจำนวนมากต้องได้รับความเดือดร้อนอันเป็นผลพวงจากการพัฒนา รัฐจึงต้องใช้อำนาจรัฐแทรกแซงอำนาจตลาดโดยการกระจายซ้ำทรัพยากรใหม่ผ่านกระบวนการทางภาษีอากร เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคมให้เกิดขึ้นระหว่างคนในสังคมโดยมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นการจัดสวัสดิการโดยอาศัยฐานทรัพยากรที่มาจากภาษี รัฐสวัสดิการจะใช้ระบบการจัดเก็บภาษีแบบก้าวหน้า (เก็บภาษีโดยอาศัยฐานรายได้ของผู้เสียภาษี โดยจะจัดเก็บภาษีในอัตราสูงสำหรับผู้มีรายได้มาก และเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าต่ำจนถึงไม่เก็บเลย สำหรับผู้มีรายได้น้อย เป็นลักษณะขั้นบันได) แล้วนำมาจัดสวัสดิการในลักษณะการแบ่งสรรหรือเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข ระหว่างคนในสังคม ลักษณะที่ 2 เป็นการจัดสวัสดิการแบบทั่วถึงในลักษณะสิทธิของพลเมือง (สิทธิพลเมือง ประกอบด้วย สิทธิประชา หรือ Civil Right สิทธิการเมือง หรือ Political Right และสิทธิทางสังคม หรือ Social Right) ซึ่งสวัสดิการสังคมควรเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนและเรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิทางสังคม” (Social Right) อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิทธิพลเมือง ซึ่งในฐานะพลเมืองของประเทศต้องได้รับสิทธินี้ อย่างเท่าเทียมกัน (Marshall 2006. p. 52) รัฐจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าไปหนุนการสร้างการพัฒนาสังคมและความเป็นธรรมทางสังคม รัฐไม่ได้มีอำนาจในการดูแลประชาชนโดยลำพังอีกต่อไป ซึ่งสวัสดิการสังคมเช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นสวัสดิการแบบพหุลักษณะ (Welfare Pluralism) คือ เปิดโอกาสให้

ประชาสังคมได้เข้ามารับผิดชอบสวัสดิการสังคมของประชาชนเป็น การดูแลควบคุมซึ่งกันและกันหรือเป็นความร่วมมือระหว่างทุกภาค ีภาคส่วนในลักษณะที่เรียกว่า Partnership เป็นการขยายโอกาสในการมี ชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน หนุนสร้างความมั่นคงของมนุษย์ และทำให้เกิด ความเป็นธรรมทางสังคมได้อย่าง สอดคล้องกับสภาพปัญหาความ ต้องการที่หลากหลายของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ (Giddens. 2001 p. 60) และกิดเดนส์ ได้เสนอแนวคิดทางสายที่สามหรือซ้ายใหม่มีฐาน ของแนวคิดในเชิงคุณค่าหรือค่านิยมอยู่สามฐานใหญ่ คือ โอกาส (Opportunity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และชุมชน (Community) เป็นแนวคิดที่ผูกพันกับแนวคิดพื้นฐาน (Giddens 1984, p. 98) ซึ่งแนวความคิดสวัสดิการมีความสัมพันธ์กับการวิจัยการกำหนด นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล โดยนำแนวความคิดสวัสดิการมาวิเคราะห์ การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล โดยใช้แนวคิดทางสายที่สาม ของ กิดเดนส์ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ในส่วนของโอกาสให้ประชาชน เข้าถึงสินค้าและบริการ อย่างมีความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันและ มีความสะดวกในการรับบริการ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับประชาชน เนื่องจากประชาชนคือ เจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นแต่เพียงมอบอำนาจที่ตนมีให้กับผู้แทนที่ตน เลือกไปทำหน้าที่แทน การดำเนินการภายใต้ระบอบประชาธิปไตยให้มี ประสิทธิภาพได้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยในสังคม ไม่ ว่าจะเป็นภาครัฐในฐานะเป็นผู้มีอำนาจ การให้บริการสาธารณะแก่ ประชาชน ภาคเอกชนในฐานะผู้ผลิต และประชาชนในฐานะของ ผู้บริโภค ซึ่งรัฐบาลที่มีทั้งฐานะเป็นผู้มีอำนาจ และให้บริการสาธารณะแก่

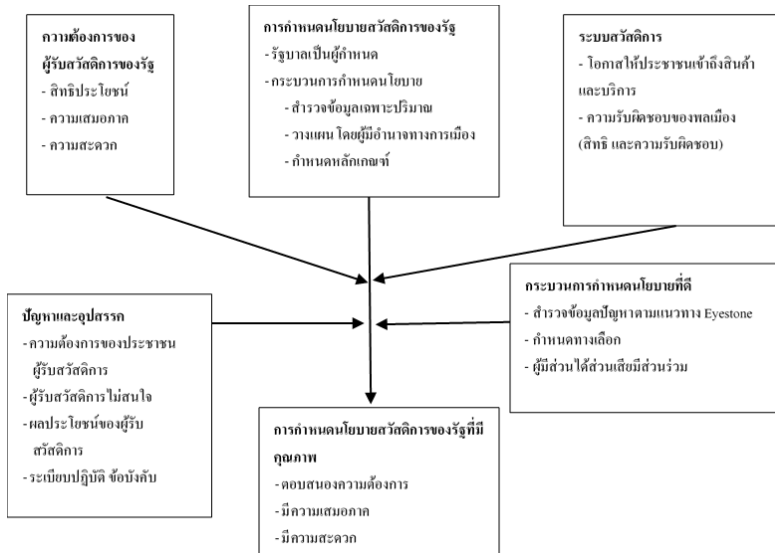

ประชาชนในการดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย ความสะดวกสบายอันประชาชนพึงได้รับ โดยในการกำหนดนโยบายหรือการใช้อำนาจใด ๆ จำเป็นที่ต้องได้รับการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแนวทางจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเป็นระดับไหน วิธีการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไรตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของมิลเบรท (Milbrath 1965, p. 14) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวข้องกับการวิจัยการกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐ กล่าวคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกความคิดเห็นจะส่งผลช่วยให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นต่อสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งในการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลนี้ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่ภาครัฐต้องตอบสนอง รวมทั้งความร่วมมือของประชาชนที่ต้องมีโอกาสในการกำหนดความพอใจที่มีผลต่อผลการดำเนินการทางนโยบายที่นักการเมืองเป็นผู้กำหนด เนื่องจากนโยบายสวัสดิการของรัฐมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม พฤติกรรมการบริโภคและวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งต้องตอบสนองเหตุผลดังกล่าว ดังนั้น นโยบายสวัสดิการของรัฐ จึงควรได้มีการวิพากษ์เกี่ยวกับนโยบายว่า ประชาชนเห็นว่ามีจุดบกพร่อง ควรที่แก้ไขในสิ่งใด เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิในการรับสวัสดิการของประชาชนเองด้วย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีการกำหนดนโยบายของอายสโตน (Eyestone) เกี่ยวกระบวนการผลักดันปัญหาให้เป็นนโยบายมาศึกษาว่า นโยบายสวัสดิการของรัฐมีการก่อรูปนโยบายจากการวิเคราะห์ตามลำดับจากปัญหาทั่วไป ไปสู่ปัญหาของสังคม ประเด็นปัญหาของสังคม ข้อเสนอของสังคม ข้อเสนอของรัฐบาล ก่อนนำไปสู่การกำหนดนโยบาย

ของรัฐ คือ นโยบายสวัสดิการของรัฐหรือไม่ และนำแนวคิดสวัสดิการทางสายที่สามของกิดเดนส์ (Giddens) คือ โอกาส (Opportunity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และชุมชน (Community) โดยนำแนวความคิดสวัสดิการมาวิเคราะห์การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ในส่วนของโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสินค้าและบริการ อย่างมีความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันและมีความสะดวกในการรับบริการ การสนองตอบความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนของมิลเบรท (Milbrath) มาวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม พฤติกรรมการบริโภค วิถีชีวิต และความร่วมมือของประชาชน ซึ่งต้องตอบสนองความต้องการในการรับบริการสวัสดิการเพื่อการอยู่ดี กินดี

ผู้วิจัยได้นำทั้งสามทฤษฎีมาเป็นหลักในการบูรณาการสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัยการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลดังนี้

บทสรุป

บทสรุปประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนผลการวิเคราะห์ และการอภิปรายผล โดยส่วนของผลการวิเคราะห์ทำการสรุปตามประเด็นที่ใช้ในกรอบแนวความคิดในการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสวัสดิการ โดยรัฐบาลและข้อมูลจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยในส่วนแรกเป็นการสรุปผลของการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายสวัสดิการ โดยรัฐบาลทั้งจากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มต่าง ๆ และอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์มี ดังนี้

การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล เริ่มปรากฏชัดในสังคมไทยตั้งแต่ปี 2516 และมีพัฒนาการมาโดยตลอดบนพื้นฐานของแนวคิดจากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิของทุกคนที่สมควรได้รับอย่างเสมอภาคกัน การจัดสวัสดิการจึงเป็นภาระของรัฐโดยเป็นการกระจายทรัพยากรของประเทศให้กับทุกคนโดยเสมอภาคกัน (ป๋วย อึ๊งภากรณ์. 2550, หน้า 18) การจัดสวัสดิการในแต่ละรัฐบาลมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยแต่มีลักษณะที่คล้ายกัน คือ มีลักษณะการกำหนดนโยบายแบบเร่งด่วนแบบประชานิยมไม่มีเวลาเพียงพอในการสำรวจข้อมูลรายละเอียด อาทิ นโยบายเพิ่มเบี้ยคนพิการ นโยบายอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด นโยบายเพิ่มเบี้ยคนชรา นโยบายรถเมล์ รถไฟ รถไฟฟ้าฟรี นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากการวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐบาลที่ผ่านมา จะพบว่ามีปัญหาจากการกำหนดนโยบาย ดังเช่น รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ดำเนินโครงการสงเคราะห์คนจนและผู้มีรายได้น้อย ทุกโครงการมีปัญหาผู้กู้เงินของโครงการกลับไม่ใช่คนจน ด้วยกรรมการที่จัดสรรเงินมักเห็นว่าคนจนได้เงินไปก็ไม่มีปัญหาคืน (กรุงเทพธุรกิจ (2556), คอลัมน์เศรษฐศาสตร์พเนจร: ความพร้อมของประเทศไทยกับรัฐสวัสดิการ, ฉบับวันที่ 10 เมษายน 2556, หน้า 10) ส่วนรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ซึ่งก็ยังคงมีปัญหาเหมือนเดิม คือ คนที่กู้เงินไม่ใช่คนจน โครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่ก็มีผู้สูงอายุที่ไม่จนได้รับเบี้ยยังชีพ ในส่วนของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นผลของการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศตามนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ซึ่งพบว่ามีภาระเน้นในเรื่องสวัสดิการและการสงเคราะห์คนจน

และผู้มีรายได้น้อยเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วง (บุญส่ง
ชลธร, 2555, หน้า 20)

ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล ได้แก่ การตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการสวัสดิการ ความไม่สนใจของผู้รับบริการสวัสดิการ ผลประโยชน์ของผู้รับบริการสวัสดิการ ระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน โดยปัญหาและอุปสรรคจากการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล โดยที่ผ่านมาสวัสดิการที่คนไทยได้รับในการพัฒนาสู่ความอยู่ดีกินดีที่มีความเท่าเทียมกันอย่างสมเหตุสมผลยังไม่มีผลทั่วถึง การทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อช่วยเพียงอาชีพชาวนา ซึ่งในข้อเท็จจริงคนยากจนทุกคนไม่ได้เป็นชาวนา และชาวนาทุกคนก็ไม่ได้เป็นคนยากจน ดังนั้น การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสวัสดิการโดยรัฐบาลจึงมีปัญหาการสมประโยชน์ และมีผลสืบเนื่องไปถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างทั่วถึง หรือมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ปัญหาความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้รับสวัสดิการกับการกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาล ซึ่งเป็นการกำหนดเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นหนึ่งในนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญ และจัดดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558, หน้า 2) ปัญหาในเรื่องความสะดวกในการใช้สวัสดิการของรัฐบาลสวัสดิการของรัฐบาลไม่ค่อยได้รับความสะดวก อาทิ สวัสดิการผู้สูงอายุเป็นการให้เงินในแต่ละเดือนซึ่งเงินออกไม่ตรงเวลา และต้องไปเปิดบัญชีกับธนาคารโดยเสียค่าธรรมเนียมมีระบบและขั้นตอนที่ยุ่งยากในการรับบริการผ่านธนาคารรวมทั้งบัตรคนจนหรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้วย การใช้บัตรต้องนำบัตรไปกดเงินจากตู้ เอ ที เอ็ม ซึ่งอยู่ห่างไกลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สวัสดิการที่ได้รับก็ไม่ตรงกับความต้องการ

ของผู้รับ สินค้าไม่มีความหลากหลาย มีไม่ครบตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต เครื่องรูดบัตรก็ใช้ไม่ได้ใช้ไม่เป็น ส่วนเรื่องผลประโยชน์ของผู้รับสวัสดิการ รัฐบาลผู้ออกสวัสดิการอาจจะมีสวัสดิการบางอย่างที่เอื้อต่อการนำไปสู่ผลทางการเมืองได้ เสมือนเป็นแรงจูงใจให้ผู้รับสวัสดิการนั่นเอง ต้องการให้ประชาชนพึงพอใจในผลงาน โดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้รับสวัสดิการของรัฐบาลจะได้รับจริงหรือสนองตอบความต้องการหรือไม่ ในเรื่องระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนนั้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณา แต่ละคนไม่เท่ากัน และมีเงื่อนไขที่สำคัญว่าผู้ที่ได้รับเงินไปแล้วต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของตนเอง พัฒนาความสามารถให้หารายได้มากขึ้น มีความยุ่งยากในการลงทะเบียน สวัสดิการที่ได้รับก็ไม่สะดวก ไม่หลากหลาย ทันสมัยเกินไป และไม่ทั่วถึง ความซับซ้อนของหลักเกณฑ์ในการลงทะเบียนรับบริการ (นณริฏ พิศลยบุตร และคณะ, หน้า 50) ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงสวัสดิการของประชาชนเนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงระบบ กระบวนการยุ่งยากรายละเอียดมากเกินความจำเป็น การรับสวัสดิการไม่สะดวกต้องผ่านธนาคาร ประเภทของสินค้าไม่ตรงกับความต้องการ

แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพ

สวัสดิการที่มีคุณภาพตามแนวทางที่สามของกิดเดนส์ (Giddens) ต้องสามารถสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการสวัสดิการ ทำให้เกิดความเสมอภาค และบริการที่ได้รับต้องมีความสะดวก ดังนั้น แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่สำคัญสิ่งแรก ต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับสวัสดิการ โดยก่อนที่รัฐจะกำหนดนโยบายออกหลักเกณฑ์ในการให้ประโยชน์อันใดอันหนึ่งโดยมีลักษณะที่แพร่หลายรัฐควรจะสำรวจกลุ่มเป้าหมายให้ทั่วถึงครอบคลุมทุก

คนที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล การจัดสรรและการใช้งบประมาณซึ่งมาจากภาษีของประชาชนอย่างคุ้มค่า (ไม่จำเป็นต้องเป็นปริมาณเงินเสมอไป) รับฟังปัญหาจากประชาชนแล้วนำไปวิเคราะห์ให้เป็นนโยบายของผู้ที่ต้องการได้รับสวัสดิการอย่างแท้จริง และทำให้ผู้รับฟังพอใจ คนในสังคมมีความกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีรายได้ มีงานทำ มีความมั่นคงทางสังคม แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลที่มีคุณภาพนั้นต้องเข้าถึงประชาชนทุกระดับมีความเท่าเทียม สวัสดิการบางอย่างทุกคนควรได้รับ แต่บางอย่างก็พิจารณาถึงความแตกต่างกันในสาระสำคัญ (Giddens, 2001, p. 12) นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลควรตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการสวัสดิการ ให้ถูกตัว ถูกที่ถูกเวลา ซึ่งควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ประชาชนควรจะได้รับ การช่วยเหลือจากรัฐบาลภายใต้โครงการนี้ให้ชัดเจนมีความเสมอภาคเท่าเทียมและเหมาะสมกับผู้ที่สมควรได้รับสวัสดิการ แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีความสะดวกควรกำหนดบนรากฐานของข้อมูลที่มีความชัดเจน เป็นตัวแทนของข้อเท็จจริงที่มีอยู่จริง มีความลึกซึ้งอย่างละเอียดรอบคอบจะสามารถลดความซับซ้อนของหลักเกณฑ์ในการดำเนินการได้ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน ต้องสำรวจความพร้อม ความสมบูรณ์ และความเพียงพอเพื่อมิให้เกิดปัญหาอุปสรรคจนเกิดความไม่สะดวกหลังการประกาศใช้นโยบาย ควรพิจารณาปรับระบบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขให้มีเฉพาะเท่าที่จำเป็น อาจนำนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลในประเภทต่าง ๆ บรรจุเป็นเงื่อนไขอยู่ในบัตรซึ่งมี Sim card อยู่แล้วเช่นบัตรประจำตัวประชาชนให้เป็น Smart card อย่างแท้จริง ทำให้เกิดความสะดวกและประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูล

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาล

จากการวิเคราะห์พบว่า นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2516 และมีการดำเนินการมาโดยตลอดแต่มีความแตกต่างในรายละเอียดของแต่ละรัฐบาล แต่นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่กำหนดโดยเร่งรีบ ไม่มีระยะเวลาเตรียมการเท่าที่ควร จึงทำให้นโยบายขาดความชัดเจน ถึงแม้จะมีการแถลงอย่างชัดเจนในรัฐสภาว่า ประเทศไทยจะเป็นสังคมสวัสดิการแต่ในทางปฏิบัติยังไม่ชัดเจนว่าจะทำอย่างไรและยังมีปัญหาในทางปฏิบัติด้วยจากการวิเคราะห์พบว่านโยบายที่เกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐบาลที่ผ่านมามีปัญหาจากการกำหนดนโยบายที่ขาดรายละเอียดข้อมูลที่เป็นรากฐานของปัญหาที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบาย เมื่อนำไปปฏิบัติจึงปรากฏว่าเกิดปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น นโยบายไม่ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริง หรือไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เป็นการกำหนดนโยบายแบบ Top-down หรือรัฐบาลเป็นผู้กำหนดลงมาเองโดยไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ไม่สนใจความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และไม่สนใจว่ากำหนดนโยบายมาแล้วจะสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ในความเป็นจริง ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ จะเป็นไปได้ยากยิ่ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีนโยบายสาธารณะในส่วนของการกำหนดนโยบายที่ดีของแอนเดอร์สัน (Anderson) ที่เห็นว่าการกำหนดนโยบายที่ดีควรเริ่มต้นตั้งแต่การพิจารณาลักษณะของปัญหาสาธารณะ (public problem) ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากสภาพปัญหาของปัจเจกชนก่อน (individual problem) และกลายมาเป็นปัญหาของคนกลุ่มหนึ่ง (social problem) และกลายเป็นปัญหาของคนส่วนใหญ่หรือปัญหาสาธารณะ

(public problem) และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งผู้กำหนดนโยบายต้องให้ความสนใจในการหยิบยกไปเป็นปัญหา ระดับชาติ (policy issue) เพราะเป็นปัญหาที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้อง เร่งรัดในการแก้ไขให้ประสบความสำเร็จโดยเร็วเพื่อป้องกันมิให้เกิด ความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม จากนั้นจึงกำหนด ให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเสนอทางเลือกเพื่อการแก้ไขปัญหาให้ บรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการซึ่งจะมีผลต่อการนำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย มาระเนตร์ (2559) และปฐนิกา ปานใจทัศน์ (2556) ที่เห็นว่าการกำหนดนโยบายของรัฐบาลส่วนใหญ่ เป็นการกำหนดแบบบนลงล่าง ไม่มีการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งควรเริ่มต้นจากการสำรวจปัญหาหรือความต้องการเสียก่อน จึงนำเข้าสู่กระบวนการก่อรูปนโยบาย เพื่อให้สาระของนโยบายมีความชัดเจน อันนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายสวัสดิการ โดยรัฐบาล

จากการวิเคราะห์พบว่า ปัญหาและอุปสรรคจากการกำหนด นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลไม่สามารถสนองตอบความต้องการของ ผู้รับบริการได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง ขาดความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และความสะดวกในการใช้บริการ มีปัญหาในทางปฏิบัติด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้ผู้มีสิทธิไม่รู้ว่ามียุทธศาสตร์นั้นๆ แก่ประชาชนหรือไม่ รู้ว่าตนมีสิทธิ ปัญหา/อุปสรรคในการลงทะเบียน รับสิทธิ ซึ่งอาจเกิดจากการไม่มีหลักฐาน หลักฐานหาไม่ได้หรือได้มายาก รวมทั้งปัญหาในการไปลงทะเบียนของผู้มีสิทธิ ปัญหาผลประโยชน์ของผู้รับสวัสดิการ รัฐบาลผู้ออกสวัสดิการอาจจะมีสวัสดิการบางอย่างที่ เอื้อต่อการนำไปสู่ผลทางการเมืองได้ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่

ผู้รับสวัสดิการของรัฐบาลจะได้รับจริงหรือสนองตอบความต้องการหรือไม่ ปัญหาในเรื่องระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนนั้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ที่มีคุณสมบัติรับสวัสดิการคนจน ไม่ครอบคลุมถึงผู้มีรายได้น้อยจริง ๆ หลักเกณฑ์ในการพิจารณารายได้แต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับรายได้ กระบวนการยุ่งยากรายละเอียดมากเกินไป ความจำเป็น การรับสวัสดิการไม่สะดวกต้องผ่านธนาคาร ประเภทของสินค้าไม่ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ แนวคิดของอายสโตน (Eyestone) ที่เห็นว่า กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันปัญหาที่เกิดขึ้นสังคมให้เป็นนโยบายของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหา ควรประกอบด้วย ปัญหาทั่วไปที่มีผลกระทบจนนำไปสู่ปัญหาของสังคม และพัฒนาไปสู่ประเด็นของสังคม นำไปสู่ข้อเสนอของสังคม และเมื่อได้รับความสนใจจากทางการเมืองจะพัฒนาไปสู่ข้อเสนอของรัฐบาลหรือนโยบายในที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุริย์ ยอดประจง (2556) ที่เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายของรัฐ คือ การแทรกแซงกลไกของระบบทำให้รัฐบาลต้องรับภาระงบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งมาจากการขาดความเข้าใจในความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ได้รับผลจากนโยบาย

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีคุณภาพ

จากการวิเคราะห์พบว่า การกำหนดนโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสวัสดิการ ก่อนที่รัฐจะกำหนดนโยบายออกหลักเกณฑ์ในการให้ประโยชน์อันใดอันหนึ่งโดยมีลักษณะที่แพร่หลายรัฐควรจะสำรวจกลุ่มเป้าหมายให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล ศึกษาข้อมูลความคุ้มค่า ก่อนกำหนดนโยบายต่าง ๆ การกำหนดนโยบายสวัสดิการที่มี

คุณภาพ ต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและผู้ที่ต้องให้ความช่วยเหลือให้ตรงกับความต้องการของประชาชนเป็นอันดับแรก และปรับตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิตในปัจจุบันให้ถูกต้อง และตรงตามความต้องการมากที่สุด ต้องมีความเท่าเทียมกันทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีรายได้ มีงานทำ มีความมั่นคงทางสังคม ความพร้อมของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง สำรวจทางเลือกให้ชัดเจน การกำหนดนโยบายควรมีระยะเวลาดำเนินอย่างเพียงพอ สามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ได้และได้รับความพึงพอใจจากผู้รับบริการ การกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลที่มีคุณภาพนั้น ควรที่จะมีการกระจายให้ทั่วถึง ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการแห่งรัฐทุกคน นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลจะมีคุณภาพควรพิจารณาเรื่องประเภทของสินค้าและบริการในการช่วยเหลือผ่านสวัสดิการของรัฐบาล อาทิ บัตรสวัสดิการ ควรพิจารณาระบบและเกณฑ์การประเมินตามเงื่อนไขผู้รับบริการให้มีความสะดวกมากขึ้นไม่ยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งหากดำเนินการดังกล่าวจะสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการของรัฐของกิดเดนส์ (Giddens) ที่เห็นว่า การสร้างความเป็นธรรมให้สังคม คนยากจน คนด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อยไม่ถูกทอดทิ้ง ต้องปรับปรุงการดำเนินการของภาครัฐไม่ผูกขาดบทบาทของการควบคุมดูแลในส่วนการจัดสวัสดิการสังคมแต่เพียงผู้เดียว แต่เป็นการควบคุมดูแลซึ่งกันและกันหรือเป็นความร่วมมือระหว่างกันทุกภาคส่วนเพื่อทำให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการที่หลากหลายของประชาชนผู้รับบริการกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้แนวคิดทางสายที่สาม ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยการสร้างความเท่าเทียม เสมอภาค และความสะดวกในการรับบริการสวัสดิการ ให้เกิดขึ้นจนถึงระดับที่น่าพอใจ

ของผู้รับบริการสวัสดิการ ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ บุญส่ง ชเลธร (2555) ที่เห็นว่า ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าร่วมในทุกด้านของการจัดสวัสดิการสังคม ตั้งแต่การจัดทำนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานเพื่อให้มีความชัดเจนในรายละเอียดนโยบาย มีเป้าหมายที่แน่นอน และสามารถสนองตอบกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในเป้าหมายนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น และจากการเข้าไปสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะใน 3 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อแรกเป็นการเสนอแนะในเชิงนโยบาย หัวข้อต่อมาเป็นการเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ และหัวข้อสุดท้ายเป็นการเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ระยะเวลาในการกำหนดนโยบายควรมีระยะเวลาดำเนินอย่างเพียงพอ เพื่อทำความเข้าใจปัญหา และความต้องการของประชาชน สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม
2. กระบวนการกำหนดนโยบายควรคำนึงถึงงบประมาณและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า เป็นการใช้งบประมาณและภาษีของประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ
3. ควรรับฟังปัญหาและความต้องการจากประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทุกประเภทที่ต้องการความช่วยเหลือ
4. การกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลที่มีคุณภาพควรกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายให้มีความชัดเจน โดยเน้นคนในสังคมมีความกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีรายได้ มีงานทำ มีความมั่นคงทาง

สังคม การสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนทางสังคม การนันทนาการ การได้รับการบริการสังคม

5. กำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลที่มีคุณภาพควรเน้นให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองมากที่สุด ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนในอนาคต ปรับนิสัยการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น จิตอาสาตั้งแต่วัยเด็ก มิใช่รอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

6. นโยบายสวัสดิการโดยรัฐบาลควรกำหนดแนวทางขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อมีความสะดวกต่อหน่วยงานที่นำไปดำเนินการ ไม่ต้องตีความหรือใช้วิจารณ์ญาณทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

7. ควรพิจารณาปัจจัยที่เอื้อต่อนโยบายประกอบ อาทิ ระบบภาษีที่เอื้อต่อการสนับสนุนนโยบาย การกำหนดนโยบายควรมีระยะเวลาดำเนินการเพียงพอ หากมีเวลาจำกัดจะทำให้ทรัพยากรในการตัดสินใจนโยบายมีจำกัดไปด้วย

8. การกำหนดนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลที่มีคุณภาพควรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ หรือสามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ได้และได้รับความพึงพอใจจากผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการสำรวจข้อมูลแวดล้อม และความต้องการของผู้รับสวัสดิการที่เป็นจริงอย่างเพียงพอ สำรวจทางเลือกให้ชัดเจน เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบาย รวมทั้งผลลัพธ์ของนโยบาย ความคุ้มค่าของนโยบาย

2. ควรมีการกำหนดนิยามของผู้รับบริการสวัสดิการโดยรัฐบาลที่ชัดเจนเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน ข้อผิดพลาด (คนจนไม่จริง ผู้รับสวัสดิการบางคนที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อยู่แล้ว) เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ความเท่าเทียม สวัสดิการบางอย่างทุกคนควรได้รับ

แต่บางอย่างก็พิจารณาถึงความแตกต่างกันในสาระสำคัญ ซึ่งจะสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

3. ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ขั้นตอน ที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนที่ยากต่อการเข้าใจของประชาชนผู้รับบริการ ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ในทุกสาขาของสื่อ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในพื้นที่

4. คู่มือ ขั้นตอน การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง มีความแน่นอนไม่ปรับเปลี่ยนบ่อยทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ

5. ควรสำรวจความพร้อม ความสมบูรณ์ และความเพียงพอเพื่อมิให้เกิดปัญหาอุปสรรคหลังการประกาศใช้นโยบาย ที่สำคัญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย อาทิ กรณิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ควรมีการสำรวจร้านค้าที่ให้บริการและผู้รับบริการและต้องได้รับการถ่ายทอดข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อให้มีความเข้าใจในนโยบาย เป็นการป้องกันการคอร์รัปชันนโยบายและส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนนโยบาย

6. ในกรณีของสวัสดิการโดยรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการควรพิจารณาเรื่องประเภทของสินค้าและบริการในการช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น (เขตเมือง เขตชนบท)

7. อาจนำนโยบายสวัสดิการของรัฐบาลในประเภทต่าง ๆ บรรจุเป็นเงื่อนไขอยู่ในบัตรประชาชนซึ่งมี Sim card อยู่แล้ว เพื่อให้บัตรประชาชนเป็น Smart card อย่างแท้จริง สามารถตรวจสอบได้ และลดความยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัญหาการจัดสวัสดิการของรัฐบาลเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนหลากหลาย และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วย ดังนั้น เพื่อให้การให้สวัสดิการโดยรัฐบาลที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนแก่ผู้ด้อยโอกาสให้มีความยั่งยืนอย่างทั่วถึง และสามารถช่วยตัวเองหรือพึ่งตัวเองได้ไม่เป็นภาระของรัฐบาล ควรมีการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละสาขาของบริการสวัสดิการ ในเชิงลึกอย่างละเอียด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2555). การศึกษาการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาสังคมของประเทศ: กรณีศึกษาในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). รายงานการศึกษาเรื่องทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสัย.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). รายงานเวที วิชาการเปิดเสรีอาเซียนปี 2558 : สังคมไทยก้าวทันการเปลี่ยนแปลง. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2546). รัฐสวัสดิการกับสังคมสวัสดิการ : มุมมองทางทฤษฎี. <http://sehcu.net/mk-articles/sw-km/185-welfare-state.html>. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561.
- ปวย อึ้งภากรณ์. (2550). ทศนะว่าด้วยเศรษฐกิจ. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง. กรุงเทพฯ
- ปิยะนุช เงินคล้าย และพงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

โสภา อ่อนโสภาส. (2544). **แนวทางการจัดระบบบริการสุขภาพของ
แรงงานนอกระบบ : หาบแร่แฝงลอย และชาเล้ง**. สภาวิจัย
แห่งชาติ.

เอี่ยมพร พิชัยสนธิธ.(2553). **เศรษฐกิจทางเลือกกว่าด้วยรัฐสวัสดิการ**. โอ
เพ้นบุ๊กส์. กรุงเทพมหานคร.

Anderson, James E.. (1975). **Public Policy Making**. London:
Nelson.

Briggs, Asa . (2006). **The welfare state in historical
perspective in The welfare state. reader**
Christopher Pierson and Francis G. Castles ed.,
Polity Press, Cambridge,

Brynard, P. A. (2005). **Policy Implementation: Lessons for
Service Delivery, Harnessing the Partnership of the
Public and Non-state Sectors for Sustainable
Development and Good Governance in Africa,**
African Association for Administration and
Management.UK.

Encyclopedia Americana. (1980). **Danbury, Conn:** Americana
corporation.

Encyclopedia Britanica. (1968). Vol. 22. **Chicago: Pergamon
Press.**

Eyestone, Robert (1978). **Forum social issue to public
policy**. New York. JohnWiley.

Giddens, A. (1984). **The third way**. Cambridge: Polity Press.

- Giddens, A. (2001). **Introduction**. In A. Giddens. (Ed.), **The global third way debate**. Cambridge: Polity.
- Korpi, Walter. (2001). **The working class in welfare capitalism: Work , unions and politics in Swedeen**. London: Routldege & Kegan Paul.
- Lasswell, Harold D.. (1918). **Politic: Who Gets What, When and How**. (Cleveland: The World Publishing Company).
- Marshall, T.H.. (2006). **Citizenship and Social Class in The welfare state**. reader Christopher Pierson and Francis G. Castles ed. Polity Press, Cambridge, UK.
- Milbrath, L. W. (1965). **Political participation: How and why do people get involved in politics?**. Chicago: Rand McNally.
- Neuhaus, John. (1996). **To empower: from state to civil society**. Washington, DC: American Enterprise Institute.

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความยากจนของคนชนบท Policy on the prevention and correction of rural poverty

ภัทรกร แพงไทย*
ภัคดี โพธิ์สิงห์**

บทคัดย่อ

การแก้ไขปัญหาคความยากจนเน้นที่ บทบาทของชุมชนมากขึ้น โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคความยากจน ในท้องถิ่นของตนเอง และ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อให้ชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีความ ใกล้ชิดกับปัญหาย่อมรู้ ถึงสาเหตุของปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน/คนจน ประกอบ กับรัฐธรรมนูญปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้ง กระบวนการกระจายอำนาจ ไปสู่ ท้องถิ่นมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตลอดจนภาคประชา สังคมมี การตื่นตัวและมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาประเทศ โดยแนวทางใน การแก้ไขปัญหาค ความยากจนในระยะต่อไป ต้องมุ่งเน้นการพัฒนา ศักยภาพของคนจนและชุมชนให้สามารถ พึ่งตนเองได้ ควบคู่ไปกับการวางรากฐานการปฏิรูปเชิงโครงสร้างโดยเน้นการปรับปรุงระบบ บริหารจัดการ การส่งเสริมนโยบายการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายให้ เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาคความ ยากจน

คำสำคัญ: นโยบาย,การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความยากจน,คนชนบท

*

นักศึกษา ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**

รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

Poverty Focus To promote the community's participation in solving the problem of local poverty and to strengthen the community so that the community can be self-reliant. Because of the community. Closely related to the problem, they know the causes of the problems and the real needs of the community / the poor. In addition, the present constitution gives the community the opportunity to participate in their own local development, including the process of decentralization. To the local is more concrete. As well as the public. The society is more active and active in the development of the country. Poverty in the next phase The focus should be on the development of the capacity of the poor and the community to be self-reliant, along with the foundation of structural reform, with an emphasis on improving the management system, promoting policy development, and amending the law to facilitate poverty reduction.

Keywords: policy, prevention and resolution of poverty, rural people

บทนำ

ความยากจนหมายถึง การขาดแคลนทางทรัพยากรหรือเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีขึ้นแก่ผู้ใดคนหนึ่งแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนและพึ่งตนเองไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้นั้นไม่สามารถที่จะใช้ประสิทธิภาพทั้งทางร่างกาย และทางสมองให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ได้ ความยากจนและการมีรายได้ไม่เพียงพอเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางด้านการครองชีพ ก่อให้เกิดการกระทำผิดในทางอาชญากรรมได้ง่าย ถ้าบุคคลใดมีรายได้ไม่พอแก่การใช้จ่ายในการครองชีพที่จำเป็นเช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย บุคคลนั้นมักจะคิดประกอบการการกระทำผิดความผิดขึ้นได้ อาจลักทรัพย์ ฉ้อโกง หรือประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อแย่งชิงของมีค่า ทรัพย์สิน มีการถกเถียงกันอย่างมากกว่าความยากจนจริง ๆ คืออะไร และใครอยู่กลุ่มผู้ยากจนซึ่งความหมายหรือคำจำกัดความของความยากจนอาจมองได้หลายแง่หลายมุม หากกล่าวให้ง่ายขึ้นความยากจนก็คือ ความขาดแคลนไม่เพียงพอทั้งปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและขาดแคลนโอกาส เช่นโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษา โอกาสการใช้บริการสาธารณสุขที่ดี ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่โอกาสการมีงานทำที่ดีและสร้างรายได้ในอนาคต ได้มีนักวิจัยแบ่งกลุ่มคนจนไว้ 3 กลุ่ม คือ (สุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2526, หน้า 193)

1. คนจนดักดาน คือมีน้อยกว่าคนอื่น ๆ เป็นอันมาก คนจนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่รัฐบาลต้องไปดูแลมากที่สุด ความยากจนเมื่อพิจารณาจากปัญหาสุขภาพ การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานจะเป็นกลุ่มคนกลุ่มเดียวกัน ได้แก่ หมู่บ้านติดชายแดนภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ อย่างเช่น ในกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรที่ยากจนมักจะมีที่ดินทำกินเล็กน้อย อาชีพหลักคือ ก

การทำนา ไม่มีแหล่งน้ำ จำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก รายได้จากการทำนาไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2. คนจนที่จนโอกาส เป็นคนจนที่ดีกว่ากลุ่มแรกแต่ยังมีความขาดแคลนแต่ไม่มากนัก เป็นความยากจนโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต อาทิ ที่ดิน ทุนหรือการประกอบอาชีพ การจนโอกาสดังกล่าวทำให้คนจนกลุ่มนี้ไม่อาจออกจากบ่วงแห่งความยากจนได้

3. คนเกือบจนหรือใกล้จน คนกลุ่มนี้ไม่ได้ขาดแคลนสิ่งที่จำเป็นหรือไม่ได้มีปัจจัยน้อยกว่าใครอื่นมากนัก แต่มีความเป็นไปได้ที่จะกลายเป็นคนจนได้อย่างง่ายดาย เพราะสาเหตุหรือปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นดินฟ้าอากาศ แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต

ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่า ความยากจนสำหรับประเทศไทยนั้น ความยากจนคำนวณจากค่าใช้จ่ายของบุคคลหนึ่ง ๆ สำหรับการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าจำเป็นโดยคำนวณจากปริมาณอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นขั้นต่ำ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค

ความยากจนมีผลกระทบต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. เป็นภาวะต่อสังคม คนยากจนมากมักตกเป็นหน้าที่ของสังคม ทำให้ลดระดับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาด้านการเมือง ถ้าตราบใดความจนยังมีมากในหมู่ประชาชน ความคิดความอ่านเกี่ยวกับการเมืองการปกครองก็จะมีน้อยตามไปด้วย และในที่สุดก็จะส่งผลต่อการได้มาและการใช้อำนาจอธิปไตยในทางที่ไม่สุจริต

2. ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ประเทศใดมีความยากจนมาก ๆ ประเทศนั้นจะต้องประสบกับปัญหา

เกี่ยวกับการจัดความยากจนซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศในแทบทุกด้าน

3. ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่นปัญหาบ้านแตก เด็กเกเร อาชญากรรม ทุกปัญหาก็จะถูกโยงเข้ากับการเมืองได้หมด คนยากจนมักจะถูกเพ่งเล็งในด้านกระทำผิดเสมอ และความยากจนมากอาจจะถูกชักนำไปประกอบอาชญากรรมได้

สถานการณ์ความยากจน

ปัญหาความยากจน ได้กลายเป็นปัญหาในเชิงระบบ และโครงสร้างระดับชาติ ที่สั่งสมมานานในสังคมไทย จนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาความยากจนมาโดยตลอด โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เป็นต้นมา แต่ยังไม่สามารถแก้ไขให้บรรลุผลที่จริงจัง ขณะที่สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้ปัญหาความยากจนมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญหาความยากจนจึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นองค์รวม ที่เชื่อมโยงมิติต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (ดิเรก ฤกษ์ห่วย, 2557)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศเป็นปัญหาเร่งด่วนของชาติ ที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 5 ปีของแผน โดยได้กำหนดเป้าหมายการลดสัดส่วนคนจนจากร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ให้เหลือร้อยละ 12 ในปี 2549 พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ ด้วยการกระจายโอกาสให้คนจนสามารถเข้าถึงบริการของรัฐ

มีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพคนจนให้สามารถก่อสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐ ปรับกฎระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อคนจนให้ได้รับโอกาส สิทธิ และความเป็นธรรมอย่างทัดเทียมกับกลุ่มอื่นในสังคม (ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม, 2558)

ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาคาความยากจนได้รับการผลักดันให้เป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ต้องอาศัยการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนในสังคม ในการดำเนินงานพร้อมกันทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น และชุมชน โดย สศช.ได้จัดทำ “กรอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคาความยากจนแบบยั่งยืนรวมถึงผู้ด้อยโอกาส” ขึ้นซึ่งคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2545 ได้มีมติเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในด้านต่างๆ ของ “ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคาความยากจน” และได้เสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2545 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว และมอบหมายให้ สศช. เป็นหน่วยงานหลักประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคาความยากจนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ (บัญชาการทหารพัฒนา,2550)

สภาวะความยากจนทางด้านรายได้ ในช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

เป็นช่วงที่ประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง ทำให้คนมีงานทำในระดับเต็มที่ และมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ปัญหาคาความยากจนบรรเทาลงได้อย่างรวดเร็ว ทำให้จำนวนคนจนทางด้านรายได้หรือผู้ที่มีรายได้อยู่ใต้เส้นความยากจน มีแนวโน้มลดลง

อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากที่เคยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 32.6 ของประชากรทั้งประเทศ หรือจำนวน 17.9 ล้านคน ในปี 2531 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 11.4 ของประชากร หรือประมาณ 6.8 ล้านคน ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหดตัว จำนวนคนว่างงานเพิ่มขึ้นระดับรายได้เริ่มลดลง ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 ทำให้คนบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวตามภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบให้สัดส่วนคนจนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 หรือเป็นจำนวนคนจน 7.9 ล้านคน ในปี 2541 สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจมีผลกระทบโดยตรงต่อปัญหาความยากจน เมื่อระบบเศรษฐกิจเริ่มส่งสัญญาณฟื้นตัวขึ้น สัดส่วนคนจนจึงเริ่มลดลง สอดคล้องกับทิศทางการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ เหลือร้อยละ 14.2 ในปี 2543 คิดเป็นจำนวนคนจน 8.9 ล้านคน การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2553-2555 ส่งผลต่อการขยายตัวระดับรายได้ของคนไทยดีขึ้น ขณะที่เศรษฐกิจมีเสถียรภาพดี อัตราเงินเฟ้อไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก มีผลให้ปัญหาความยากจนลดลงอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ 1 : สัดส่วนรายได้จากค่าจ้างที่เป็นตัวเงินของผู้มีงานทำอายุ 15 ปีขึ้นไปเฉพาะที่มีรายได้เป็นตัวเงินจำแนกตามกลุ่มผู้มีงานทำตามระดับรายได้ (Decile) ปี 2551-2559 ดังตาราง

ผู้มีงานทำอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้ เป็นตัวเงินตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)								
	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
กลุ่ม 10% ที่ 1 (จนที่สุด)	2.02	2.02	2.22	2.46	2.52	2.97	2.89	1.87	3.73
กลุ่ม 10% ที่ 10 (รวยที่สุด)	37.01	36.50	36.96	36.87	34.05	31.22	30.00	29.84	30.50
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สัดส่วนกลุ่มที่ 10/กลุ่มที่ 1 (เท่า)	18.28	18.04	16.66	14.97	13.53	10.51	10.38	15.96	8.18

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 3 (ก.ค.-ก.ย.) สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม (สศช.)

ภาวะความยากลำบากของคนยากจน เมื่อพิจารณาปัญหาความรุนแรงของความยากจน ซึ่งแสดงด้วยดัชนีช่องว่างความยากจนและดัชนีความรุนแรงของปัญหาความยากจน พบว่าภาวะความยากลำบากของคนยากจนมีแนวโน้มที่ลดลงจากช่วงก่อนหน้า โดยดัชนีช่องว่างความยากจนและดัชนีความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงจากระดับ 4.1 และ 1.6 ในปี 2553 เหลือ 2.22 และ 0.9 ในปี 2555 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การที่ดัชนีความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงเพียงเล็กน้อย บ่งบอกถึงการที่ยังมีคนยากจนที่รายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนมาก ๆ นั้น

ความแตกต่างในกลุ่มคนยากจน

การประเมินเพื่อค้นหาความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มคนยากจนเป้าหมายที่แตกต่างกัน โดยจำแนกกลุ่มคนยากจนตามระดับรายได้ ออกเป็นกลุ่มคือ คนจนมาก (มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเส้นความ

ยากจน) คนจนน้อย(มีรายได้ร้อยละ 80-100 ของเส้นความยากจน) และ คนเกือบจนที่มีรายได้ใกล้เส้นความยากจนมาก เป็นผู้มีความเสี่ยงสูงที่จะ กลักลับกลายเป็นคนยากจนได้ในอนาคต (มีรายได้ได้อยู่ระหว่างร้อยละ 100 ถึง 120 เหนือเส้นความยากจน) พบว่าในปี 2545 สัดส่วนกลุ่มคนที่ ยากจนมาก มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 8.4 ถึง 120 เหนือเส้นความ ยากจน) พบว่าในปี 2545 สัดส่วนกลุ่มคนที่ยากจนมาก มีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 8.4 ในปี 2543 เป็น 5.1 ของประชากรทั้งหมด สัดส่วนกลุ่ม คนยากจนน้อย มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 5.4 ในปี 2543 เป็น 4.7 ของประชากรทั้งหมดสัดส่วนคนกลุ่มเสี่ยงที่จะจน มีแนวโน้มลดลงจาก ร้อยละ 6.3 ในปี 2543 เป็น 5.2 ของประชากรทั้งหมด ตัวเลขนี้แสดงว่า ในปี 2545 ประเทศไทยสามารถลดปัญหากลุ่มคนจนมากได้อย่างรวดเร็ว แสดงว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการกระจายไปถึงกลุ่มคนจนมาก ซึ่งคนกลุ่มนี้มีรายได้ที่ไม่พอต่อความจำเป็นพื้นฐานมาก

ลักษณะบางประการของความยากจนที่สำคัญ

คนยากจนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทโดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 86.2 ของคนยากจนทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า คนในชนบทร้อยละ 13 (หนึ่งในเจ็ดของคนชนบท)เป็นคนยากจน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคนยากจนถึง 2 ใน 3 ของคนยากจนทั่วประเทศ กระจุกตัวอยู่ในภาคนี้ อย่างไรก็ตาม ในปี 2545 สัดส่วนคนจนของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการลดลงเร็วกว่าภาคอื่น โดยลดลงจากร้อย ละ 24.5 ใน 2544 เป็นร้อยละ 17.7 ของประชากรทั้งภาค หรือเป็น จำนวนคนจน 3.7 ล้านคน ทั้งนี้ หากพิจารณาจากแนวโน้มในอดีตที่ผ่านมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีปัญหาความยากจนมากที่สุดมา โดยตลอด และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ได้รับผลกระทบมากกว่าภาคอื่น

ในขณะที่ภาคเหนือและภาคใต้มีปัญหาความยากจนในระดับที่รองลงมา โดยในปี 2545 มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 9.8 และ 8.7ตามลำดับ

คนยากจนส่วนใหญ่มีภาระเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวสูง อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือนยากจนสัดส่วนสมาชิกครัวเรือนวัยเด็กและผู้สูงอายุต่อสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด) เป็นร้อยละ 45.4 สูงกว่าครัวเรือนไม่ยากจนประมาณร้อยละ 20 และเมื่อพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงมีสัดส่วนร้อยละ 8.0 หรือประมาณหนึ่งในห้าของครัวเรือนยากจน ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนที่ยากจนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือไม่มีการศึกษา ซึ่งอาจสะท้อนถึงทางเลือกในการตัดสินใจและโอกาสการเข้าถึงแหล่งงานและความช่วยเหลือน้อยกว่าคนกลุ่มอื่น แม้รัฐจะมีนโยบายเพื่อแก้ไขความยากจนในหลายด้าน (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2548, หน้า 2)

ความยากจนเป็นหนึ่งในปัญหาของสังคมที่หมักหมมมานาน นับแต่เราเริ่มมีแนวคิดแบบทุนนิยม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกส่วนภาคของสังคม ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง คุณภาพชีวิต และวัฒนธรรม ซึ่งลัทธิทุนนิยมยังทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยห่างไกลกันมากขึ้น คนรวยก็รวยจนล้นฟ้า คนจนก็จนหนักหนาสาหัสยิ่ง แต่ที่เป็นปัญหาก็คือคนรายนั้นมีเพียงหยิบมือเดียวในขณะที่คนจนแออัดกันเต็มบ้านเต็มเมือง ส่งผลให้เกิดการดิ้นรนอพยพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ เกิดชุมชนแออัดในเมือง ปัญหาที่อยู่อาศัย แหล่งเสื่อมโทรม และปัญหาคุณภาพชีวิต เมื่อจำนวนคนจนเพิ่มขึ้น การอพยพย้ายถิ่นมีมากขึ้น เกิดการละทิ้งภูมิหลังของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม แบบแผนวิถีชีวิต จารีต ภูมิปัญญา ฯลฯ ภาพที่เห็นชัดเจนในปัจจุบันคือ ลูกหลานของคนในชนบทนิยมอพยพเข้าสู่เมือง ทำให้ขาดการสานต่อภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดกันมาเช่น ภูมิปัญญาใน

การประกอบอาชีพ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการขายที่ดินทำกินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเพราะว่าวิถีชีวิตแบบใหม่ไม่ได้สนองต่อการกลับคืนสู่ถิ่นเกิด ค่านิยมและทัศนคติแบบเมืองได้เข้ามากำหนดคุณค่าของชีวิตในเชิงเศรษฐกิจ โดยมีผลตอบแทนในรูปของตัวเงินเป็นแรงจูงใจที่สำคัญทำให้ชีวิตขาดฐานรากทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

นอกจากปัญหาของชีวิตไม่ได้รับการแก้ไขแล้วยังมีแต่จะเพิ่มและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะความยากจนยิ่งทวีความรุนแรง มีหน้าซำยังบังคับให้ชีวิตต้องดิ้นรนและไหลวนอยู่กับภาพลวงตาอย่างไม่หยุดหย่อน ซึ่งแม้จะดิ้นรนอย่างเอาชีวิตเข้าแลกก็ยังไม่ดีขึ้น มีแต่ถูกพันนาการมากขึ้น ในขณะที่คุณค่าและความสุนทริยภาพของชีวิตขาดหายไป ด้วยความหวังที่จะหลุดพ้นจากภาวะความยากจนนี้ จึงเป็นเสมือน “จุดคนจืด” ให้กับนักการเมืองในการสร้างนโยบายเอาใจเพื่อเรียกคะแนนเสียงจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังที่กำลังยึดติดอันดับในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเอาสิ่งของมาให้ สร้างให้ การให้ฟรีให้เปล่า และนโยบายแจกเงินไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ซึ่งถือเป็นความพยายามในการสร้างนโยบายที่เป็นรูปธรรมให้ “โดนใจ” คนส่วนใหญ่ที่ยังยากจนอยู่ โดยอ้างเพื่อให้คนเหล่านั้นหลุดพ้นจากวังวนของความทุกข์ยากทั้งปวงคงไม่ต้องกล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหแบบนี้มาก่ายในรูปแบบอื่นๆ แค่นี้เพียงปัญหาความยากจนที่เน้นนโยบายลดแลกแจกแถมภายใต้ความเชื่อแบบผิดๆ ที่ว่า “ปัญหาความยากจนแก้ไขได้ด้วยการทำให้คนร่ำรวยนั้น” แม้เพียงแค่นี้ก็ผิดอย่างรุนแรงอยู่แล้ว

ความยากจนความร่ำรวย มันเป็นเพียงภาพลวงตาและวาทกรรมจากลัทธิทุนนิยม ที่ตีค่าของสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นตัวเลขเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่สังคมไทยประกอบขึ้นด้วยหลายๆ สิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือประเมินค่าออกมาเป็นตัวเลขได้เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา

และความดีงามของจิตใจ ดังนั้นหากเราพยายามขยายภาพลักษณ์ของ ความร่ำรวยตามแนวคิดแบบทุนนิยมแล้วนำมาครอบวิถีชีวิตแบบไทยนี้ ก็ยิ่งจะทำให้คุณค่าความดีงามของชีวิต วัฒนธรรม และจิตวิญญาณของ คนไทยถูกกดทับให้ไร้ค่า และถูกทอดทิ้งมากยิ่งขึ้น สังคมไทย เป็นสังคม แห่งเกษตรกรรม ที่คนส่วนใหญ่ของประเทศใช้ในการดำรงชีพมาหลายชั่วอายุคน ซึ่งทางออกจากความยากจนตามกระแสทุนนิยมก็มีอยู่หลายช่องทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรทฤษฎีใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงให้เห็นพระปรีชาญาณที่ลุ่มลึกในการผสมผสาน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และชีวิตไว้อย่างลงตัว ซึ่งได้รับการยอมรับไปทั่วโลกว่า สามารถนำพาชีวิตให้รอดพ้นจากความล่มสลาย ในกระแสทุนนิยมได้

นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์ทางเลือกเพื่อความเหมาะสมได้ เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรเชิงพุทธ ฯลฯ ที่มีผลต่อการน้อมนำชีวิตไปสู่ความสุนทริยภาพอย่างพอดีพองาม มุ่งการพึ่งพาเกื้อกูลกัน การเคารพต่อธรรมชาติ และความสุขความเจริญทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นภาพแท้ความร่ำรวยของความสุขที่ยั่งยืน

ด้วยอิทธิพลทางเศรษฐกิจปัจจุบัน ประกอบกับกลุ่มทุนที่ได้เข้าไปมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในรัฐบาล โดยรัฐบาลทักษิณได้กระตุ้นการบริโภคของประชาชนโดยเพิ่มอำนาจซื้อให้กับประชาชน โดยหวังว่าจะเป็น การกระตุ้นเศรษฐกิจ ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ อาทิ การพักชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารประชาชน SML สารพัดสินค้าเอื้ออาทร และ หวยบนดินเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว ซึ่งล้วนเป็นจุดอ่อนของคนไทย ยิ่งเมื่อพิจารณามาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยรักไทยนำมาใช้ เกือบทั้งหมดเป็น มาตรการสั่งจากบนลงสู่ล่าง โดยไม่สนใจว่าชาวบ้านจะมีความพร้อมหรือไม่ เมื่อแจกเงินไปแล้ว ก็มีการชักนำชาวบ้านให้บริโภคเกินตัว ได้เงิน

มาง่ายก็จ่ายออกไปง่าย โดยเฉพาะการซื้อสินค้าที่เกินความจำเป็น เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า คนในรัฐบาลไม่สนใจ ว่ามาตรการเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนรากหญ้ายืนอยู่บนขาของตนเองได้หรือไม่ และไม่สนใจว่ามาตรการเหล่านี้จะไปทำลายล้างหลักการพัฒนาชนบทที่พวก NGO ได้เพียรปลูกฝังไว้ นั่นคือ ช่วยคนให้ช่วยตัวเองได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่รัฐบาลทำตัวเป็นเศรษฐีโปรยทานหากโปรยทานด้วยเงินของตนเองก็ไม่มีใครว่าได้ แต่ที่โปรยทานด้วยเงินภาษีย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ผู้เสียภาษีทั้งหลายจะพึงวิพากษ์วิจารณ์ เป็นที่ปรากฏชัดว่ามาตรการทั้งหลายของรัฐบาลไทยรักไทยล้วนทำให้หนี้สินของประชาชนพอกพูนมากขึ้นเรื่อย ๆ กุณชื่อของรัฐบาลก็รู้ดีว่านโยบายประชานิยมของรัฐบาลนี้หากการหมุนหนี้หยุดลงเมื่อใดอำนาจซื้อก็จะสะดุด เศรษฐกิจก็จะชะงัก รัฐบาลจึงมีมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นประชานิยมออกมาตลอดเวลา

แนวทางแก้ไขปัญห

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความยากจน ที่มีการนำเสนอกันมากขึ้นในปัจจุบัน มีกรอบคิดเกี่ยวกับที่มาและความหมายของคนจนไว้ล่วงหน้าอยู่แล้ว (ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่) เช่น กรอบคิดแบบเจ้าขุนมูลนายมองว่าคนจนคือคนขี้เกียจเรียน ขี้เกียจทำงาน หรือทำบาปกรรมไว้แต่ชาติก่อน กรอบคิดแบบนายทุนมองว่า คนจนคือคนที่มียาได้ต่ำกว่าที่จะใช้ยังชีพให้มีมาตรฐานได้ และการที่คนจนเนื่องจากพวกเขายังไม่ได้รับการพัฒนาศรษฐกิจแบบทุนนิยมสมัยใหม่มากพอ การที่เราจะสามารถทำความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาความยากจนได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงความจริงเราจะต้องวิเคราะห์ตั้งแต่กรอบคิดเรื่องความยากจนก่อน

ที่มาของคนจนยุคใหม่ไม่เหมือนและไม่ได้สืบทอดความเป็นคนจนมาจากอดีตเสมอไปคนจนหรือคนที่ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันมีมาตั้งแต่อดีต แต่ในสังคมเกษตรแบบดั้งเดิมที่คนส่วนใหญ่ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เป็นสัดส่วนสูงนั้น คนในหมู่บ้านไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมากนัก คนส่วนใหญ่มีมาตรฐานการดำรงชีพที่พออยู่พอกินใกล้เคียงกัน โดยที่พวกเขาไม่ค่อยจำเป็นต้องซื้อขายหรือใช้เงิน คนที่ถูกจัดว่ายากจนในสังคมเกษตรแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่จะมาจากความด้อยโอกาสทางสังคม และวัฒนธรรม เช่น มาจากชาติพันธุ์หรือภูมิภาคหลังทางสังคมที่คนมองว่าเป็นพวกด้อย, ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับ หรือกลายเป็นคนยากจนขัดสนในสถานการณ์บางอย่าง เช่น เกิดมาพิการหรือได้รับภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นหม้าย แก่ชราโดยไม่มีลูกเต้าเลี้ยงดู ฯลฯ มากกว่าเป็นเพราะว่าเขาเกิดมาและอยู่ในชนชั้นที่ยากจน ความยากจนในลักษณะเปรียบเทียบในสังคมเกษตรแบบดั้งเดิมนั้นมักไม่ใช่ปัญหาใหญ่ในบางชุมชนที่ค่อนข้างมีความเสมอภาคกันมาก ไม่ได้มีปัญหาคนยากจนหรือไม่มีแนวคิดเรื่องความยากจนนี้มาครั้งอดีต

แต่ถ้าเราไม่ใช่กรอบคิดที่มองความยากจนในเรื่องรายได้ต่ำหรือความไม่ทันสมัย หากใช้กรอบคิดที่มองในแง่ว่าคนมีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตที่มีความสุขหรือไม่ เราอาจจะกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า การพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตกดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการทำให้คนส่วนหนึ่งยากจนลง หรือเป็นผู้สร้างความยากจนยุคใหม่ขึ้น เพราะการพัฒนาทุนนิยมในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ไทย เป็นการพัฒนาทุนนิยมแบบบริวาร ที่มีการผูกขาด, การแข่งขันไม่เป็นธรรม ฟังการลงทุน การส่งเข้าเทคโนโลยีจากประเทศร่ำรวย ไม่ได้พัฒนาพื้นฐานทางเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง การเติบโตทางเศรษฐกิจให้ประโยชน์กับทุนต่างชาติ และนายทุนใหญ่ในประเทศ

มากกว่าที่จะกระจายสู่คนส่วนใหญ่ ยิ่งพัฒนานักยิ่งเกิดความเหลื่อมล้ำต่ำ สูงเกิดคนจนมากขึ้น

ผู้เขียนมีความคิดเห็นได้ว่า ควรจำกัดความคนจน ให้ครอบคลุม คนยากจนขัดสนในด้านสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งต่างจาก ตัวชี้วัดทางรายได้หรือทางเศรษฐกิจ มาพิจารณาประกอบกับตัวชี้วัดทาง เศรษฐกิจ เราจึงจะเห็นภาพความยากจนซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทาง เศรษฐกิจสังคมอย่างเป็นองค์รวม และสามารถวิเคราะห์สาเหตุของ ความยากจน ทั้งจากปัจจัยภายนอก(ทุนนิยมโลก) และปัจจัยภายใน (โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมในประเทศที่เป็นเผด็จการล้าหลัง) ปัญหา ผลกระทบปัญหาความยากจนต่อสังคม และแนวทางแก้ไขปัญหาค ความยากจนได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงความเป็นจริงได้ มากขึ้น เนื่องจากปัญหาความยากจนเกิดจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองแบบทุนนิยมผูกขาดที่ด้อยพัฒนา ไม่ใช่แค่เรื่องการที่ประชาชน ยังมีการศึกษาต่ำหรือรายได้ต่ำ ฯลฯ เท่านั้น

การจะแก้ปัญหาความยากจนให้ได้ผล ต้องแก้ไขตาม เงื่อนไข ของความยากจน ให้ได้อย่างเชื่อมโยงกันทั้ง การปรับปรุงระบบบริหาร จัดการ กระจายอำนาจและมอบงบประมาณให้แก่ท้องถิ่นได้เข้าถึงใน การจัดสรรเงินทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการสิทธิชุมชน ออกเอกสารสิทธิให้แก่เกษตรกรที่ยากจน และใช้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำ แนวทางการใช้ทรัพยากรดินเพื่อเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชน รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำ ภายใต้การจัดสรรอย่าง เป็นธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องมีการทบทวน ปรับปรุง และยกร่าง กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความยากจนอาจมองได้ หลายแง่หลายมุม แต่ไม่ว่าใครก็ตามที่ยังมีความรู้สึกละเลยไม่สนใจหรือ

ไม่พอกิน รายได้น้อย ไม่มีที่ทำกิน รัฐในฐานะของผู้ดูแลสวัสดิภาพของ คนในสังคม ซึ่งมีเป้าหมายหลักอยากให้คนในสังคมอยู่ดีกินดี ซึ่งการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอาจจะไม่สามารถรับรองได้ว่า ประชาชนทุกคนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้น การเข้ามาดูใน รายละเอียดและพิจารณาคนในสังคมยังมีปัญหาและอะไรคือสาเหตุของ ปัญหาเป็นสิ่งที่ผู้เข้าไปแก้ปัญหาจะต้องดำเนิน การประเทศไทยโดยรวม สถานการณ์ความยากจนลดลงอย่างต่อเนื่อง (เนเลียว บุรีภักดี, 2547)

สาเหตุของความยากจน

1. วิกฤตเศรษฐกิจและผลกระทบต่อความยากจน การเปรียบเทียบสถานการณ์ความยากจนในช่วงก่อนและหลังวิกฤต เศรษฐกิจ พบว่า เมื่อ เกือบ 40 ปี ที่แล้วปัญหาคความยากจนของคนไทย มีความรุนแรงมาก โดยในปี 2505/2506 มีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 57 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตามความยากจนมีแนวโน้มลดลง อย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจสัดส่วนคนจนลดลงเหลือ ร้อยละ 32.6 ในปี 2531 ร้อยละ 23.2 ในปี 2535 และเหลือเพียง ร้อยละ 11.4 หรือมีจำนวน 6.8 ล้านคนในปี 2539 แต่ หลังจากเกิด วิกฤตทำให้สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และ ร้อยละ 15.9 ในปี 2542 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาความยากจนเริ่ม คลี่คลายลงในปี 2543 และปี 2544 โดยสัดส่วนคนจนลดลงเหลือ ร้อยละ 14.2 และร้อยละ 13.0 หรือ 8.2 ล้านคน ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยากจน จาก การศึกษาวิจัยด้วยวิธี สถิติวิเคราะห์แบบ Multivariate Analysis และการประเมินปัญหา ความยากจนแบบมีส่วนร่วมซึ่งประมวลความเห็นจากกลุ่มคนจนและ ผู้ด้อยโอกาส พบว่า ปัจจัยที่ เป็นสาเหตุของความยากจนหรือปัจจัยที่

เพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นคนจน ได้แก่ อาชีพของผู้นำ คริวเรือน การศึกษาของสมาชิกในครอบครัว การขาดแคลนที่ดินทำกิน การเข้าถึง บริการพื้นฐานต่างๆ นอกจากนี้จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ยังมีปัจจัย เชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อความยากจน ที่สำคัญอีก ได้แก่ รัฐจัดการ ทรัพยากรมุ่งเน้นเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ทำให้ ทรัพยากร ไม่กระจายไปถึงคนยากจน กระบวนการทางกฎหมายสร้างความเหลื่อม-ล้ำระหว่างคนใน สังคม ระบบราชการไม่เอื้อต่อการแก้ปัญหา ความยากจน รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ไม่สมดุล และยุทธศาสตร์ การพัฒนาแบบเปิดมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรมและ เกิดความเสี่ยงสูง

3. ภาพรวมการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนในช่วงที่ ผ่านมา ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน ประกอบด้วย บทบาทของภาครัฐซึ่งมี การ ดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยหน่วยงานภาครัฐ และการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน ของรัฐบาล บทบาทภาคเอกชนมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมที่ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและเสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน บทบาทภาคประชาสังคมเน้นการแก้ไขปัญหาคความ ยากจนในระดับพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น เช่น การส่งเสริม สวัสดิการในชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การพัฒนา ธุรกิจชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินงานของกองทุนต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือคนยากจน ซึ่งกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาความ ยากจนมีจำนวน 18 กองทุน วงเงินกองทุนรวมกันประมาณกว่า 2 แสน ล้านบาท

4. ขาดกลไก ระดับชาติที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการแก้ไข ปัญหาความยากจน ขาดเอกภาพในการบริหาร จัดการ การแก้ไขปัญหาค

ความยากจนมุ่งเน้นแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเฉพาะเรื่องมากกว่าการแก้ไข ปัญหาเชิงโครงสร้าง ขาดการบูรณาการโครงการและงบประมาณในระดับพื้นที่ คน ยากจนและ ผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าถึงบริการของ ภาครัฐหรือได้รับบริการไม่เต็มที่ บทบาทของกองทุนที่ เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาคความยากจนยังมีความซ้ำซ้อนขาดเอกภาพใน การดำเนินงาน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทในการแก้ไข ปัญหาคความยากจนที่ชัดเจน และขาดระบบการ ติดตามประเมินผล

5. การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมใหม่ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการ ปรับกระบวนทัศน์ใน การแก้ไขปัญหาคความยากจนในระยะต่อไปที่สำคัญ ประกอบด้วย กรอบรัฐธรรมนูญและทิศ ทิศทางการพัฒนาให้ ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจนและคุ้มครองสิทธิ ผู้ด้อยโอกาสโดย ส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นและชุมชน ภาคประชา สังคมตื่นตัวมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในหลาย รูปแบบและขยายเครือข่าย ได้กว้างขวาง

6. การปรับกระบวนทัศน์ใหม่โดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จากการวิเคราะห์สาเหตุความยากจน ประเด็นปัญหาในการดำเนินงานที่ ผ่านมา รวมทั้ง สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการแก้ไขปัญหาคความ ยากจน โดยปรับเปลี่ยนจาก การครอบคลุมการแก้ไขปัญหาคแบบกว้างๆไม่มีความชัดเจนไปสู่การเน้น กลุ่มเป้า หมายคนจนและพื้นที่เป้า หมายที่ชัดเจน ปรับเปลี่ยนจาก การเน้นบทบาทของภาครัฐไปสู่ การเพิ่มบทบาทของชุมชนภายใต้ การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรับเปลี่ยนจาก การแก้ไขปัญหาคแบบแยกส่วนไปสู่การประสานงานอย่างอย่างเป็นองค์รวม

แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจน

การแก้ไขปัญหาคความยากจนมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. การเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคนจนให้สามารถปรับตัวอย่างมีภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเองได้ อย่างยั่งยืน

2. การวางรากฐานการปฏิรูปเชิงโครงสร้างโดยเน้นการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ การส่งเสริมนโยบายการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยมีแนวทางที่สำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วน ประกอบด้วย

3. การปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนโดยกำหนด พื้นที่เป้าหมายที่มีคนจนอยู่หนาแน่น และจัดทำแผนแก้ไขปัญหาคความยากจนโดยมีชุมชนเป็น ศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหาค รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาคความยากจนแห่งชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อเป็นกลไกระดับชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน กำกับการดำเนินงาน และเชื่อมโยงคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการระดับจังหวัดโดยใช้รูปแบบการบริหารที่มีผู้ว่า CEO เป็นประธาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาคความยากจนที่เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่สร้างองค์ความรู้และศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนะนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจน

4. การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจนและชุมชน โดยเน้นการพัฒนาด้ำน การศึกษาและทักษะอาชีพแก่เด็กเยาวชนจากครอบครัวยากจน การเพิ่มศักยภาพของคนจนวัยทำงาน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และการส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน

5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการมีที่ดินทำกินของเกษตรกรรายย่อย โดยทบทวนการดำเนินงานจัดหาที่ดินในปัจจุบัน

ของรัฐให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร และ พิจารณาทบทวนประเภทของ เอกสารสิทธิ ให้เหลือเพียงโฉนด น.ส.3 และ น.ส.3ก เพื่อใช้เป็น หลักประกันสินเชื่อในระบบ

6. การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม โดยสนับสนุนการจัดตั้ง กองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนใน รูปแบบที่พึ่งตนเองมากขึ้น โดยให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสนับสนุน งบประมาณดำเนินงานตามความพร้อมของชุมชน

7. การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไข ปัญหาความยากจน เช่น ส่งเสริมการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่คน จนส่วนใหญ่พึ่งพิง การกระจายแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำสู่กลุ่มเป๋ าหมาย คนยากจนอย่างทั่วถึง ปรับปรุงหนี้้นอกระบบของเกษตรกรให้เข้าสู่ ระบบให้มากขึ้น การเพิ่มรายจ่ายภาครัฐในด้านการให้บริการพื้นฐานทาง สังคม และการส่งเสริม การลงทุนในสาขาที่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาความยากจน เป็นต้น

8. การปฏิรูปกฎหมายเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคาความ ยากจน โดยจัดตั้ง คณะทำงานเพื่อศึกษากฎหมายทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาคาความยากจน เช่น กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่ส่งเสริมและเอื้อ ต่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งของประชาสังคม และกฎหมายเพื่อเอื้อให้คน จนในเมืองได้รับโอกาส สิทธิ และความเสมอภาคเท่าเทียมกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคม (ณัฐพล ชันธโชย, 2559)

ผู้เขียนเห็นว่าความยากจนหรือคนจน ที่กล่าวถึงในรายงาน ฉบับนี้ มีความหมายที่ มิได้จำกัด เฉพาะคนจนที่ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือ ด้านรายได้ในการยังชีพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความ ยากจนเชิง โครงสร้างที่เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้าน ที่มีผลทำให้ขาด

ศักยภาพในการ ดำรงชีวิต ทั้งการขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย การขาดทรัพยากร ขาดที่ดินทำกิน หรือ ที่ดินทำกินมีขนาดเล็ก การขาด การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การขาดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีภาระการพึ่งพาสูงและไม่สามารถเข้าถึงบริการ ของรัฐและความช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐ อันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

บทสรุป

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคือความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคมของภาครัฐ ยังขาดความเชื่อมโยงของข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ในระยะที่ผ่านมาภาครัฐได้ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคือความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมี หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน และมีความก้าวหน้าของการให้ความช่วยเหลือที่ตรงเป้าหมายมากขึ้นจากการเปิดให้ ลงทะเบียน เพื่อขอรับความช่วยเหลือ ทำให้สามารถบ่งชี้ การเป็นบุคคลที่มีรายได้น้อย/ยากจน การเป็นผู้สูงอายุ และเป็นผู้พิการ ได้ตรงเป้าหมายและทำให้ มีข้อมูลระดับบุคคลที่บ่งชี้ ถึงสถานะทางเศรษฐกิจ และสวัสดิการที่ได้รับ มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเหล่านี้ ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากข้อมูลดังกล่าว เป็นข้อมูลในระดับบุคคลซึ่งเป็น เป้าหมายของการให้ความช่วยเหลือ หากสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ และมีการ นำมาวิเคราะห์ในเชิงลึก จะเป็นประโยชน์ในการบ่งชี้ สภาพ ความเป็นอยู่ สถานะ และปัญหาของบุคคล ดังกล่าวได้ และเป็น ประโยชน์สำหรับการช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยไม่เกิด ความซ้ำซ้อนรวมทั้งตรงกับปัญหาของบุคคล เหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลบางประเภทที่มีข้อจำกัดในด้าน

การเปิดเผยข้อมูลทำให้การเข้าถึงข้อมูลจำกัดอยู่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบเท่านั้น เช่น ข้อมูลการจัดเก็บภาษี การครอบครองที่ดินและทรัพย์สินทางการเงิน เป็นต้น อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการวิเคราะห์ ข้อมูลในภาพรวมที่ช่วยสะท้อนสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำเพื่อสะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริงของประเทศ และเพื่อประโยชน์ในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ดังนั้นปัญหาความยากจนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานาน และมีแนวโน้มที่จะทวีคูณความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะความแตกต่างกันของภาวะเศรษฐกิจของคนจน คนรวย และคนชั้นกลางที่ นับวันจะยิ่งมีมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของประชากรที่จัดอยู่ในกลุ่มของคนยากจน และส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติในท้ายที่สุด ซึ่ง การแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนในสังคมต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อท้ายที่สุดแล้วผลประโยชน์จะตกสู่ประชาชนทุกคนภายในประเทศชาติ ในระยะยาวต่อไปการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินโครงและมาตรการที่สำคัญ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำในสังคม มีข้อสังเกตที่เป็นประเด็นที่สำคัญ ๆ การแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมในระยะต่อไป ควรเน้นให้ ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพ การยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ซึ่งครอบคลุมทั้งคนจน คนเกือบจน กลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นคนจนหรือคนเกือบจน และกลุ่ม เปราะบาง3 ให้สามารถเข้าถึงโอกาสและบริการพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นควรมีสรางความเข้มแข็งในระดับฐานรากเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการพร้อมรับประโยชน์จากการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). **การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : สภาแคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา
- ชาญชัย เพ็ชรประพันธ์กุล. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ จากแนวปรัชญาสู่การนำไป ปฏิบัติจริง**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เฉลิม
- บุรุษ บวรศักดิ์. (2547). **ชุดการศึกษาค้นคว้ารายวิชา ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อประยุกต์ ใช้ในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ ฯ : โครงการพัฒนากำลังการเปิดสอนหลักสูตร ปริญญาเอกของสถาบันราชภัฏพระนคร
- ณัฐพล ชันธไชย. (2559). **แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2557). **การพัฒนาชนบท: เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิด ความจำ เป็นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บัญชาการทหารพัฒนาหน่วย.(2550). **กองบัญชาการทหารสูงสุด**. ครอบรอบ 45 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา.
- ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนและสังคม. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www2.narathiwat.go.th/narathiwat/.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2548) “นโยบายประชานิยมกับการแก้ปัญหาความยากจนไม่ใช่เรื่องเดียวกัน” วารสารเศรษฐ.

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาความยากจน... ภัทรกร แพงไทยและภักดี โพธิ์สิงห์

สุพจน์ เจริญรัตนกุล,พลตรี, (2552). แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการ

ปฏิบัติงานหน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของ หน่วยทหาร

บัญชาการ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551) การพัฒนาชนบทตามแนวพระราชดำริ.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ, เล่มที่ 12 : หน้า 30 - 31.

การกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีความสามารถ ในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอก เมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ

The Local Fiscal Decentralization: A Case Study of Capability to Revenue Collection of Nong Phai Tambon Administrative Organization, Muang District, Si Sa Ket Province

ปณัยกร บุญกอบ^{*}

Panaikorn Boonkob

65

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสามารถในการจัดเก็บ
รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกเมืองฯ จังหวัด
ศรีสะเกษ ตามนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ สำหรับ
งานวิจัยชิ้นนี้ได้ค้นคว้าจากเอกสารเป็นการพรรณนา วิเคราะห์ และ
การอภิปรายผลประกอบการสัมภาษณ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น
การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนอง
ไผ่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ใน
การจัดเก็บรายได้ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ เมืองจังหวัด
ศรีสะเกษ รวมเป็น 3 คนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพจากเอกสารงบประมาณท้องถิ่น

ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 ก.ค.- ธ.ค. 2562

^{*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 33000

ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ.2561 ถึง พ.ศ.2562 นโยบายกระจายอำนาจการคลังให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดนโยบาย และมาตรการต่างๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ และได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ปฏิบัติ แต่ในทางกลับกัน นโยบาย หรือ มาตรการบางประการ กลับไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานของรัฐหรืออาจได้รับการตอบสนองแต่เกิดความล่าช้า สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้นโยบายไม่สัมฤทธิ์ผล หรือเกิดความล่าช้าสามประการ (1) กระบวนการในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายตลอดจนความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติว่ามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายมากน้อยเพียงใด (2) สมรรถนะของหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติ พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงสร้างและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ดำเนินการ (3) บุคลากรที่มีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติพบว่าส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นอกจากปัจจัยนี้ทั้งสามประการแล้วยังมีปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้นโยบายหรือมาตรการไม่ประสบความสำเร็จคือ สภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจทำให้การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บรายได้ได้น้อย สภาพทางการเมืองอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งส่งผลให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง และทรัพยากรภายในพื้นที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นทำให้แหล่งที่มาของรายได้แตกต่างกันตลอดจนความร่วมมือของประชาชน

ในการชำระภาษี สาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วส่งผลให้การ
จัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ประสบผลความสำเร็จตาม
นโยบายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ความสามารถในการจัดเก็บรายได้, องค์การบริหารส่วนตำบล,
การกระจายอำนาจการคลัง

Abstract

The purpose of this research is to study the opinions' people, problems, hindrance and the advantages of the state's decentralization policy of monetary power regarding the Tambon Administrative Organization.

As far as the methodology is concerned, it involves the documentary research descriptive and analytical research as well as interviews of selective groups of the heads of Tambon Administrative Organization, their financial officers, all together 3 key information from Si Sa Ket Province in accordance with qualitative analyze technique toward local budget documentation.

The research findings are follows:

Between the years 2018 to 2019 the government's decentralization policy and measures of monetary & fiscal power of Local Administration has actually increased the revenues of the state. The measures and policies involved are very well implemented which could lead directly to the fulfillment of the objectives.

The reasons and factors for the inefficiency of policy implementation stemmed from 3 factors, i.e., 1) the communication process, which depending on the clearness of the policy and the about implementations' understanding of the policy purposes 2) the Local government officers cannot implement the policy efficiently because of the un

proportional structure and budgets compared to its working area 3) the personnel putting the policy into practices are lacking of knowledge and experience, they need to be trained.

Furthermore, other external factors leading to the failure of policy implementation are the socio-economic factors, the political situation and the environmental factors. Social and economic circumstance causing from economic problems is a hindrance of sufficient revenue collection. The persistent government replacement makes the policy to be discontinuous. The different geological resource influence varied gaining. The people's cooperation in tax paying is a consideration on revenue collection.

The factors mentioned above lead to the unsuccessful revenue collection which means that the decentralization policy of monetary power is not sufficiently successful.

Keywords: Revenue Collection Capability, Tambon Administrative Organization, Fiscal Decentralization

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระจายอำนาจการคลังมีความสำคัญต่อการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำคัญของการจัดเก็บรายได้เป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพการคลัง สืบเนื่องจากปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลขาดประสิทธิภาพจึงทำให้นักวิจัยสนใจศึกษาเรื่องความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดศรีสะเกษเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งตามระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในชนบท และเป็นกลไกที่เป็นตัวจักรสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาชนบทและท้องถิ่นด้วยเหตุผลที่ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การที่มีตัวแทนของประชาชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล ทำให้ทราบถึงความต้องการและปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และชุมชนนั้นๆ ก็สามารถหาแนวทางที่เป็นไปได้อย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้ดีกว่าหน่วยงานอื่นๆ เป็นการลดขั้นตอนที่ต้องรอรับบริการจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินกิจการบางประการในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามความสามารถและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและพัฒนาให้ประชาชนเข้าใจพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นซึ่ง จะพัฒนาให้ประชาชนเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการกระจายอำนาจ
ทางด้านการคลังแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บรายได้
ขององค์การบริหารส่วนตำบล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น มีหลายประการที่เด่นชัดที่สุด มี 2 ประการ คือ การกระจายอำนาจการปกครอง (Administrative Decentralization) และการกระจายอำนาจการคลังท้องถิ่น (Local Fiscal Decentralization) การกระจายอำนาจทางด้านการบริหารเป็นเรื่องของการกระจายอำนาจในการจัดการ การกระจายอำนาจทางการคลังเกิดขึ้นได้หลายแนว ได้แก่ การให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเพิ่มขึ้น การแบ่งรายได้ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ควรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการจัดสรรเงิน อันเกิดจากรายได้ท้องถิ่น ได้เองภายในกฎหมายที่ตั้งขึ้นโดยทั้งนี้ การกระจายอำนาจการคลังท้องถิ่นจะต้องพิจารณาควบคู่กันกับภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกัน

พ.ร.บ.การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ทฤษฎีนโยบายสาธารณะกล่าวถึงเหตุผลและหลักการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น เพื่อการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม (Resource Allocation) สินค้าสาธารณะระดับท้องถิ่น (Public Local Goods) รู้ความต้องการของประชาชนที่ดีกว่า นักการเมืองท้องถิ่นปรับ

การให้บริการได้ง่ายกว่ารัฐบาล ปัญหาคือทำอย่างไรให้มีการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อการแก้ไขความยากจนของประชาชน

ความหมายของการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนมอบอำนาจการตัดสินใจทางการคลังแก่ท้องถิ่นอย่างอิสระตามกรอบที่กำหนด สร้างความรับผิดชอบทางการคลังของท้องถิ่น มอบอำนาจการหารายได้แก่ท้องถิ่น ท้องถิ่นสามารถกำหนดการใช้จ่ายทั้งขนาดและประเภทได้ด้วยตัวเอง ท้องถิ่นกำหนดและจัดทำงบประมาณได้ด้วยตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 ถึง พ.ศ.2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการ 2 วิธี ดังนี้

1. ศึกษาโดยการค้นคว้าวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นสาระสำคัญด้วยวิธีการพรรณนา วิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ กฎหมาย ระเบียบ วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการคลังที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น เน้นเฉพาะทางด้านการคลังและงบประมาณ ตลอดทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกิดต่อการจัดเก็บรายได้ การจัดสรรงบประมาณ ให้กับท้องถิ่นอันมีผลต่อการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. การสัมภาษณ์ เพื่อทราบคำตอบของการศึกษาวิจัยว่าผู้มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล อันได้แก่

นายกองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าการดำเนินการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองไผ่ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอย่างไร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดเก็บรายได้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และ พนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ ทั้ง 1 แห่ง รวม 3 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Specific Purposive Selection) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

การอภิปรายผลงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดศรีสะเกษเพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจการคลังท้องถิ่น ผู้วิจัยนำเสนอผลงานการวิจัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้วิจัยกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องนั้นๆ ว่าใครเป็นผู้มีอำนาจได้แก่ นายกองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และ พนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ตำแหน่งละ 1 คนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ รวม 3 คน (แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี พ.ศ.2561-พ.ศ.2564, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่, 2562)

ส่วนที่ 1 บทนำ

ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี แผนพัฒนาสามปี (แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี พ.ศ.2561-พ.ศ.2564, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่, 2562)

ส่วนที่ 2

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตำบลหนองไผ่มีพื้นที่ครอบคลุม หมู่บ้านสะเดา หมู่ 4 บ้านหอย หมู่ 1 บ้านพัฒนา หมู่ 8 บ้านหนองไผ่ หมู่ 10 บ้านหนองไผ่ หมู่ 5 สอ. หนองไผ่ บ้านเล้า หมู่ 7 บ้านเพียนามเหนือ หมู่ 9 บ้านโนนแดง หมู่ 6 บ้านเพียนาม หมู่ 3 บ้านน้อมเกล้า หมู่ 11 เทศบาลเมืองศรีสะเกษ และเขตอำเภออุทุมพรพิสัย ตำบลหนองหญ้าปล้อง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength = S)

1. เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการเกษตร และเลี้ยงสัตว์
2. มีเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง
3. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ครอบคลุมปัญหาความต้องการของชุมชน และเคารพกฎกติกา ระเบียบกฎหมาย ยอมรับความเป็นจริงและแก้ปัญหาภายใต้ภาวะของข้อจำกัดได้เป็นอย่างดี

4. สมาชิกสภาท้องถิ่น มีความรู้และความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และมีความกระตือรือร้นต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดี

5. พนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง ยอมรับแนวทางการบริหารและปฏิบัติตามบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย และมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานทุกขั้นตอน

6. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ มีการบริหารจัดการเพื่อเรื่องแผนฯ และงบประมาณภายใต้ความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนในตำบล คือ ประชาคม ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนราชการจังหวัด อำเภอบึงสามพัน โดยทุกฝ่ายยึดมั่นในระเบียบกฎหมายโดยเคร่งครัด

7. สภาพสิ่งแวดล้อมทางการบริหารได้แก่ ระบบคมนาคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สวัสดิการ การบริหารงานบุคคล อยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมความสำเร็จร่วมกัน มุ่งวัตถุประสงค์ของงาน ลดขั้นตอนการบริหารโดยการประสานงานภายใน และมอบหมายอย่างเป็นระบบตรวจสอบและการควบคุมภายใต้กระบวนการที่เป็นที่ยอมรับกันได้

การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness = W)

1. เป็นพื้นที่กว้างขวางงบประมาณมีจำกัด ทำให้พัฒนาได้ไม่ทั่วถึง

2. พื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่ม ทำให้น้ำท่วมขังในฤดูฝน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

3. ไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

4. รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

5. ประชาชนไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในการครอบครองที่ดินทำกิน

6. มีหน่วยงาน ภายในจังหวัด ประสานขอสนับสนุนงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

7. การพัฒนาบุคลากร ยังต้องมีการค้นคว้า และอบรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มเติมคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อองค์กรให้มากขึ้นในบางจุด

8. ขาดการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการบริหารจัดการ บุคลากรยังต้องพัฒนาและใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเครื่องใช้สำนักงานใหม่ๆ ให้เหมาะสมหรือใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าในด้านการบริหาร ด้านการประชาสัมพันธ์ การทำฐานข้อมูลภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน การพัฒนารายได้ และการจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารประชาชน

9. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพัฒนาให้ ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ภายในองค์กร เช่น ที่จอดรถ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้มาติดต่อราชการ

10. อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน เกี่ยวกับการสื่อสาร ยังไม่ครบถ้วน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานต่างๆ ล่าช้า ทำให้การทำงานไม่ทันต่อเหตุการณ์

การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities = O)

1. พื้นที่ตำบลหนองไผ่ มีสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การเกษตร เช่น การปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ มากกว่าปลูกพืชไร่

2. พื้นที่ตำบลหนองไผ่ มีแหล่งเก็บกักน้ำ จำนวนหลายแห่ง ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเก็บกักน้ำไว้เพื่อการเกษตรกรรมได้มากกว่าตำบลใกล้เคียง

3. มีประชาชนในพื้นที่มากพอที่จะทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนมีแนวโน้มการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร บ้านพัก และร้านค้าสูงขึ้น

4. จังหวัดศรีสะเกษ สามารถสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแผนงานโครงการตามแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

5. ระบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการ (CEO: Chief Executive Officer)

6. ประชาชนองค์กรชุมชนสนใจให้ความร่วมมือให้ข้อเสนอแนะ และ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

7. มีทุนทางสังคมมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย

การวิเคราะห์อุปสรรคหรือข้อจำกัด (Threat = T)

ปัญหาที่สำคัญคือการขาดการเรียนรู้ และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ระบบการบริหารจัดการ ผ่านการศึกษา อบรม และการนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ภายใต้การยอมรับร่วมกันของชุมชน สังคมภาคเอกชน และราชการ ที่มีหน้าที่กำกับดูแล ด้วยความจริงใจต่อการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่นแบบรากหญ้า

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการกระจายอำนาจทางการคลัง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการกระจายอำนาจทางการคลังดังนี้ ปัญหาและอุปสรรค

ในการกระจายอำนาจทางการคลังของรัฐบาลก็คือ การขาดความต่อเนื่อง เพราะตามรัฐธรรมนูญ รัฐบาลแต่ละรัฐบาลมีวาระคราวละ 4 ปี แต่ในความเป็นจริงอายุของรัฐบาลที่ผ่านมามักจะอยู่ไม่ครบตามวาระผลอันเนื่องมาจากปัจจัยทางการเมืองส่งผลให้นโยบายการกระจายอำนาจทางการคลังของรัฐบาลแต่ละรัฐบาลขาดความต่อเนื่องหรืออาจถูกยกเลิกเมื่อรัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศตลอดจนการที่รัฐยังคงหวงอำนาจทางการคลัง แม้จะมีนโยบายการคลังในการกระจายอำนาจทางการคลังออกมาแต่รัฐบาลไม่เร่งรัดในการออกกฎหมายหรือระเบียบที่เป็น การสนับสนุนต่อนโยบายจึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการหาเสียงในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ตลอดจนโครงสร้างขององค์การปกครองท้องถิ่นยังไม่เอื้อต่อการจัดเก็บรายได้ทั้งในด้านบุคลากรในการจัดเก็บรายได้ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดประสิทธิภาพและความรู้ความเข้าใจในระเบียบและวิธีการปฏิบัติการในการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการกระจายอำนาจทางการคลังดังนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการกระจายอำนาจทางการคลังก็คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายของรัฐบาลกลางเพราะแต่ละรัฐบาลจะมีนโยบายที่เกี่ยวกับท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป เพราะนโยบายที่เกิดขึ้นมามักจะเป็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเห็นว่าหากได้เป็นรัฐบาลจะดำเนินการกระจายอำนาจทางการคลังให้กับท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง แต่เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนโยบายที่ได้แถลงไว้ก่อนการเลือกตั้งมักจะไม่ให้ได้หยิบยกมาพิจารณาแต่ประการใดประกอบทั้งการนำนโยบายแปลงเป็นกฎหมายหรือระเบียบมักจะล่าช้าหรือติดขัดเนื่องจากต้องได้รับการพิจารณาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณในแต่ละ

ประเภทการพิจารณาจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อ โครงสร้างทางการเมือง การคลังของรัฐในภาพรวมเป็นส่วนใหญ่ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ การคลังของรัฐบาล ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากผลทางการเมืองและ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลานั้นอาจส่งผลต่อนโยบายที่ออกมา

พนักงานส่วนตำบล ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ มีความเห็นเกี่ยวกับนโยบายและอุปสรรคในการกระจายอำนาจทางการเมืองการคลังดังนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากระบบการเมือง ความไม่ต่อเนื่องของรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัย เมื่อรัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศ มักจะยกเลิกนโยบายของรัฐบาลเก่ามองว่า นโยบายนั้นๆ ไม่ถูกต้อง ไม่มีความเป็นไปได้ เป็นนโยบายผิดๆ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่อง

ความคิดเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการกระจายอำนาจสรุปได้ดังนี้

1. ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากวาระของรัฐบาลแต่ละชุดมีวาระสั้น น้อยเกินไปในการที่จะปฏิบัติให้นโยบายมีความต่อเนื่อง
2. นโยบาย ที่เกิดขึ้นมักจะเกิดจากการหาเสียงมากกว่าความต้องการที่จะพัฒนาการทางด้านการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3. สถานการณ์ทางการเมือง มีผลต่อการกำหนดนโยบายเพราะหากการเมืองไม่มีเสถียรภาพก็จะทำให้การกำหนดนโยบายจึงเป็นไปได้ยากเพราะปัจจัยทางการเมืองจะมีผลต่อการกำหนดนโยบาย
4. สภาพทางเศรษฐกิจ และในแต่ละช่วงมีผลต่อการกำหนดนโยบาย เพราะถ้าหากการกำหนดนโยบายมีความขัดแย้งกับสภาพเศรษฐกิจก็จะทำให้นโยบายนั้นๆ ไม่สัมฤทธิ์ผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขในการจัดเก็บรายได้ดังนี้ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เอื้อต่อการจัดเก็บรายได้ให้สูงขึ้น เช่น การเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ เนื่องจากพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีพื้นที่กว้าง แต่มีเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้เพียงหนึ่งหรือสองคนซึ่งไม่เพียงพอ ประกอบทั้งควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรโดยการศึกษาอบรม เพิ่มพูนความรู้ในการจัดเก็บรายได้ เพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดการศึกษา อบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการจัดเก็บรายได้ ตลอดจนเร่งรัดในการออกกฎหมาย และระเบียบที่เอื้อประโยชน์ต่อการเพิ่มรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

การวิเคราะห์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยให้ตัวแบบทั่วไป

ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยให้ตัวแบบของ ศ.ดร.วรเดช จันทรศร เป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ผลของการวิเคราะห์ดังนี้

บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย

บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจทางการคลังนั้น นโยบายจะสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือกระบวนการติดต่อสื่อสาร ปัญหาการด้านสมรรถนะขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติและความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ

1. กระบวนการในการติดต่อสื่อสาร

กระบวนการในการติดต่อสื่อสารเป็นผลทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้ปฏิบัติว่าตนเองควรจะทำอย่างไรบ้างความเข้าใจดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายว่านโยบายการกระจายอำนาจการคลังมีความชัดเจน การที่นโยบายกำหนดถึงหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจทางการคลังนั้นไม่ว่าจะเป็นการที่รัฐใช้มาตรการปรับปรุงรายได้ท้องถิ่น 9 ประการ นโยบายนั้น ๆ จะต้องมีความชัดเจนและจะต้องสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน กิจกรรมต่าง ๆ อันเกิดจากนโยบายก็จะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจดีขึ้น ลักษณะของหน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติในกรณีนี้ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการ การนำนโยบายไปปฏิบัติสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นอกจากนี้จะขึ้นอยู่กับนโยบายยังขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ นอกจากความรู้ความสามารถทางปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี พ.ศ.2561-พ.ศ.2564, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่, 2562)

2. ปัญหาทางสมรรถนะ

ประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นว่า จะสามารถดำเนินการงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ตามวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งหน่วยงานหรือวัตถุประสงค์ที่ก่อตั้งตามกฎหมาย แบ่งเป็น

2.1 ด้านโครงสร้าง

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งโครงสร้างออกเป็น ส่วนต่างๆ ตามลักษณะงานที่มีความแตกต่างกันไป โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมและสั่งการมี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้าของพนักงานทั้งหมด และมีเจ้าหน้าที่ส่วนการคลังที่ เป็นผู้ดูแลในการจัดเก็บรายได้ ของพนักงานส่วนตำบล โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมีผลต่อการปฏิบัติของบุคลากรได้ เพราะหน้าที่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดไว้หลายประการเป็นทั้งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนงานเจ้าหน้าที่งบประมาณ ฯลฯ ซึ่งมีการภารกิจมากมายดังนั้นภารกิจก็อาจขาดความชัดเจนในการปฏิบัติ

2.2 ด้านบุคลากร

บุคลากรที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามนโยบายการกระจายอำนาจที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ มีจำนวนพนักงานอยู่ในปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณงานเนื่องจากกรอบอัตรากำลังของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลก็อยู่อย่างจำนวนจำกัด อีกทั้งความสามารถและศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้และความสามารถในการจัดเก็บรายได้ การประเมินภาษี

2.3 ด้านงบประมาณ

งบประมาณเป็นส่วนหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณที่จัดเก็บได้จะถูกนำมาใช้เป็นเงินเดือน เบี้ยประชุม ค่าตอบแทน ค่าจ้างของพนักงานส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลและ

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นลำดับแรก แต่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจได้รับเงินงบประมาณต่างๆ ที่มีใช้เป็นเงินรายได้ของท้องถิ่นเอง ทั้งเงินอุดหนุน เงินกู้ เป็นต้น การจัดสรรงบประมาณในแต่ละงวดจากรัฐบาลกลาง การจัดสรรก็ไม่เท่ากันแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประกอบกับสถานะทางการเมืองในขณะนั้น

ผลศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ ขาดความรู้ บุคลากรไม่มีคุณภาพ ขาดความร่วมมือกับภาคประชาชน นิติบุคคล การกระจายอำนาจด้านกฎหมาย ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการเอาใจใส่ ปัญหาการเงินจัดเก็บได้ตามระเบียบ ปัญหาเล็กน้อยจากการบันทึกข้อมูล ปัจจุบันใช้ระบบ E-LAAS และการเบิกจ่าย ปัญหาการจัดเก็บรายได้ตามเป้าหมายหรือไม่ กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนตามเป้าหมายตามระเบียบโดยออกพื้นที่เก็บเองและผู้ประกอบการให้ความร่วมมือการเสียภาษีท้องถิ่น ระหว่างเดือนมกราคม-เดือนกุมภาพันธ์ เช่น ธุรกิจโรงแรม กิจกรรมอันตรายต่อสุขภาพ บัมน้ำมัน โรงน้ำแข็ง อุโมงค์รถยนต์ ทะเบียนพาณิชย์ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน การบริหารเงินสะสมคงคลัง หน่วยงานท้องถิ่นสามารถวางแผนการบริหารงานได้เพียงพอกับงบประมาณหรือไม่ กล่าวคือ ไม่เพียงพอ ความเดือดร้อนแก่ชาวบ้าน ผู้ด้อยโอกาส คนจน โครงสร้างพื้นฐาน ผู้ป่วยติดเตียง มิติของชาวบ้านจะยึดติดกับการให้บริการสาธารณะและสิทธิประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับ หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้รับมอบหมายกับงบประมาณที่ได้รับมีความไม่สมดุล คือ ชุมชนเมืองขยายตัว ความต้องการสาธารณูปโภค มีความต้องการเพิ่มขึ้น ประชาชนแฝงจากต่างพื้นที่เข้ามาทำงาน ตั้งถิ่นที่อยู่โดยไม่มีทะเบียนราษฎร์ เช่น ยโสธร อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ เงินอุดหนุนต่อหัวไม่พอค่าบริการสาธารณะ

สาเหตุของปัญหาทางด้านการคลังคือ เก็บบรายได้ไม่เต็มที่ เจ้าหน้าที่อยากเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นได้แก่ ภาษีรถยนต์ ร้านค้า บริษัท ภาษีธุรกิจเฉพาะ ค่าสาธารณูปโภค ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยความรู้ ปัจจัยผู้บริหาร

แนวทางในการพัฒนาการจัดการรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นคือ การให้กำลังใจแก่บุคลากรเช่น เงินค่าตอบแทนเงินรางวัล เจ้าหน้าที่ในการจัดการคลัง รวมถึงกฎหมายที่บังคับเกี่ยวกับการจัดการรายได้ การใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีประโยชน์การบังคับจัดเก็บแก่ผู้ประกอบการ มีบทลงโทษคือ เบี้ยปรับและเงินเพิ่มแก่นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สาเหตุจากบุคลากรของหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจมีความรู้และความเข้าใจ มีข้อจำกัดได้แก่ผู้ประกอบการยังไม่เข้าใจระเบียบกฎหมายและข้อบังคับในการจัดการด้านการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อจำกัดในการทำงานของพนักงานส่วนตำบลต่อประชาชน

สาเหตุจากประชาชนไม่มีความรู้ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้และความเข้าใจมาก การเบิกจ่ายต้องใช้ระยะเวลา ขาดความรู้เกี่ยวกับความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านยึดติดภาพเกี่ยวกับการบริการ

สาธารณะของท้องถิ่นมากกว่าเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

สาเหตุจากขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สื่อต่างๆ การพบปะประชาชนในพื้นที่ การออกวิทยุชุมชน การออกหน่วยประชาสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ การเผยแพร่ทาง website ปรากฏลง Facebook ประชาสัมพันธ์ติดป้ายประกาศต่าง ๆ

สาเหตุภาคประชาชนขาดการตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสอบถามเกี่ยวกับโครงการเบี้ยผู้สูงอายุ สิทธิประโยชน์สวัสดิการ โครงสร้างพื้นฐาน ไม่เกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากปัจจุบันใช้ระบบ E-Auction, E-Procurement, E-Budgeting การจัดซื้อจัดจ้าง

สาเหตุภาคประชาชนในพื้นที่ขาดความสนใจการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นการบริการสาธารณะ สิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่ชาวบ้านจะได้รับ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และปัญหาทางด้านการคลังคือ กระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจสิทธิประโยชน์ การออกบริการพื้นที่หมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์ เข้าถึงประชาชนชาวบ้านมากขึ้น

สรุปข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ สรุปได้ดังนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างรายได้ให้มากขึ้นเพื่อเอื้อต่อให้องค์กรบริหารส่วนตำบลมีรายได้มากขึ้น
2. ควรเพิ่มกรอบอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลให้มากขึ้น เพื่อรองรับงานและภารกิจ
3. เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดเก็บรายได้
4. สร้างขวัญและกำลังใจแก่พนักงานส่วนตำบล
5. ควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้มีความชัดเจน
6. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดหารายได้อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บรายได้มากยิ่งขึ้น เช่น พาหนะ ค่าน้ำมันรถ เป็นต้น
7. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการชำระภาษี

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

แนวทางการปรับปรุงการคลังท้องถิ่น

การเสนอแนวทางการปรับปรุงการคลังท้องถิ่น เพื่อให้โอกาสแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการกำหนดวิธีการระดมรายได้ เช่น การเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกอัตรารายได้หรือค่าธรรมเนียมที่จะแยกเก็บจากประชาชนพื้นที่ปกครองแทนการกำหนดโดยตรงจากรัฐบาลกลาง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ โครงสร้างรายได้และรายละเอียดในตัวรายได้แต่ละแห่ง ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกๆ ท้องถิ่น รัฐบาลกลางจะพัฒนาโครงสร้างรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ให้เข้ากับสถานการณ์ทางการคลัง สภาพของปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ (เกริก เกียรติพิพัฒน์เสรีธรรม, 2522)

1. การเพิ่มความสำนึกของท้องถิ่นในการพึ่งพิงรายได้ตนเองเป็นหลักและในการให้บริการแก่ประชาชน

เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดที่นำเสนอข้างต้น การที่องค์การปกครองท้องถิ่นสมควรจะมีอำนาจมากขึ้นในการจัดการกับท้องถิ่นโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง องค์การปกครองท้องถิ่นก็สมควรเช่นกันที่จะต้องพัฒนาจิตสำนึกที่สูงขึ้นในการพึ่งพิงตนเองในการจัดการกับท้องถิ่น ทั้งในด้านรายได้และด้านการให้บริการกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้าองค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจที่จะให้บริการแก่ประชาชนซึ่งหมายถึงการมีรายจ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นตามด้วยแต่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกลับต้องหันไปขอให้รัฐบาลกลางเป็นผู้บริหารรายได้มาจุนเจือรายจ่ายของท้องถิ่นแล้ว ย่อมเป็นไปได้ยากสำหรับสภาวะเช่นนี้ เพราะความไม่สอดคล้องกันและเป็นการสร้างภาระกับรัฐบาลกลางไม่มีสิทธิ์ในการกำหนดขอบเขตของการใช้จ่าย ดังนั้น อำนาจในการตัดสินใจในเรื่องการบริหาร ก็ต้องสอดคล้องกับความสำนึกที่จะระดมรายได้ด้วยตนเอง เพื่อการให้บริการดังกล่าว

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพยายามระดมรายได้จากท้องถิ่นเองให้มากที่สุดเท่าที่ฐานรายได้ของท้องถิ่นจะเอื้ออำนวย ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้จ่ายจุนเจือการให้บริการแก่ประชาชน แนวทางที่ท้องถิ่นจะนำมาให้เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางความคิดลักษณะนี้คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มพยายามและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและแหล่งรายได้อื่นๆ เพื่อระดมให้ได้รายได้มากที่สุด ก่อนที่จะไปพึ่งพาเงินอุดหนุนที่ให้แกท้องถิ่นของรัฐบาลกลางในกรณีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั้น รัฐบาลจะมีเงื่อนไขที่เชื่อมโยงระดับเงินอุดหนุนที่ให้แกท้องถิ่นกับ

ระดมความพยายามและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเก็บรายได้ของ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2522)

2. การเพิ่มความสำนึกของประชาชนในการให้ความร่วมมือ แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นในเรื่องการเสียภาษี

การจะเก็บภาษีและค่าบริการได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ
ความพยายามในการจัดเก็บและการมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บ
ประการหนึ่ง และขึ้นอยู่กับความพร้อมกับผู้ที่ยินยอมเสียภาษี
และค่าบริการเหล่านั้นอีกประการหนึ่ง ความพร้อมของประชาชนที่จะ
ยินยอมที่จะเสียภาษีและค่าบริการมีส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการจัดเก็บ ทำให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นสามารถระดมรายได้
ในจำนวนที่มากขึ้นเมื่อกำหนดประเภทและอัตราของภาษีและค่าบริการ
ที่เรียกเก็บ นั่นก็หมายความว่าในการให้บริการระดับหนึ่งซึ่งทำให้
ต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง องค์การปกครองท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องเก็บ
ภาษีมากชนิดหรือค่าบริการมากประเภท หรือเก็บในอัตราสูง ทั้งนี้เพื่อ
สร้างความพร้อมที่จะยินดีเสียภาษีและค่าบริการที่อยู่ในระดับที่สูงขึ้น
เช่นนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญที่จะต้องสร้างจิตสำนึกให้บังเกิดขึ้นในหมู่
ประชาชนในการยินยอมที่จะเสียภาษีและค่าบริการแก่ท้องถิ่น ในระดับ
ที่สูงขึ้นกว่าที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องชี้ให้เห็นความสัมพันธ์
ระหว่างบริการที่ประชาชนได้รับจากท้องถิ่นกับภาษีและรายได้ประเภท
ต่างๆ ที่ประชาชนได้จ่ายให้แก่ท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกให้บัง
เกิดขึ้นแก่ประชาชนว่า ภาษีและค่าบริการต่าง ๆ ที่องค์การปกครองส่วน
ท้องถิ่นเรียกเก็บจากประชาชนนั้นไม่ได้เก็บไปเพื่อบำรุงบำเรอให้
ความสุขและเงินเดือนแก่คณะผู้บริหารแต่เพื่อนำไปใช้ผลิตบริการที่

ตอบสนองความต้องการที่เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนและ
แก้ปัญหาของท้องถิ่น

วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่าย (ในรูปภาษีและ
ค่าบริการประเภทต่าง ๆ) ของประชาชนกับรายได้ขององค์การปกครอง
ท้องถิ่น ก็คือ การจัดเก็บภาษีที่เชื่อมโยงกับบริการที่ประชาชนได้รับ
หลักการเดียวกันนี้ใช้กับการเก็บค่าบริการ ประสิทธิภาพของการจ่ายของ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (คือการใช้จ่ายอย่างประหยัด) จะมีส่วน
เพิ่มความพร้อมของประชาชนในการยินยอมเสียค่าภาษีและค่าบริการ
และเช่นเดียวกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบผลของ
การให้บริการของคณะผู้บริหารท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี และทุกโอกาสที่
เอื้ออำนวยจะมีส่วนช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายของ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แนวดำเนินการเช่นนี้ช่วยเพิ่มระดับ
ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability) ของคณะผู้บริหารท้องถิ่น
ต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของเงินและผู้รับบริการจากท้องถิ่น

**3. การเพิ่มความจริงจังของรัฐบาลกลางที่จะพัฒนาระบบการ
คลังท้องถิ่นเพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งพิงแหล่ง
รายได้ของตนเองได้มากที่สุด**

นโยบายของรัฐควรเน้นการกระจายอำนาจโอกาส
การกระจายความเจริญ และการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทสำคัญในการตอบสนอง
นโยบายประการนี้ การตอบสนองนโยบายนี้ได้ต้องมีประสิทธิภาพ และได้
อย่างมีประสิทธิภาพนั้นรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องมีความสามารถในการ
จัดหาบริการที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความสนใจในเชิงเศรษฐกิจและ
เพื่อตอบสนองการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก
นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการขยายตัวต้องชะงักงัน

เนื่องจากขาดความพร้อมทางด้านการบริการที่จำเป็น ในขณะเดียวกัน การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศก็มีส่วนสร้างความจำเป็นที่สูงขึ้นการให้บริการที่สกัดกั้นความเสื่อมลงทางด้านสภาพแวดล้อมและบริการที่เพิ่มคุณภาพชีวิต ข้อเรียกร้องในรูปของความต้องการได้รับบริการต่างๆ มากขึ้นที่มีต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมสร้างภาวะกดดันทางด้านการเงินการคลังในระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้นจากภาวะเดิมที่มีอยู่แล้ว การปล่อยปละละเลยของรัฐบาลกลางโดยให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือตนเอง และรัฐบาลกลางไม่ยอมเข้าแทรกแซงโดยการเพิ่มขีดความสามารถทางด้านการคลังแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากแง่คิดที่ว่า ยิ่งความเจริญของประเทศไทยกระจายไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ภารกิจในการตอบสนองความเจริญที่กระจายออกไปทั่วประเทศไทยจะกลับกลายเป็นภาระหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่ภารกิจของรัฐบาลกลางจะลดลงโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากศูนย์กลางของความเจริญลงไปสู่จุดต่างๆ ที่กระจายไปทั่วประเทศไทย

รัฐบาลกลางต้องตระหนักถึงภารกิจที่เพิ่มสูงขึ้นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและความจำเป็นที่รัฐบาลท้องถิ่นต้องปรับปรุงโครงสร้างรายได้ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน แต่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในสภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันเนื่องจากกฎหมายไม่ได้รองรับอำนาจเช่นนี้รัฐบาลท้องถิ่นทำได้อย่างมากที่สุดคือการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการจัดเก็บภาษีและรายได้ต่าง ๆ ภายในบริบทของโครงสร้างรายได้ ท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่า แม้จะสามารถระดมรายได้ในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นได้ใน

ระดับหนึ่งแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการกิจการให้บริการแก่ประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

รัฐบาลกลางเท่านั้นที่ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการปรับเปลี่ยนฐานะรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นภารกิจที่สำคัญของรัฐบาลกลางที่จะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นผ่านการขยายฐานการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาศัยหลักคิดเช่นว่ารัฐบาลกลางสมควรตั้งเป้าหมายระดับรายได้ของท้องถิ่นที่พึงได้รับโดยพยายามมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนมี 2 แนวทางด้วยกัน คือ

1. ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีและรายได้ที่เสนอแนะในรายงานนี้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ทั้งในส่วนที่รัฐบาลต้องการดำเนินการเอง และส่วนที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้เกิดขึ้น โดยผลักดันให้ท้องถิ่นเพิ่มความพยายามในการระดมรายได้ให้มากขึ้นจากปัจจุบันและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บ

2. ผลักดันให้สัดส่วนของรายได้ของท้องถิ่นโดยรวมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงอย่างน้อยร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) โดยการเปลี่ยนแปลงการศึกษารายได้ของท้องถิ่นจากการมาตรการในข้อหนึ่ง และการเพิ่มมาตรการใหม่เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่ารัฐบาลกลางจะผ่อนถ่ายภารกิจที่เคยเป็นของการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เห็นภารกิจท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจด้านการให้บริการและด้านการคลังไปสู่ท้องถิ่น

สรุป ได้ว่าความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลและจะพิจารณาจากระดับทรัพยากรจากท้องถิ่นเองทั้งรายได้ปกติทั้งที่มาจากแหล่งภาษีอากรและไม่ใช้ภาษีอากร และการระดม

ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถดำเนินกิจการตามภารกิจและหน้าที่ได้มากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในด้านความพร้อมและความสามารถของบุคลากร นอกเหนือจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดไว้ การจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเมืองได้มีข้อสรุปเชิงแนวความคิดว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเมืองของประเทศกำลังพัฒนามีทรัพยากรไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับประสบกับภาวะการณ์ที่ไม่สามารถจัดเก็บรายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับภาษีท้องถิ่นการปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเก็บเอง (Levy Tax) ให้เพียงพอกับความต้องการทางการคลังทั้งนี้เนื่องจากขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีมีความอ่อนแอมากและการดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่นจะต้องพึ่งพาหน่วยงานที่มีอำนาจสูงกว่าในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน จะต้องมีการขยายขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านการบริการพื้นฐานต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นเพราะความต้องการทางด้านพื้นฐานต่างๆ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.(2522). การคลังท้องถิ่นและกระจาย
อำนาจการคลังในประเทศ.กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปณัยกร บุญกอบ.(2554).การคลังภาครัฐสมัยใหม่.โครงการตำราเฉลิม
พระเกียรติ 84 พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
ดลยเดช: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ปณัยกร บุญกอบ.(2556).การคลังท้องถิ่น แนวคิด ทฤษฎีและ
ยุทธศาสตร์เชิงรุก.โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ 60
พรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรเดช จันทรศร.(2552).ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.

Intelligibility of English on Signs in Tourist Attractions in Thailand

Wipapan Ngampramuan *

Abstract

Due to the fact that one of the main sources of Thailand's income is from tourism, this paper focuses on the use of English on signs in 40 tourist attractions across Thailand. The research aims to find out to what extent the variety of English in Thailand, so-called Thai English, is intelligible to non-Thai people. If non Thai people cannot understand English used by Thai people well, why it is there? The study was drawn from 1,828 photos of Thai English signs. The signs were broadly divided into grammatical features and lexico-semantic features. Then, 30 signs were carefully selected and divided into three levels based on the degrees of the mistakes, namely, Level 1: no errors (socio-culturally unintelligible), Level 2: minor errors, and Level 3: major errors. Then the 30 items were made into an online questionnaire about the intelligibility of Thai English. The data were collected from 456 participants who were asked to rate a Likert scale of comprehensibility ranging from

95

ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 ก.ค.- ธ.ค. 2562

*

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

1 incompressible to 6 comprehensible. The results were based on the statistical analysis and interviews with 29 participants. The findings showed that, first, English messages with grammatical features could be more easily understood than those with lexico-semantic features. Second, regarding items in Level 1 (socio-culturally unintelligible) and Level 2 (minor errors), native speakers generally had higher mean scores of intelligibility than non-native speakers, because native speakers could negotiate the meanings of Thai English better. Nevertheless, third, when signs contained major errors (Level 3), being native speakers did not play a role, because it was difficult for non-Thai people to understand the messages anyway. Fourth, most of the English translations in Level 3 were done by translation software. The interview data revealed that translation software was not helpful in conveying meaning to the participants. It can be concluded that Thai English could be intelligible to non-Thai people to some extent. However, to have a better understanding of Thai English messages, international visitors should bring the contexts around the messages into account rather than focusing only on the literal meanings of the messages.

Overview

This research paper focuses on to what extent English used by Thai people on signs in tourist domains in Thailand could be understood by overseas tourists.

Thailand is regarded as one of the main tourist destinations in Asia due to its unique culture, exotic sights, beautiful beaches, friendly people, its famous and being one of the major Asian air hubs. Every year, Thailand welcomes tens of millions of people from all over the world. In 2013, Thailand had over 36 million international visitors (Immigration Bureau of Thailand, 2014). In 2012, Bangkok won the World's Best City Award announced by Travel & Leisure Magazine, which is one of the globally well-known travel magazines based in New York City, the United States (Travel & Leisure Magazine, 2013). In order to accommodate a large number of visitors from all over the world, many prints including road signs, billboards, and documents are written in English. However, as English is considered as a foreign language of the country, the English used on signs as well as other documents can lead to some communication problems between Thai people and their visitors at times (Baker, 2008; Huebner, 2006).

These issues triggered my interest about the intelligibility of English used on signs in Thailand whether they could be well understood by international audience or

not. Because these signs were mainly aimed at visitors to Thailand, I was wondering to what extent overseas tourists could understand the English language used by Thai speakers. Moreover, I would like to know about their opinions towards another variety of English in Thailand so-called Thai English (Sergeant, Tagg, & Ngampramuan, 2012), referring to a Thai variety of English, which is different from other Englishes because it has been influenced by Thai culture and Thainess (Sergeant et al., 2012; Watkhaolarm, 2005). According to Watkhaolarm (2005), Thainess includes the transfer of religious, cultural and social elements, shift of old sayings, metaphors or fixed collocations, translation, lexical borrowing, reduplication, and hybridization.

Based on the study of features of Thai English on signs, Thai English can be broadly divided into two main features – grammatical features and lexico-semantic features.

First, grammatical features refer to the items that are grammatically incorrect. There are five subcategories, namely, misspellings, parts of speech (conversion), inflection, punctuation marks, spacing and capitalization, and ellipsis. Second, lexico-semantic features refer to the items that contain no grammatical errors but can be unintelligible to international visitors because socio-cultural background of Thailand is needed. There are four subcategories, namely,

translations, 2) Thainess, 3) word choices and creativity, 4) translations.

Although Thai people have also used English in various domains, such as, business, education and international relations (Baker, 2008), the main focus of the research is on tourist domains, as they are places where English has its real use as a medium language for communication between Thai people and their visitors.

Research aim and research question

This research paper focuses on to what extent English used by Thai people on signs in tourist domains in Thailand could be understood by overseas tourists The study in this aims to find out about the degrees of intelligibility of Thai English messages on signs rated by 456 overseas participants from 56 countries through an online questionnaire. There are three hypotheses.

1) To what extent international participants can understand Thai English messages on signs in tourist domains?

2) Between the group of signs with grammatical features and the group of signs with lexico-semantic features, which one is more difficult to be understood for international visitors?

3) Do native and non-native speakers show different degrees of intelligibility of Thai English messages on signs?

Theoretical frameworks

The widespread use of English has led to the development of a wide variety of English in association with local languages, cultures and ways of thinking of the countries where English has been spreading. The existence of this worldwide English with the contact of local languages along with local cultures and identities of local people transforms one English into plural and become World Englishes (B. B. Kachru, 1985: 28). World Englishes refers to the global use of English across cultures around the world (Bamgbose, 1998; B. B. Kachru, 1996).

To categorise the circles of Englishes, Kachru (1989) developed a concentric circle model dividing countries around the world into three circles as follows: Inner Circle refers to the countries where English is a native language (ENL), Outer Circle refers to the countries which used to be governed by the British Isles and the United States and English is one of the official languages or second language (ESL), Expanding Circle refers to the countries where English is taught and learned as a foreign language (EFL). According to Kachru (1989), there are 5 countries in the Inner Circle, namely, the United Kingdom, the United States, Canada,

Australia and New Zealand. Regarding the English as a second language country (Outer Circle), there are 53 commonwealth countries, and the Philippines (The Commonwealth, 2013). Then the other countries in the rest of the world (over 130 countries) belong to the Expanding Circle where English is used as a foreign language (The United Nations, 2014). According to Kachruvian model, Thailand belongs to the Expanding Circle, as English is officially taught and learned as a foreign language.

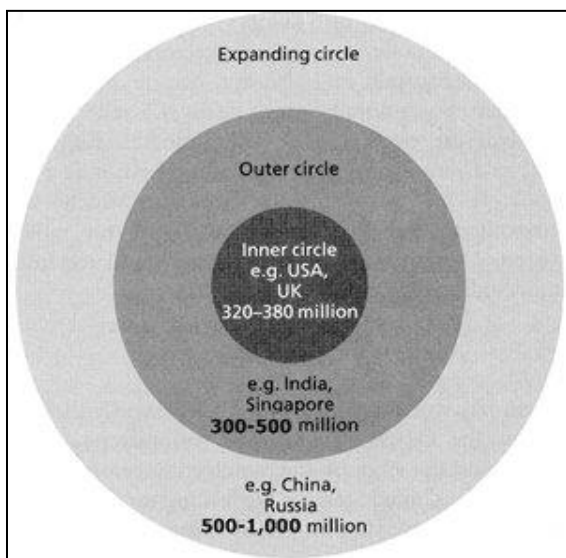

Figure 1 Kachru's (1989) three concentric circle model of Englishes (Crystal, 2003, p. 61)

Seidlhofer (2005, p. 339) also mentions the term ‘English as a lingua franca’ (ELF), which refers to a communication in English between speakers with different first languages’. Firth (1996, p. 114) further adds that although native speakers are part of the interaction, it can still be considered as an ELF encounter, because the key concept of ELF is that English is primarily used as a ‘contact’ language between speakers who do not share any native languages or cultures. In Thailand, English is regarded as a means for wider communication between Thai people and their visitors to Thailand. Hence, English is also used as a lingua franca in the country.

Although Thailand has only one official language, Standard Thai, Smalley (1994, p. 25) analyses that English is not only a language for wider communication but also a symbol of modernity to connect Thailand with a larger world. Smalley (1994, p. 25) states that ‘Thailand as a nation has two languages, Standard Thai and Standard English. The first is the internal language of the nation, the second its external language.’ Baker (2008, p. 138) supports that in Thailand, ‘English is in practice the de facto second language and used in a wide range of domains.’ The Thai government has seen English as an important language and makes it a required school subject (Backhaus, 2007, p. 44). Besides, English is not only used in education but also used as a

‘lingua franca’ for international relations, business, education and tourism (Baker, 2008: 135-136). For the reason that part of the main sources of country’s income is from tourism and being a major hub for global air travel in Southeast Asia, English has been widely used across the country in both public sector and private sector (Huebner, 2006, p. 33).

This research is centred on the role of English as a lingua franca in Thailand on signs in tourist attractions as a means for communication between Thai people and their visitors from various countries by stressing on its intelligibility for communicative purposes.

Research methodology

When conducting a piece of research, a researcher should take the issues of research methodology and analytical approaches into account, because different methods can lead to different results, although the same set of data is used for the analysis (Dörnyei, 2007, p. 19). There are two main paradigms for doing research, namely, quantitative and qualitative paradigms.

Quantitative methods mainly involve with the applications of certain statistics and some kinds of significance testing and primarily presents the result in numerical data (Dörnyei, 2007). However, it is not necessary that a piece of quantitative research needs to involve with

complicated statistics but a concern of quantity and the process of enumerative induction (Blaxter, Hughes, & Tight, 2006; Brannen, 1992; Welman, Kruger, Mitchell, & Huysamen, 2005). Inferential statistics are used as means for identifying particular characteristics of the sample population (Brannen, 1992: 5). Quantitative paradigms are usually employed in many pieces of scientific research. The standard tools for quantitative data collection are mainly questionnaires and statistical software such as SPSS for data analysis and results (Dörnyei, 2007, p. 25).

Qualitative methods, on the other hand, do not give priority to numerical results but aim to gain in-depth understanding of human behaviour and find out the reason why participants do things / respond to the questions in some certain ways. A qualitative study may focus on just only a small number of participant units rather than several ones (Barbour, 2008). With the intention of understand the world in its actual existence, qualitative methods include a range of techniques ranging from participant observation, focus groups, case studies, narratives, intensive interviewing and ethnography (Hammersley & Atkinson, 2007). Therefore, researchers who employ qualitative methods should be able to explore a wide array of dimensions of the social world, and have more understandings, experiences and imagining towards research participants than those relying on

quantitative ones (Denzin & Lincoln, 2005; Flick, 2006; Mason, 2002).

Apart from the two research methods, the third research paradigm, so-called mixed methods, or the combination of qualitative and quantitative approaches has also increased its popularity in recent years (Johnson, Onwuegbuzie, & Turner, 2007). Dörnyei (2007, p. 24) explains that ‘mixed methods research involves different combinations of qualitative and quantitative research either at the data collection or at the analysis levels. Typical example: consecutive and interrelated questionnaire and interview studies.’ By combining both qualitative and quantitative methods together, the combination should allow researchers to develop analysis that can provide richer data, according to Denscombe (2010). This research combines qualitative and quantitative methods together, because combinations should be able to allow the researcher to develop analysis that can provide richer data Rossman and Wilson (1985).

In terms of qualitative approaches, signs or the main source of data were collected from the ‘real world’ contexts, in this case, tourist domains in Thailand. After the 30 signs were selected based on the nine sub-categories of Thai English characteristics and made into an online questionnaire about the intelligibility of English used on signs

in tourist domains in Thailand. The signs in the questionnaire were divided into three levels. Level 1 refers to the items that contain no errors but could be unintelligible because participants need to have strong socio-cultural knowledge of Thailand (8 items). Level 2: English signs that contain minor grammatical mistakes (12 items). Level 3: English signs that contain major grammatical mistakes (10 items). So, in total, there were 30 items. Across the three levels, the items were also categorised into two main categories based on their features into grammatical features and lexico-semantic features.

Under each item, participants were asked to rate the scale of comprehensibility from 1 incomprehensible to 6 comprehensible based on their understanding of the English message on each sign. They were first given the context where the sign was located followed by the photo of the sign. The question ‘How well do you understand the English message on the sign?’ was asked.

After the questionnaire was closed, the answers from the 456 respondents were statistically analysed by means of Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) software package. SPSS was chosen because it has been considered to be one of the most widely used programmed for statistical analysis ranging from descriptive statistics, bivariate statistics, prediction for numerical outcomes and prediction

for identifying groups (Dörnyei, 2007; Field, 2013) . The results from this research came from descriptive statistics (frequencies) and bivariate statistics (Means, t-test, and ANOVA). To confirm the statistical results and find sufficient reasons to support the results, in-depth interviews with 29 participants who were both native and non-native speakers were conducted.

Results

To answer the first two research questions regarding to what extent international l) participants can understand Thai English messages on signs in tourist domains and 2) between the group of signs with grammatical features and the group of signs with lexico-semantic features, which one is more difficult to be understood for international visitors.

The answers can be found from Table 1, which shows the mean scores of international participant's intelligibility of Thai English on signs.

Table 1 International participants' intelligibility mean scores
(N = 456)

No.	Question	Message	Level	Features		<i>M^a</i> (<i>SD</i>)
				GR ^b	LS ^b	
1	Q 18	Foot massage	1	✓		5.70 (.85)
2	Q 7	Museum hours	1	✓		5.69 (.86)
3	Q 10	No littering	1	✓		5.56 (1.08)
4	Q 26	Tourist discount	1	✓		5.53 (.97)
5	Q 4	Wel come	2	✓		5.49 (1.06)
6	Q 28	Coming soon	2	✓		5.44 (1.21)
7	Q 25	No trolley	2	✓		5.33 (1.18)
8	Q 17	Fake goods	1		✓	5.32 (1.25)
9	Q 8	Feed a pigeon	1		✓	5.21 (1.36)
10	Q 1	Close	2	✓		5.20 (1.23)
11	Q 9	Toilet/shoes	1		✓	5.19 (1.52)
12	Q 3	Cannot be changes	2	✓		5.18 (1.19)
13	Q 2	Open time	2	✓		5.05 (1.28)
14	Q 5	Please next counter	2	✓		4.96 (1.38)
15	Q 16	No parking across	2	✓		4.91 (1.45)
16	Q 6	Beautiful girl passport	1		✓	4.81 (1.57)
17	Q 20	3 pcs up	2		✓	4.50 (1.70)
18	Q 30	Exhibition hell	3	✓		4.45 (1.75)
19	Q 21	Happy toilet	2		✓	4.17 (1.79)
20	Q 22	Thai house style	3	✓		4.06 (1.71)
21	Q 27	Wat Phra Kaew	2		✓	4.02 (1.85)
22	Q 19	2 free 1	2		✓	3.67 (1.58)
23	Q 23	Hire a pet	3	✓		3.48 (1.74)

24	Q 15	Please ring to bring	3	✓	3.07 (1.69)
25	Q 24	Please it neatly	3	✓	3.04 (1.68)
26	Q 14	OTOP	3	✓	3.02 (2.02)
27	Q 11	Food order	3	✓	2.38 (1.62)
28	Q 29	Ovalcano	3	✓	2.36 (1.72)
29	Q 13	Forbiddenisland glass	3	✓	1.99 (1.39)
30	Q 12	A motorcycle works for	3	✓	1.49 (1.08)

^aScore 6 = comprehensible and 1 = incomprehensible

^bGR = Grammatical features, LS = Lexico-semantic features

To answer the question about to what extent Thai English can be intelligible to international participants, the average mean score of the 30 items was $M = 4.34$ out of 6 comprehensible. Hence, it implies that Thai English was quite clearly intelligible to overseas respondents. The score for the item (Q 18) getting the highest intelligibility score was $M = 5.70$ ($SD = .85$), while the item (Q12) getting the lowest intelligibility score was $M = 1.49$ ($SD = 1.08$).

It is fairly interesting that although being in Level 1, the two items (Q17 and Q18) with lexico-semantic features got lower mean scores than the three items (Q4, Q28, Q25) with grammatical features from Level 2. Furthermore, another item (Q9) with lexico-semantic features from Level 1 also got a lower mean score than the item (Q17) of Level 2 with grammatical features. In the same way, the last item in Level 1 (Q6) containing lexico-semantic features got a lower

mean score than the four items (Q3, Q2, Q5, and Q16) with grammatical features from Level 2.

In addition the last five items (Q12, Q13, Q29, Q11, and Q14) having the lowest mean scores belong to Level 3 and contain lexico-semantic features. While the two items (Q30 and Q22) in Level 3 with grammatical features got higher mean scores than the items (Q21, Q27, Q19) from Level 2 with lexico-semantic features.

When specifically looking at the first top five items and the five items from the bottom, the items from no.1 to no.5, namely, Q18, Q7, Q10, Q26, Q4, belong to the grammatical feature group. In contrast, all the item from no. 30 to no. 26, namely, Q12, Q13, Q29, Q11, Q14, belong to lexico-semantic feature group.

Based on the mean scores of intelligibility, the question about the intelligibility of signs with grammatical features and those with lexico-semantic features can be answered that items with grammatical features could be more intelligible to international participants than items with lexico-semantic features because the former ones got higher intelligibility score than the latter ones.

To answer the question about the degrees of intelligibility of native speakers versus non-native speakers, a t-test was done and the results are shown in Table 2.

Table 2 International participants' intelligibility and English tongue (Native speakers n = 192, non-native speakers n = 244)

Level	Features		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	Effect size ^a
All items	All	Native	4.54	.62	433.89	5.36***	.06
	(30 items)	Non-native	4.19	.77			
L. 1	All	Native	5.66	.45	377.21	7.35***	.11
	(8 items)	Non-native	5.17	.89			
L. 1	Grammatical	Native	5.86	.34	321.91	6.58***	.09
	(4 items)	Non-native	5.44	.92			
L. 1	Lexico-semantic	Native	5.45	.70	415.64	6.36***	.09
	(4 items)	Non-native	4.90	1.11			
L.2	All	Native	5.04	.66	429.86	5.07***	.06
	(12 items)	Non-native	4.66	.93			
L. 2	Grammatical	Native	5.38	.63	420.28	4.93***	.05
	(8 items)	Non-native	5.00	.97			
L.2	Lexico-semantic	Native	4.58	.91	432.96	4.03***	.04
	(4 items)	Non-native	4.18	1.14			
L.3	All	Native	3.06	.98	434.00	2.33*	.01
	(10 items)	Non-native	2.84	.93			
L.3	Grammatical	Native	3.92	1.25	433.00	2.14*	.01
	(4 items)	Non-native	3.66	1.22			
L. 3	Lexico-semantic	Native	2.48	1.04	406.11	1.96	
	(6 items)	Non-native	2.29	1.02			

*p < .05. ***p < .001. ^aEta squared.

There were 192 native speakers ($n = 192$) from five countries, namely, the United Kingdom, the United States, Canada, Australia and New Zealand, and there were 224 non-native speakers ($n = 224$) from 51 countries.

Table 2 illustrates that native speakers had higher intelligibility mean scores ($M = 4.54$, $SD = .62$) than non-native speakers ($M = 4.19$, $SD = .77$). It can be seen that across the ten sub-categories across the three levels, native speakers had higher scores of intelligibility than non-native speakers. The differences in mean scores of both groups of participants were significant at $p < .001$ for all 30 items, Level 1: all items, grammatical items, and lexico-semantic items, Level 2: all items, grammatical items, and lexico-semantic items. For Level 3: all items and grammatical, the significance was at $p < .05$.

The effect size of the significant categories of sign was moderate ranging from .06 to .11 for all 30 items, Level 1: all items, grammatical items, and lexico-semantic items, and Level 2: all items. The effect size was small ranging from .01 to .05 for Level 2: grammatical items, and lexico-semantic items and Level 3: all items and lexico-semantic items.

From the results, it can be concluded that native speakers could understand Thai English better than non-native speakers.

Discussion

Based on the interviews with 29 international participants, they revealed that Thai English was quite intelligible to them although some messages were misspelt or grammatically wrong. The key point was that as long as the erroneous messages such as the messages with misspelling could not mean something else, they would still be able to guess the gist of the messages. However, if the messages contained some socio-cultural information and those items with direct translations, it would be very difficult for them who had different backgrounds to understand English used by Thai people properly.

Take the sign ‘Q30 Exhibition Hell’ as an example. It was obvious that the word ‘Hall’ was misspelt into ‘Hell’. A male British participant who visited Thailand twice shared his idea that ‘I think these signs are funny. I laughed a lot when I was doing the questionnaire. To me, I don’t think that these items created problems for me to understand the intended messages.’ In the same way, a female Chinese interviewee who has never been to Thailand commented that ‘I like the sign “Exhibition Hell” (Q30) the most. It makes me laugh a lot. If I go to Thailand, I want to go to this place and take a photo of the sign, take a photo with it and send it to my friend’.

Figure 2 Q30 Exhibition Hall

Regarding the items containing major errors especially poor translations by the use of google translate or a translation software, it did not make many differences between native and non-native speakers, as it would be difficult for anyone who could not fully understand Thai language to get intended messages anyway.

Take the sign ‘Q13 Forbidden Island Glass’ as another example. This sign has been shared hundreds of times via social media especially Facebook due to the funny word-for-word translation done by google translate. The English message on the sign is displayed as ‘Forbidden Island Glass’. However, when seeing the original message in Thai, those who can read Thai should be able to quickly realise that the translation is entirely wrong. The message in Thai is displayed as ‘ห้ามเกาะกระจก’, which is a negative imperative sentence meaning ‘Don’t touch the glass’. Nevertheless, when looking at the sentence structure, the main word is ‘เกาะ’, which is homonymic. The word ‘เกาะ’ can be both a noun and a verb. If it is used as a verb, it can mean ‘to touch’, ‘to grab’, or ‘to hold’ depending on the context. If it

is used as a noun, it means ‘an island’. To conjugate a verb into a negative form for a comparative sentence, the word ‘ห้าม’ (Do not) must be added in front the verb. However, the same word can also mean ‘Forbidden’ when being used on its own. Therefore, in this case, google translate picked up the wrong word choices for both the word ‘ห้าม’ (‘Forbidden’ was chosen instead of ‘Don’t/ Do not’) and the word ‘เกาะ’ (island was chosen instead of touch). Therefore, the only word that has the right translation is ‘กระจก’ or glass.

Based on the interviews, some of them who first thought that they could understand the message revealed that they actually got the message wrong. Only four (accounting for 13.8%) out of 29 participants could correctly guess. However, they all showed a high degree of uncertainty. When being asked about the meaning for ‘Forbidden island glass’, most of the international interviewees reported that the main word that they focused on is ‘Island’, as Thailand is famous for beautiful beaches and islands. A male British participant who misunderstood the message said that ‘I thought the glass was from the Island called Forbidden, so it is a special piece of glass or a rare-item glass’. A female Chinese participant who also misunderstood the message revealed that ‘I think the translation did not help to convey the message AT ALL.

Seriously, I thought that the snacks behind the glass were products from the island called Forbidden’.

Figure 3 Q13 Forbidden Island Glass

In summary, based on the interviews with 29 participants, both native and non-native speakers of English, it can be concluded that the participants mainly focused on meanings of the messages rather than forms. As long as they could still understand the intended messages or get the gist of the messages, they would not think the erroneous messages on the signs were serious and should immediately be corrected. On the other hand, although there were no grammatical errors on the signs, the original meanings were distorted mainly due to the interference of Thai language and the use of google translate or a translation software, they would not be able understand the messages. In addition, these messages could also mislead them.

Conclusion

Based on the statistical results from the online questionnaire about intelligibility of English used on signs in tourist domains in Thailand filled in by 456 international participants and in-depth interviews with 29 interviewees, it can be concluded that Thai English was fairly intelligible to international participants. However, the participants could understand Thai English messages with grammatical features better than those with lexico-semantic features, as no socio-cultural background knowledge was not required. Finally, the results showed that native speakers of English could understand Thai English better than non-native speakers.

References

- Backhaus, P. (2007). **Linguistic Landscape: a Comparative Study of Urban Multilingualism in Tokyo**. Clevedon: Multilingual Matters.
- Baker, W. (2008). A Critical Examination of ELT in Thailand: the Role of Cultural Awareness. **RELJ Journal**, 39(1), 131-146.
- Bamgbose, A. (1998). Torn between the Norms: Innervations in World Englishes. **World Englishes**, 17(1), 1-14.
- Barbour, R. (2008). **Introducing Qualitative Research: A Student's Guide to the Craft of Doing Qualitative Research**. London: SAGE.
- Blaxter, L., Hughes, C., & Tight, M. (2006). **How to research**. Milton Keynes: Open University Press.
- Brannen, J. (1992). **Mixing methods : qualitative and quantitative research**. Aldershot: Avebury.
- Crystal, D. (2003). **English as a Global Language**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Denscombe, M. (2010). **The good research guide : for small-scale social research projects** (4th ed.). Maidenhead: Open University Press.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). **The SAGE handbook of qualitative research** (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

- Dörnyei, Z. (2007). **Research methods in applied linguistics: quantitative, qualitative, and mixed methodologies**. Oxford: Oxford University Press.
- Field, A. P. (2013). **Discovering statistics using IBM SPSS statistics: and sex and drugs and rock'n'roll**. Los Angeles, California: SAGE.
- Firth, A. (1996). The Discursive Accomplishment of Normality on "Lingua Franca" English and Conversation Analysis. **Journal of Pragmatics**, 26, 237-259.
- Flick, U. (2006). **An introduction to qualitative research** (3rd ed.). London: SAGE.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). **Ethnography** (3 ed.). London: Routledge.
- Huebner, T. (2006). Bangkok's Linguistic Landscape: Environmental Print, Codemixing and Language Change. **International Journal of Multilingualism**, 3(1), 31-51.
- Immigration Bureau of Thailand. (2014). **Statistics of international visitors to Thailand**. Retrieved from <http://www.immigration.go.th/nov2004/base.php?page=stat>
- Johnson, B. R., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. **Journal of Mixed Methods Research** 1(2), 112-133. doi: 10.1177/1558689806298224

- Kachru, B. B. (1985). Standards, Codification, and Sociolinguistic Realism: Th English Language in the Outer Circle. In R. Quirk & H. Widdowson (Eds.), **English in the World** (pp. 11-30). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kachru, B. B. (1989). Teaching World Englishes. **Indian Journal of Applied Linguistics**, 15(1), 85-95.
- Kachru, B. B. (1996). Past Imperfect: The other Side of English in Asia. In M. Newbrook (Ed.), **English is an Asian Language: The Thai Context**. Sydney: The Macquarie Library Pty Ltd.
- Mason, J. (2002). **Qualitative researching** (2nd ed.). London: Sage.
- Rossmann, G. B., & Wilson, B. L. (1985). Numbers and Words: Combining Quantitative and Qualitative Methods in a Single Large-Scale Evaluation Study. **Evaluation Review**, 9(5), 627-643.
- Seargeant, P., Tagg, C., & Ngampramuan, W. (2012). Language choice and addressivity strategies in Thai-English social network interactions. **Journal of Sociolinguistics**, 16(4), 510-531. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9841.2012.00540.x>
- Seidlhofer, B. (2005). Key Concepts in ELT: English as a lingua franca. **ELT Journal**, 59(4), 339-341. Retrieved from

<http://eltj.oxfordjournals.org/content/59/4/339.full.pdf+html>

Smalley, W. A. (1994). **Linguistic Diversity and National Unity**. Chicago: The University of Chicago Press.

The Commonwealth. (2013). Retrieved from <http://thecommonwealth.org/member-countries>

The United Nations. (2014). **Member States**. Retrieved from <http://www.un.org/en/members/index.shtml>

Travel & Leisure Magazine. (2013). **World's Best Awards 2013**. Retrieved from <http://www.travelandleisure.com/worldsbest/2013/cities>

Watkhaolarm, P. (2005). Think in Thai, write in English: Thainess in Thai English literature. **World Englishes**, 24(2), 145-158. doi:10.1111/j.1467-971X.2005.00399.x

Welman, C., Kruger, F., Mitchell, B., & Huysamen, G. K. (2005). **Research methodology**. Cape Town; Oxford: Oxford University Press.

นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาของรัฐบาล บารัค โอบามา ต่อ อิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016): ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน*

U.S. Foreign Policy under Obama Administration toward
Iran (2013-2016): Iran Nuclear Issue

กฤตภาส อำนวยสุข**

Krittapas Amnuaysook

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปัจจัยภายใน และภายนอกของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านในสมัยรัฐบาลบารัค โอบามา ในช่วง ค.ศ. 2013-2016 โดยวิธีการทางการทูตแบบพหุภาคีร่วมกับกลุ่มประเทศ P5+1 (สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย จีน และเยอรมนี) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายทางการทูตระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านในรอบ 30 กว่าปี การเจรจาได้เริ่มต้นในปี ค.ศ. 2013 ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ริเริ่มโดยมีสาระสำคัญว่าอิหร่านจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงโดยที่อิหร่านจะต้องลดหรือจำกัดการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์เพื่อให้ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศ P5+1 ยกเลิกมาตรการแซงชั่นเป็นการแลกเปลี่ยน การเจรจาก็สามารถประสบความสำเร็จในที่สุดในปี ค.ศ. 2016 ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของรัฐบาลบารัค โอบามา ทั้งนี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าทั้ง 2

123

ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 ก.ค.- ธ.ค. 2562

* บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาของรัฐบาลบารัค โอบามาต่ออิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016): ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน”

** นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเทศที่ร่ำรวยมานานมากกว่า 30 ปีจะดำเนินนโยบายไปในทิศทางใด และผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัจจัยภายใน และภายนอกของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านเพื่อศึกษาองค์ความรู้ของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยบารัค โอบามา

คำสำคัญ: นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, ข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่าน, อิหร่าน, บารัค โอบามา

Abstract

This article studies internal and external factors of the U.S. foreign policy of Obama administration toward Iran nuclear issue from 2013 to 2016 with multilateral diplomacy accompanied by P5+1 (United States, United Kingdom, France, Russia, China, and Germany). The U.S. initiated to negotiate with Iran in 2013. The condition of nuclear Agreement was Iran must limit nuclear development to lift sanction from the U.S. and P5+1. The agreement was eventually succeeded in 2016 (implementation day). Thus, it is interesting that how the U.S and Iran that have hostile relationship each other more than 30 years performed the foreign policy, and researcher aim to investigate internal and external factors of the U.S. foreign policy toward Iran nuclear issue in order to study the body of knowledge of proposing the U.S. foreign policy of the Obama administration.

Keyword: U.S. foreign policy, Iran nuclear deal, Iran, Barack Obama

บทนำ

ใน ค.ศ. 1953 ได้เกิดเหตุการณ์รัฐประหารรัฐบาลโมฮัมหมัด มอสซาเดห์ (Mohammad Mossadegh) โดยที่สหรัฐอเมริกาสมัย รัฐบาลดไวต์ ดี. ไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower) เป็นผู้สนับสนุน ในการรัฐประหารโดยส่งเจ้าหน้าที่องค์กร CIA เคอร์มีท รูสเวลท์ (Kermit Roosevelt) เข้ามาปลุกปั่นเพื่อให้เกิดการรัฐประหารโค่นล้ม รัฐบาลมอสซาเดห์ จนในที่สุดการปกครองได้เปลี่ยนไปสู่ระบอบพระเจ้า ชาห์อีกครั้ง สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเป็นจำนวน เงินมหาศาล และมีการจัดระบบการแบ่งปันผลประโยชน์กันใหม่ ในอิหร่าน โดยบริษัทเอกชนของสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาถือหุ้นด้วย นอกจากนี้ยังได้ร่วมทำข้อตกลงทวิภาคีทางด้านกลาโหมระหว่าง สหรัฐอเมริกา และอิหร่านใน ค.ศ. 1959 ดังนั้นตลอดช่วงทศวรรษที่ 1950 ถือได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านได้ ก่อตัวเป็นรูปธรรมอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่งใน ค.ศ. 1979 ระบอบ พระเจ้าชาห์เกิดความสั่นคลอนเมื่อต้องถูกต่อต้านอย่างหนักจาก ประชาชน และกลุ่มศาสนาในวงกว้าง จึงเริ่มรวมตัวกันต่อต้านมากขึ้นนำ โดยนักการศาสนาอย่าง อายาตุลเลาะห์ โคไมนี (Ayatollah Khomeini) มุ่งประเด็นโจมตีอย่างรุนแรงไปที่การปฏิรูปที่ดินที่เบียดบังที่ดินของ ศาสนสถาน และต่อต้านสนธิสัญญาด้านความมั่นคงระหว่าง สหรัฐอเมริกากับอิหร่านที่อนุญาตให้สหรัฐอเมริกามาตั้งฐานทัพใน อิหร่าน จนกระทั่งพระเจ้าชาห์ต้องลี้ภัยออกนอกประเทศใน ค.ศ. 1979 ซึ่งถือได้ว่าเป็นชัยชนะของกลุ่มผู้ต่อต้านที่นำโดยโคไมนี

ต่อมาโคไมนีได้ก่อตั้งสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน (Islamic Republic of Iran) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลังการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่แม้แต่ กองทัพอิหร่านที่เข้มแข็งยังไม่สามารถปราบปรามฝูงชนจำนวนมาก

ในครั้งนี้ได้ ผลการปฏิวัติในครั้งนี้ได้นำไปสู่เหตุการณ์การจับพลเมืองชาวอเมริกันที่สถานทูตสหรัฐอเมริกาในกรุงเตหะรานเป็นตัวประกัน โดยที่โคโมนีได้ยึดนโยบายไม่เอาทั้งตะวันออกและตะวันตก (Neither East nor West) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาถูกมองว่าเป็น “พญามาร (Great Satan)” จนนำไปสู่การจับตัวพลเมืองชาวอเมริกันในสถานทูตสหรัฐอเมริกาเป็นตัวประกันกว่า 444 วัน และเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาส่งตัวพระเจ้าชาห์มารับโทษ ทางรัฐบาลสหรัฐภายใต้การนำของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ (Jimmy Carter) ในขณะนั้นได้ใช้มาตรการตอบโต้โดยการยุติความสัมพันธ์อันดีระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่าน รวมไปถึงการอายัดทรัพย์สินที่เป็นของอิหร่านในสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าวิกฤติดังกล่าวจะคลี่คลายใน ค.ศ. 1981 แต่ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศซึ่งดำเนินไปในระดับตึงเครียดมาตั้งแต่ ค.ศ. 1979 (ไพลิน กิตติเสรีชัย, 2556) รวมไปถึงการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านอย่างต่อเนื่อง (Samore, 2015) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา และอิหร่านเลวร้ายลงมาเป็นเวลายาวนานกว่า 30 ปีที่ไม่อาจทำให้ 2 ประเทศพัฒนาความสัมพันธ์ต่อกันได้ จนกระทั่งบารัค โอบามา (Barack Obama) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีใน ค.ศ. 2012 และได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาสมัยที่ 2 ใน ค.ศ. 2013 ในขณะเดียวกันฮัสซัน รูฮานี (Hassan Rouhani) ผู้เคยทำงานเป็นผู้เจรจาทางด้านนิวเคลียร์มาก่อนก็ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีอิหร่านคนใหม่ใน ค.ศ. 2013 เช่นกัน ดังนั้น โอบามาจึงต่อสายโทรศัพท์กับรูฮานี เพื่อให้มีการเจรจาใน ค.ศ. 2013 ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระดับผู้นำครั้งแรกในรอบ 30 กว่าปี ทั้งนี้ จอห์น เคอร์รี (John Kerry) รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกาได้พบปะกับรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศอิหร่าน โมฮัมหมัด ซาริฟ (Mohammad Javad Zarifi) การพบปะกันเป็นสัญญาณที่นำไปสู่โอกาสในการเจรจา และการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมไปถึงความร่วมมือระหว่าง 2 ประเทศ

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2013 ได้มีการเจรจาข้อตกลงนิวเคลียร์ชั่วคราวภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการร่วม (Joint Plan of Action หรือ JPOA) กับประเทศกลุ่ม P5+1 (สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส จีน รัสเซีย เยอรมนี) และอิหร่าน โดยมีสาระสำคัญให้อิหร่านจำกัดการพัฒนาทางด้านนิวเคลียร์ โดยอิหร่านจะได้รับการลดหย่อนการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ เป็นการแลกเปลี่ยน เพื่อเปิดโอกาสให้อิหร่านได้เข้าถึงผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ข้อตกลงดังกล่าวถูกประกาศใช้ในเดือนมกราคม 2014 ในขณะเดียวกันกลุ่มประเทศ P5+1 ได้เริ่มดำเนินการข้อตกลงในระยะยาวตามกรอบของแผนปฏิบัติการร่วมแบบเบ็ดเสร็จ (Joint Comprehensive Plan of Action หรือ JCPOA) ในช่วงปลาย ค.ศ. 2014 แม้ว่าการเจรจาจะล้มเหลว เนื่องจากมีประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ อย่างไรก็ตามข้อตกลงดังกล่าวสามารถประสบความสำเร็จในวันที่ 14 กรกฎาคม 2015 และมีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์ (Implementation Day) ในเดือนมกราคม 2016 แม้ว่าจะมีการคัดค้านจากฝ่ายการเมืองภายในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือวุฒิสภาคองเกรสจากพรรครีพับลิกัน (Republicans) แต่ข้อตกลงสามารถลุล่วงไปได้ด้วยดี นับเป็นความสำเร็จในนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลบารัค โอบามา

จากที่มาและความสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยรัฐบาลบารัค โอบาม่าสมัยที่ 2 ภายใต้ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านนั้น จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศกับอิหร่านด้วยวิธีการทางทูต ซึ่งแตกต่างจากประธานาธิบดีคนก่อนหน้าตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ รวมไปถึงโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนปัจจุบันที่ได้ยกเลิกข้อตกลงนิวเคลียร์เป็นที่เรียบร้อยแล้วใน ค.ศ. 2018 โดยที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่มีนโยบายที่แข็งกร้าวกับอิหร่าน โดยเฉพาะมาตรการแซงชัน และมีแนวโน้มในการใช้กำลังทหารโจมตีอิหร่าน เป็นต้น แต่รัฐบาลโอบาม่าในสมัยที่ 2 ได้ดำเนินนโยบายทางการทูตกับอิหร่านโดยมีเงื่อนไขที่ทำให้อิหร่านจำกัดการพัฒนาทางด้านนิวเคลียร์โดยอิหร่านจะได้รับการลดหย่อนการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ เป็นการแลกเปลี่ยน จะเห็นได้ว่านโยบายต่างประเทศของรัฐบาลประธานาธิบดีโอบาม่าได้มีความประนีประนอมต่ออิหร่านมากขึ้นเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในประชาคม โลกที่น่าจับตามองว่าสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายทางการทูตกับอิหร่านภายใต้ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านอย่างไร

ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญต่อสหรัฐอเมริกา และภูมิภาคตะวันออกกลาง เนื่องจากหลังจากที่อิหร่านได้ตัดความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ ค.ศ. 1979 และต่อมาได้รื้อฟื้นโครงการนิวเคลียร์ในทศวรรษที่ 1990 ทำให้สหรัฐอเมริกากังวลว่าอิหร่านอาจจะผลิตอาวุธนิวเคลียร์ก็เป็นได้ โดยสหรัฐมองว่าอิหร่านต้องการที่จะเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งอาจจะกระทบต่ออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประเทศอิสราเอลที่เป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐอเมริกา แม้ว่าอิหร่านจะออกมา

โต้แย้งว่าโครงการนิวเคลียร์อิหร่านใช้ในทางสันติเท่านั้น และการสร้างอาวุธทำลายล้างสูงผิดหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งไม่ตรงตามที่สหรัฐอเมริกากล่าวหาแต่อย่างใด ทำให้ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านเป็นที่ถกเถียงกันมายาวนานและความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านเลวร้ายลงเรื่อยๆ รวมไปถึงส่งผลให้เสถียรภาพในตะวันออกกลางสั่นคลอนอีกด้วย จนกระทั่งใน ค.ศ. 2013 สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายทางการทูตกับอิหร่านภายใต้ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านร่วมกับกลุ่มประเทศ P5+1 และสำเร็จใน ค.ศ. 2019 แม้ว่าโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนปัจจุบันได้ยกเลิกข้อตกลงนิวเคลียร์ในช่วงกลาง ค.ศ. 2018 ไปแล้ว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลบารัค โอบามา

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามาในประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน โดยศึกษาปัจจัยภายใน และภายนอกของการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านเพื่อศึกษาองค์ความรู้ของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยบารัค โอบามา

บทความต่อไปนี้จะนำเสนอส่วนต่างๆ ดังนี้ **ส่วนที่ 1** นำเสนอการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกากับอิหร่านภายใต้ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านใน ค.ศ. 2013 จนถึง ค.ศ. 2016 **ส่วนที่ 2** นำเสนอแนวโน้มและอนาคตนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านตั้งแต่ ค.ศ. 2017 จนถึงปัจจุบัน และ**ส่วนที่ 3** นำเสนอบทวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยรัฐบาลบารัค โอบามาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน

นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกากับอิหร่านในประเด็นนิวเคลียร์ อิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016)

บารัค โอบามาได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสมัยที่ 2 และเข้ารับตำแหน่งใน ค.ศ. 2013 การเข้ามาเป็นประธานาธิบดีของเขาได้ถูกจับตามองว่าเขาจะดำเนินนโยบายต่างประเทศไปในทิศทางใดและมีอะไรแตกต่างจากสมัยที่ 1 หรือไม่ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านจากที่ตึงเครียดได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกาและอิหร่านได้มีการเจรจาลับระหว่างกันที่ประเทศโอมาน มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าการเจรจาระหว่าง 2 ประเทศนี้แทบจะเป็นไปไม่ได้ อย่างไรก็ตาม มีการคาดการณ์ว่าสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของโอบามาต้องการที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้นำอิหร่านอย่างตรงไปตรงมาและประนีประนอมมากขึ้นเพื่อกรุยทางไปสู่การเจรจาลดอาวุธนิวเคลียร์อย่างเป็นทางการ ต่อมา ฮัสซัน รูฮานีได้เข้ารับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีอิหร่านคนใหม่ในเดือนมิถุนายน 2013 ซึ่งรูฮานีได้เคยทำงานเป็นหัวหน้าผู้เจรจามาก่อนในช่วงการเจรจานิวเคลียร์ ค.ศ. 2003-2005 และอีกทั้งยังต้องการที่จะเจรจากับประเทศฝั่งตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งรูฮานีต้องการให้อิหร่านดำเนินการในโครงการทางด้านนิวเคลียร์ที่โปร่งใสขึ้น (Dehghan, 2013)

ต่อมาในเดือนกันยายน 2013 โอบามา และรูฮานีได้สนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างกันซึ่งจะเห็นได้ว่าการสนทนาในระดับผู้นำระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ ค.ศ. 1979 นอกจากนี้ รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกา จอห์น เคอร์รี (John Kerry) ยังได้พบปะกับรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศอิหร่าน โมฮัมหมัด ซาริฟ (Mohammad Javad Zarif) เป็นสัญญาณที่อาจจะนำไปสู่โอกาสในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ รวมไปถึงความร่วมมือกัน

ของ 2 ประเทศ (Sterio, 2016) เป็นปรากฏการณ์ในเวทีโลก ปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าจับตามองเนื่องจากก่อนหน้านี้ทั้ง 2 ประเทศมีความไม่ลงรอยกันมายาวนาน

ในเดือนพฤศจิกายน 2013 ประเทศที่ได้เข้าร่วมเจรจาใน ประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส รัสเซีย จีน และเยอรมนี รวมไปถึงอิหร่านได้ร่วมกันร่างข้อตกลงชั่วคราว (Interim Agreement) หรือแผนปฏิบัติการร่วม (Joint of Plan Action) ที่มีสาระสำคัญให้อิหร่านจำกัดการพัฒนาทางด้านนิวเคลียร์ในระยะสั้น โดยการลดการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อเปิดโอกาสให้อิหร่านได้เข้าถึงผลประโยชน์ ทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ในขณะที่ประเทศต่างๆที่ร่วมเจรจาได้ ดำเนินการต่อข้อตกลงในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ทบวง การพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency หรือ IAEA) ได้เริ่มเข้ามาตรวจสอบอย่างเข้มงวดและถี่มากขึ้น ภายใต้อัตลักษณ์ดังกล่าว ข้อตกลงชั่วคราวในประเด็นการเจรจานิวเคลียร์ มีผลประกาศใช้ในเดือนมกราคม 2014 ซึ่งเห็นได้ว่าข้อตกลงชั่วคราวใน การแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเป็นผลสำเร็จ ในขณะที่การแก้ไขปัญหาใน ระยะยาวได้ดำเนินการซึ่งอาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา และอิหร่านซึ่งไปในทางบวกมากขึ้น และมีแนวโน้มที่อาจพัฒนา ความสัมพันธ์ได้มากขึ้นอีกด้วย

หลังจากข้อตกลงแผนปฏิบัติการร่วมมีผลบังคับใช้แล้ว การดำเนินการ การเจรจาในระยะยาวก็ได้เริ่มขึ้นเมื่อช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2014 ที่กรุงเวียนนา ออสเตรีย แต่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปจากกลุ่มประเทศ P5+1 และอิหร่านในประเด็นต่างๆดังนี้ (BBC, 2014)

- (1) ปริมาณและขอบเขตศักยภาพที่ได้รับอนุญาตในการพัฒนาความเข้มข้นยูเรเนียมของอิหร่านใน อนาคต
- (2) ระยะเวลาการยกเลิกการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ
- (3) การทดสอบนิวเคลียร์ที่ไม่สามารถอธิบายได้อาจเชื่อมโยงไปถึง'โครงการอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน

อย่างไรก็ตามทั้งจอห์น เคอร์รี รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประธานาธิบดีอิหร่าน ฮัสซัน รูฮานี ได้กล่าวว่าแม้ว่ายังมีบางประเด็นในข้อตกลงนิวเคลียร์ที่ไม่เห็นด้วยกับอิหร่านก็ตามแต่เชื่อว่าจะสามารถบรรลุข้อตกลงได้ จึงได้ขยายวันที่จะบรรลุข้อตกลงไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2015 (Rennack, 2016)

ต่อมาในวันที่ 2 เมษายน 2015 สหรัฐอเมริกาและประเทศที่ร่วมเจรจากับอิหร่านได้ร่วมร่างข้อตกลงภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการร่วมที่ครอบคลุม (Joint Comprehensive Plan of Action หรือ JCPOA) ที่เมืองโลซาน สวิสเซอร์แลนด์ ภายใต้ข้อตกลงนี้ อิหร่านต้องยอมรับการจำกัดการพัฒนาทางด้านนิวเคลียร์เป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี และยินยอมให้มีการตรวจสอบมากขึ้น ซึ่งข้อตกลงภายใต้กรอบ JCPOA ทำให้การเจรจายังเป็นที่ถกเถียงกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลอิหร่านได้ออกมาแสดงความไม่พอใจโดยกล่าวว่าไม่สามารถยอมรับกับข้อเสนอที่มีการเรียกร้องมากเกินไปได้ จนกระทั่งในวันที่ 7 กรกฎาคมในปีเดียวกัน การเจรจาก็ล้มเหลวไปในที่สุด (BBC Thai, 2558) แม้ว่าการเจรจาก่อนหน้านี้จะขยายกำหนดการในการบรรลุข้อตกลงไปถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2015 ก็ตาม ซึ่งล่วงหน้ากำหนดระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้

อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงภายใต้กรอบ JCPOA ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งและมีการลงนามในวันที่ 14 กรกฎาคม 2015 ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียในที่สุด โดยกรอบ JCPOA มีสาระสำคัญดังนี้ (Sterio, 2016)

1. อิหร่านจะต้องยินยอมให้ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ หรือ IAEA เข้าตรวจสอบพื้นที่ผลิตยูเรเนียมของอิหร่าน

2. อิหร่านจะต้องลดปริมาณยูเรเนียมเป็นร้อยละ 98 เป็นเวลา 15 ปี และจำกัดปริมาณยูเรเนียม 3.6% ซึ่งเพียงพอเพื่อการใช้พลเรือน ไม่ใช้การพัฒนาอาวุธ

3. อิหร่านจะได้รับผลประโยชน์จากการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการเงินจากองค์การสหประชาชาติหรือ UN โดยที่ IAEA จะต้องรายงานต่อ UN ว่าอิหร่านได้ปฏิบัติตามที่ได้ระบุหมดแล้ว อย่างไรก็ตาม ถ้าหากอิหร่านไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรต่างๆจะถูกนำมาใช้ใหม่ภายใน 65 วัน

4. อิหร่านจะได้รับผลประโยชน์จากการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป (EU) ต่อภาคการเงิน การธนาคาร น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเคมี การค้า ประกันภัย และการขนส่งอิหร่านจะถูกยกเลิกทันทีที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้ (Implementation Day) โดยดำเนินการไปพร้อมกับมาตรการของ UN

หลังจากได้มีการเจรจาทำข้อตกลง JCPOA 60 วัน ฝ่ายบริหารของรัฐบาลโอบามาได้นำเสนอต่อประเด็นข้อตกลงนิวเคลียร์ภายใต้กรอบ JCPOA ซึ่งสภามีเวลาในการพิจารณาในการลงมติภายใน 60 วัน ตามบทบัญญัติการพิจารณาข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่าน (Iran Nuclear Agreement Review Act 2015) กำหนด ซึ่งเสนอโดยสมาชิกวุฒิสภา

พรรครีพับลิกันบ๊อบ คอร์กอร์ (Bob Corker) โดยที่กำหนดว่าในช่วงเวลาการพิจารณาลงมติห้ามให้ประธานาธิบดียกเลิกการคว่ำบาตรอิหร่าน (Williams, 2015)

ต่อมาในเดือนกันยายนซึ่งเป็นช่วงที่ครบกำหนดการพิจารณาซึ่งวุฒิสภาได้ลงมติไม่เห็นชอบข้อตกลงที่มีต่ออิหร่าน (58-42) โดยที่ส่วนใหญ่เป็นพรรครีพับลิกันไม่เห็นด้วย ลงมติ 54 เสียง และพรรคเดโมแครต (Democrats) 4 เสียง และที่เห็นชอบเป็นพรรคเดโมแครตและพรรคอิสระ (Independent) 42 เสียง ในขณะที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบ 265-169 โดยส่วนใหญ่ที่ลงมติไม่เห็นชอบคือพรรครีพับลิกัน 246 เสียง และพรรคเดโมแครต 19 เสียง ส่วนที่เห็นชอบส่วนใหญ่เป็นพรรคเดโมแครต 145 เสียงและพรรคอื่นๆ 24 เสียง แม้ว่าทั้ง 2 สภาส่วนใหญ่ออกเสียงไม่เห็นชอบ แต่ประธานาธิบดีมีอำนาจในการยับยั้ง (Veto) ต่อการลงมติทั้ง 2 สภาได้เนื่องจาก จำนวนเสียงในการลงมติของแต่ละสภาไม่เพียงพอต่อการขัดขวางการผ่านญัตติหรือมติในสภา (Filibuster) ของประธานาธิบดี ซึ่งแต่ละสภาต้องมีจำนวนการลงมติ ดังนี้ สมาชิกวุฒิสภจะต้องมีเสียงในการลงมติ 60 เสียง และสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมี 290 เสียงที่สามารถคัดค้านต่ออำนาจยับยั้งประธานาธิบดีได้ (Parlapiano, 2015) ดังนั้น ประธานาธิบดีโอบามาจึงสามารถยับยั้งการลงมติของสภาทั้ง 2 ได้ แต่อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ไม่เพียงแต่โอบามาที่สามารถดำเนินการนโยบายข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านได้เพียงผู้เดียว หากแต่ต้องมีสมาชิกพรรคเดโมแครตให้การสนับสนุนในการเห็นชอบต่อนโยบายของเขาด้วย จะเห็นได้ว่า โอบามาพยายามแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการดำเนินนโยบายการยกเลิกการคว่ำบาตรอิหร่านภายใต้ข้อตกลงนิวเคลียร์เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในด้านความมั่นคงโดยเฉพาะการไม่เผยแพร่

อาวุธร้ายแรง (Non-proliferation) แต่ยังสร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาภายใต้การชี้นำของบารัค โอบามาต่อสายตานานาชาติอีกด้วย

ข้อตกลง JCPOA มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ 90 วัน ในวันที่ 18 ตุลาคม 2015 หลังจากที่ทางคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council หรือ UNSC) และประเทศ P5+1 ให้การรับรองต่อข้อตกลง JCPOA ภายใต้ข้อมติ 2231 (Resolution 2231) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาเตรียมการลดหย่อนมาตรการแข่งขันทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านตามข้อตกลงที่ได้ระบุไว้ ถ้าอิหร่านได้ปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างครบถ้วนที่รับรองโดย IAEA ซึ่งมาตรการลดหย่อนการแข่งขันจะนำมาบังคับใช้ได้อย่างสมบูรณ์ (Katzman & Kerr, 2017)

ในที่สุด วันที่ 16 มกราคม 2016 ประเทศกลุ่ม P5+1 ได้ประกาศรับรองว่าอิหร่านได้ปฏิบัติตามข้อตกลงภายใต้กรอบ JCPOA ได้มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการโดยการลงโทษทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านได้ถูกยกเลิกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)

1. ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้ออกคำสั่งการบริหาร (Executive Order) ยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านในส่วนที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้เคยใช้อำนาจออกมาก่อนหน้านี้

2. รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้ลงนามเอกสารยกเว้น (Waiver) มาตรการคว่ำบาตรที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้เคยออกไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดีขึ้นในช่วงประธานาธิบดีบารัค โอบามา ในช่วงวาระที่ 2 แม้ว่าก่อนหน้านี้ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศเป็นไปในทางที่ปฏิปักษ์ต่อกันเป็นระยะเวลา 30 กว่าปี ซึ่งถือได้ว่า การเจรจานิวเคลียร์ครั้งนี้ แม้ว่าเป็นการเจรจาแบบพหุภาคีก็ตาม แต่โอบามาได้พยายามปูทางในการเจรจากับอิหร่าน อีกทั้งอิหร่านมีท่าทีที่อ่อนโอนต่อประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกามากขึ้น แม้ว่าอาจยังไม่ได้ดีในระดับก้าวกระโดดก็ตาม ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินการเจรจาของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาภายใต้การชี้นำของประธานาธิบดีบารัค โอบามา

137

แนวโน้มและอนาคตนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน (ค.ศ. 2017-ปัจจุบัน)

เมื่อโดนัลด์ ทรัมป์ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีปลาย ค.ศ. 2016 และเข้ารับตำแหน่งเมื่อต้น ค.ศ. 2017 โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดนัลด์ ทรัมป์ เป็นผู้ที่ต่อต้านการทำข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านในช่วงโอบามาว่า การที่สหรัฐอเมริกาตกลงจัดทำข้อตกลงนี้ถือเป็นความพินาศ (Disaster) รวมไปถึงชี้ว่าจะยกเลิกข้อตกลง JCPOA (Gearan, 2017) ซึ่งทำให้อิหร่านออกมาแสดงความไม่พอใจต่อสหรัฐอเมริกาภายใต้การชี้นำของสหรัฐอเมริกามาก

จนในที่สุด วันที่ 8 พฤษภาคม 2018 โดนัลด์ ทรัมป์ในฐานะประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยกเลิกข้อตกลงนิวเคลียร์ JCPOA และเตรียมการรื้อฟื้นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านอีกครั้ง) และวันที่ 7 สิงหาคม 2018 โดนัลด์ ทรัมป์ในฐานะประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้ประกาศการใช้มาตรการคว่ำบาตรอีกครั้งอย่าง

เต็มรูปแบบ (EY, 2018) หลังจากที่สหรัฐอเมริกาประกาศถอนตัวออกจากข้อตกลงนิวเคลียร์ JCPOA และสั่งห้ามรัฐบาลอิหร่านถือครองธนบัตรสหรัฐอเมริกาอีกด้วย รวมไปถึงเตือนประเทศทั่วโลกว่าหากทำธุรกรรมกับอิหร่าน ไม่ต้องมาทำธุรกรรมกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งทรมป์อ้างว่าการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านจะบีบให้อิหร่านหยุดการกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่อประชาคมโลกได้ ถึงกระนั้นก็ตาม ทรมป์ยื่นข้อเสนอว่าสหรัฐอเมริกามีความพร้อมที่จะเจรจากับอิหร่านในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีปนาวุธและการสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายของอิหร่าน ซึ่งรัฐบาลอิหร่านต้องพิจารณาวิธีการปฏิบัติตนในประชาคมโลกมิเช่นนั้นก็จะต้องถูกกีดกันออกจากประชาคมโลกต่อไป ในขณะที่ตัวทรมป์ได้ออกมาตอบโต้ต่อมาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกาว่าทั้งหมดเป็นการเล่นเกมสงครามจิตวิทยาของโดนัลด์ ทรมป์และว่าสหรัฐอเมริกาไม่มีความจริงใจที่จะเจรจากับอิหร่าน ด้วยการประกาศคว่ำบาตรอิหร่านและเสนอให้มีการเจรจาไปพร้อมๆกัน อย่างไรก็ตาม การคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกาจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อบริษัทของยุโรปหลายๆแห่งที่ทำธุรกรรมกับอิหร่าน ซึ่งขณะนี้ อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนีได้ออกแถลงการณ์ยืนยันว่าข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านดำเนินการไปได้ราบรื่น และมีความจำเป็นต่อความมั่นคงของโลก รวมถึงพยายามหาวิธีปกป้องบริษัทของยุโรปที่ทำธุรกรรมกับอิหร่านไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านได้วกกลับมาซ้ำวนอีกครั้งในช่วงรัฐบาลสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรมป์ที่มีนโยบายแข็งกร้าวต่ออิหร่าน โดยการถอนตัวออกจากข้อตกลงนิวเคลียร์ และใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิหร่านตามที่ทรมป์ได้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี

สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้เห็นปรากฏการณ์การนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านหลังจากที่โดนัลด์ ทรัมป์เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนปัจจุบันต่อจากบารัค โอบามาและต้องจับตามองต่อไปว่าสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์จะดำเนินนโยบายต่างประเทศต่ออิหร่านอย่างไร

บทวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยรัฐบาลบารัค โอบามาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน (ค.ศ. 2013-2016)

ปัจจัยภายใน

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายในของการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยรัฐบาลโอบามาแล้ว ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีสมัยที่ 2 ใน ค.ศ. 2012 โอบามาในฐานะตัวแทนพรรคเดโมแครตได้ชูนโยบายต่างประเทศในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์อิหร่านโดยการเจรจาทางการทูตกับอิหร่านโดยเสนอให้อิหร่านจำกัดการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์เพื่อยกเลิกมาตรการแซงชันเป็นการแลกเปลี่ยน ในขณะที่มิต รัมมีย์ (Mitt Romney) เป็นคู่แข่ง และผู้สมัครเข้าชิงประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาตัวแทนจากพรรครีพับลิกันได้ชูนโยบายการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์อิหร่านโดยการใช้กำลังทหาร (ทศ คนนาพร และธีระวุฒิ ปัญญา, 2556) เมื่อโอบามาได้เข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยที่ 2 แล้ว โอบามาได้เริ่มดำเนินการเจรจากับอิหร่านมาตั้งแต่ ค.ศ. 2013 ร่วมกับกลุ่ม P5+1 ตามที่ได้หาเสียงไว้ และร่วมลงนามกันในกลาง ค.ศ. 2015 หลังจากที่มีการลงนามแล้ว ทางฝ่ายบริหารของรัฐบาลโอบามาได้เตรียมการที่จะยกเลิกมาตรการแซงอิหร่านเมื่ออิหร่านได้ทำตามเงื่อนไขตามข้อตกลง JCPOA ได้ยื่นให้ทั้งวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรลงมติในการพิจารณา

ยกเลิกมาตรการแข่งขันอิหร่าน 60 วัน เมื่อครบกำหนดวันลงมติทั้ง 2 สภาแล้ว โดยส่วนใหญ่มีมติไม่เห็นชอบต่อการยกเลิกมาตรการแข่งขันอิหร่าน ซึ่งโดยส่วนใหญ่สมาชิกทั้ง 2 สภาเป็นสมาชิกพรรครีพับลิกัน และมีพรรคเดโมแครตเป็นส่วนน้อย ซึ่งโอบามาได้ตระหนักว่าหากตนเสนอนโยบายยกเลิกมาตรการแข่งขันอิหร่านย่อมถูกคัดค้านเนื่องจากทางพรรครีพับลิกันส่วนใหญ่มองว่าการดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ที่ดีที่สุดจะต้องใช้กำลังทหาร หรือมาตรการแข่งขันที่เข้มข้นกว่าเดิม เนื่องจากสมาชิกทั้ง 2 สภาส่วนใหญ่เป็นสมาชิกพรรครีพับลิกัน ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายตรงข้ามเดโมแครตที่โอบามาเป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งโอบามาย่อมตระหนักว่าการคัดค้านจากสมาชิกทั้ง 2 สภาที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นพรรคฝ่ายตรงข้ามอาจจะกระทบกับข้อตกลงที่โอบามาได้ดำเนินการไว้ เพราะโดยปกติแล้ว 2 พรรคดังกล่าวจะแข่งขันทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เพื่อไม่ให้กระทบกับข้อตกลงที่ทำไว้ โอบามาได้วิวัฒนาการของสภาทั้ง 2 และดำเนินการยกเลิกมาตรการแข่งขันอิหร่านต่อไป

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายในแล้ว การที่รัฐบาลบารัค โอบามาดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านด้วยวิธีการทูตเพื่อที่จะสร้างผลงานเอาชนะพรรครีพับลิกัน

ปัจจัยภายนอก

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกของการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยรัฐบาลโอบามาแล้ว ช่วงที่ดำเนินการเจรจานิวเคลียร์ในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายในตะวันออกกลาง ไม่ว่าจะเป็นสงครามกลางเมืองซีเรีย ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล กับปาเลสไตน์ การก่อกำเริบของกลุ่มก่อการร้ายใหม่กลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State

หรือ IS) และความโกลาหลในเยเมน สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาแทรกแซง สงครามซีเรียตั้งแต่ ค.ศ. 2013 หลังจากที่มีเหตุการณ์ปราบปรามผู้ต่อต้านรัฐบาลซีเรียภายใต้ประธานาธิบดีบาชาร์ อัล อัสซาด (Bashar al-Assad) โดยให้การสนับสนุนทั้งทางทหาร และทางการเงินแก่กลุ่มกบฏเพื่อที่จะโค่นล้มระบอบอัสซาด (พลอย ธรรมาภิรานนท์, 2560) ในขณะที่รัสเซียภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน (Vladimir Putin) ได้เข้ามาแทรกแซงในสงครามซีเรียเพื่อสนับสนุนรัฐบาลอัสซาด และปราบปรามกลุ่มกบฏ รวมไปถึงกลุ่มก่อการร้ายเกิดใหม่อย่าง IS ใน ค.ศ. 2015 การที่รัสเซียได้เข้ามาแทรกแซงสงครามซีเรียครั้งนี้เนื่องจากผลประโยชน์ของรัสเซียในซีเรียนั้นคือการตั้งฐานที่มั่นในภูมิภาคเอเชียตะวันตกตลอดเมืองทาร์ทัส (Tartus) และฐานทัพอากาศเคเมอิม (Khmeimim) ซึ่งฐานทัพของรัสเซียมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการตั้งฐานทัพโดยเฉพาะการขยายพื้นที่ทางทหารของรัสเซีย รัสเซียได้ส่งกองเรือไปสู่ซีเรียเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 14.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 ในช่วง ค.ศ. 2011-2015 และยังคงมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับซีเรีย เช่น การลงทุนในภาคพลังงาน เหล็กกล้า และอากาศยาน และรวมถึงการทำสัมปทานน้ำมันของรัสเซียในซีเรียอีกด้วย (Talukdar, 2016) อีกทั้งรัสเซียต้องการได้รับการปฏิบัติในประชาคมโลกในฐานะมหาอำนาจเฉกเช่นสหรัฐอเมริกา รัสเซียต้องการที่จะแสดงศักยภาพและความเป็นมหาอำนาจในการมีบทบาทหลักในเวทีโลก คือ การต่อต้านการก่อการร้าย โดยเฉพาะกลุ่ม IS ที่ส่งผลกระทบในภูมิภาคและทั่วโลก

ยิ่งไปกว่านั้น รัสเซียต้องการแสดงความเป็นประเทศมหาอำนาจเพื่อต้องการทัดเทียมเฉกเช่นสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำลายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตะวันออกกลาง จะได้เห็นจากการที่

รัสเซียมีบทบาทในสงครามซีเรียโดยการสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลอัซซาด เพื่อค้ำจุนระบอบอัซซาด ในขณะที่สหรัฐอเมริกาสนับสนุนกลุ่มกบฏ เพื่อที่จะโค่นล้มรัฐบาลอัซซาด เป็นการนำไปสู่สงครามตัวแทนของแต่ละฝ่ายซึ่งทำให้ทั้งสหรัฐอเมริกาและรัสเซียต่างใช้เครื่องมือทางทหารแข่งขันซึ่งกันและกันจนนำไปสู่ความตึงเครียดในที่สุด ทั้งนี้ รัสเซียได้เข้ามามีบทบาทในการเจรจานิวเคลียร์อิหร่านเนื่องจากรัสเซียเป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศ P5+1 และรัสเซียมองว่าการที่ได้มีบทบาทในการเจรจาในครั้งนี้ สร้างฐานะให้แก่ประเทศตนเองในฐานะมหาอำนาจเฉกเช่นสหรัฐอเมริกา และต้องการที่จะถ่วงดุลสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ในขณะเดียวกันทางรัสเซียเองก็ตระหนักว่าสหรัฐอเมริกาเองมีปัญหาทางการเมืองภายในประเทศโดยเฉพาะฝ่ายบริหารกับวุฒิสภาในประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านซึ่งผู้กำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาอย่างบารัค โอบามา ที่อยู่สภาวะที่ยากลำบาก (Trenin, 2016) อันเป็นโอกาสที่ดีในการแข่งขันกับสหรัฐอเมริกาในการขยายอิทธิพล และเข้ามามีบทบาทหลักในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากสหรัฐอเมริกาล้มเหลวในการรับรองข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านเพราะว่าการเมืองภายในสหรัฐอเมริกามีความไม่รียกันระหว่างฝ่ายบริหารกับสภาคองเกรส อาจสร้างโอกาสให้แก่รัสเซียในการมีบทบาทหลักในประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านแทนสหรัฐอเมริกา และเพิ่มอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลาง ในขณะที่บทบาท และอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาดดถอยลง

ฉะนั้นแล้ว สหรัฐอเมริกาตระหนักเช่นเดียวกันว่าการขยายอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลางย่อมส่งผลเสียต่อสหรัฐอเมริกา และหากข้อตกลงที่สหรัฐอเมริกาได้ริเริ่มกลับล้มเหลว ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของสหรัฐอเมริกาแย่ลงอีกด้วย และทำให้รัสเซียมีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นขึ้น ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกายอมไม่ได้ สหรัฐอเมริกาจึงพยายาม

ทำให้ข้อตกลงนิวเคลียร์สำเร็จให้ได้โดยที่พยายามแก้ไขปัญหาความไม่ลงรอยกันของการเมืองภายในเนื่องจากรัสเซียได้มีบทบาทเชิงรุกในตะวันออกกลางโดยเฉพาะการแทรกแซงในซีเรียในเดือนกันยายน 2015 ซึ่งตรงกับช่วงเวลาการลงมติต่อประเด็นข้อตกลงนิวเคลียร์ของสภาในการพิจารณาลงมติภายใน 60 วัน โดยที่สภาส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบกับข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่าน แต่คะแนนมีไม่มากพอที่จะทำให้ข้อตกลงต้องล้มไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นโอกาสดีของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ในการยับยั้งหรือวีโต้ต่อข้อมติของสภาคงเกรงได้จึงทำให้ข้อตกลงนิวเคลียร์สามารถประสบความสำเร็จได้ การที่สหรัฐอเมริกามีบทบาทในการเจรจาข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านนั้น เมื่อพิจารณาถึงในแง่ยุทธศาสตร์แล้ว สหรัฐอเมริกามีพันธมิตรและหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในตะวันออกกลาง เช่น อิสราเอล เป็นต้น รวมไปถึงมีความร่วมมือด้านความมั่นคงอย่างใกล้ชิดอย่างซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ถือได้ว่าพื้นที่ตะวันออกกลางเป็นพื้นที่ที่สหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์ และคงมีอิทธิพลอยู่ แม้ว่าสหรัฐอเมริกากับรัสเซียในฐานะกลุ่ม ประเทศ P5+1 จะร่วมมือกันในการดำเนินการข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่าน หากมองในมุมของรัสเซีย ถ้าหากข้อตกลงประสบความสำเร็จแล้วย่อมส่งผลดีต่อรัสเซียในการมีบทบาทในตะวันออกกลางและการถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง ในขณะที่สหรัฐอเมริกามองว่าอิหร่านเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการขยายอิทธิพลทั้งในตะวันออกกลางและเอเชียใต้ของรัสเซีย เมื่ออิหร่านได้รับการยกเลิกการแซงชั้นจากสหรัฐอเมริกา และประเทศกลุ่ม P5+1 ใน ค.ศ. 2016 ย่อมเป็นผลดีในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านเพื่อสกัดกั้นบทบาทของรัสเซียในตะวันออกกลาง และมีบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาในเวทีโลกตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2015

(National Security Strategy 2015) ว่าด้วยระบบระหว่างประเทศ (International Order)

ดังนั้น การขยายอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลาง และการคงความเป็นผู้นำในเวทีโลกของสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นปัจจัยภายนอกของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกแล้ว การที่รัฐบาลบารัค โอบามาดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านด้วยวิธีการทูตนั้นเพื่อที่จะสร้างเสถียรภาพให้แก่ภูมิภาคตะวันออกกลางและพันธมิตรที่สำคัญอย่างอิสราเอล และซาอุดีอาระเบีย ป้องกันไม่ให้รัสเซียขยายอิทธิพลในภูมิภาคตะวันออกกลาง และคงความเป็นผู้นำในเวทีโลก รวมไปถึงสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของบารัค โอบามาต่อประชาคมโลก

สรุป

จะเห็นได้ว่าการที่รัฐบาลบารัค โอบามาพยายามดำเนินนโยบายข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านให้สำเร็จได้นั้น เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายในแล้วบารัค โอบามาในฐานะประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา หัวหน้าฝ่ายบริหาร และหัวหน้าพรรคเดโมแครตต้องการที่จะเอาชนะพรรครีพับลิกันที่เป็นพรรคคู่แข่งของโอบามา เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกแล้ว ในช่วงที่สภาของสหรัฐอเมริกากำลังพิจารณาลงมติข้อตกลง JCPOA เป็นช่วงที่รัสเซียเข้ามามีบทบาทในตะวันออกกลาง ซึ่งทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกามีความวิตกกังวลถึงผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง ดังนั้น ทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

โดยเฉพาะบาร์ค โอบามาจึงพยายามผลักดันนโยบายนิวเคลียร์อิหร่าน เพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลาง

การดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่าน ภายใต้การนำของประธานาธิบดี บาร์ค โอบามาต้องมาสิ้นสุดลงในสมัย ประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือโดนัลด์ ทรัมป์ โดยที่ทรัมป์ได้ประกาศ ยกเลิกข้อตกลงนิวเคลียร์ JCPOA และรื้อฟื้นมาตรการแข่งขันอิหร่านอีกครั้งใน ค.ศ. 2018 หลังจากที่ประธานาธิบดีคนก่อนหน้า บาร์ค โอบามา ได้ดำเนินการทำข้อตกลงนิวเคลียร์ และยกเลิกมาตรการแข่งขันไว้ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านตึงเครียดยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะภาพลักษณ์ในประชาคมโลก ตกต่ำลง ทั้งๆที่สหรัฐอเมริกาในสมัยบาร์ค โอบามาเป็นผู้ริเริ่ม แต่สหรัฐอเมริกาในสมัยโดนัลด์ ทรัมป์กลับผิดเงื่อนไขตามข้อตกลง แม้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านด้วยวิธีการทูต เป็นสิ่งที่น่าเสียดายสำหรับสหรัฐอเมริกาในสมัยโดนัลด์ ทรัมป์ที่ละเลยถึงผลประโยชน์ของข้อตกลงนิวเคลียร์ที่พึงจะได้รับ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการดำเนินนโยบายทางการทูตต่อประเด็นนิวเคลียร์อิหร่านเป็นหนึ่งในความสำเร็จของรัฐบาลบาร์ค โอบามา

เอกสารอ้างอิง

ทศ คณนาพร และธีระวุฒิ ปัญญา. (2556) **BARACK OBAMA BORN TO BE BIG! เกิดมาเพื่อยิ่งใหญ่ บารัค โอบามา**. กรุงเทพฯ: กู๊ดไลฟ์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). **การยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2559/ThaiPDF/25590023.pdf>

พลอย ธรรมมาริณานนท์. (2560). **ซีเรีย 101: จากสงครามกลางเมือง สู่สงครามตัวแทน**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก <https://www.the101.world/syria-101/>

ไพลิน กิตติเสรีชัย. (2556). **ตะวันออกกลางในโลกสมัยใหม่ = : Middle East in the modern world**. กรุงเทพฯ: ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. (2557, 19 เม.ย.). **โรนัลด์ เรแกนผู้พังทลาย อาณาจักรปิศาจ**. ประชาไท.

BBC. (2014). **Iran nuclear talks: Optimism as deadline is extended**. Retrieved May 15, 2019, from <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30184019>

BBC Thai. (2558). โอบามาเสนอระงับโครงการนิวเคลียร์อิหร่าน.

Retrieved from <https://web.facebook.com/>

BBCThai/posts/1619175984970102

Brez, Z. S., Casey, M. S., Mancuso, M., Mullick, S. J., & Thompson, J. R. (2018). **President Trump Withdraws U.S. from the Iran Nuclear Deal and Sets in Motion Re-Imposition of Comprehensive Economic Sanctions.** Kirkland & Ellis LLP.

Curtis, G. E., & Hooglund, E. (2008). **Iran: A Country Study** (5th ed.). United States Library of Congress.

Davenport, K. (2018). **Timeline of Nuclear Diplomacy with Iran.** Retrieved May 15, 2019, from <https://www.armscontrol.org/factsheet/Timeline-of-Nuclear-Diplomacy-With-Iran>

Dehghan, S. K. (2013). **Hassan Rouhani sworn in as president of Iran, urging moderation and respect.** The Guardian. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.theguardian.com/world/2013/aug/04/hassan-rouhani-sworn-in-president-iran>

EY. (2018). **US withdraws from Iran Nuclear Deal.** Retrieved May 15, 2019, from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/US_withdraws_from_Iran_Nuclear_Deal/\\$FILE/2018G_02862-181Gbl_Indirect_US_withdraws_from_Iran_Nuclear_Deal.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/US_withdraws_from_Iran_Nuclear_Deal/$FILE/2018G_02862-181Gbl_Indirect_US_withdraws_from_Iran_Nuclear_Deal.pdf)

Gearan, A. (2017). 'He threw a fit': Trump's anger over Iran deal forced aides to scramble for a compromise.

Chicago Tribune. Retrieved May 15, 2019, from

<http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/politics/ct-trump-anger-iran-deal-20171011-story.html>

Talukdar, I. (2016). **Russia's Strategic Interest in Syria**. Issue Brief, Indian Council of World Affairs, 1-15.

Katzman, K., & Kerr, P. K. (2017). **Iran nuclear agreement**. CRS Report for Congress.

MGR Online. (2560, ต.ค. 14). **โลกวิตก! “ทรัมป์” ไม่รับรองว่า อิหร่านปฏิบัติตามข้อตกลงนิวเคลียร์-ขู่ฉีกสัญญาทิ้งได้ทุกเมื่อ**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก

<https://mgronline.com /around/detail/9600000104823>

Naji, K. (2017, May 20). **Profile: Hassan Rouhani, President of Iran**. BBC News. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-22886729>

[NPR]. (2015). **President Obama On Iran Deal Opponents: “What's Your Alternative?”** [Video File]. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=a6aL5TVVRFI&t=237s>

- Obama, B. (2010). **National security strategy of the United States 2010**. Diane Publishing.
- Obama, B., & United States. President. (2015). **National security strategy 2015**. White House.
- Parlapiano, A. (2015). **Lawmakers against the Iran Nuclear Deal**. New York Times. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.nytimes.com/interactive/2015/09/09/us/politics/lawmakers-against-iran-nuclear-deal.html>
- Qiu, L. (2016, March 17). **No, Donald Trump, we are not giving Iran \$150 billion for 'nothing'**. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.politifact.com/truth-o-meter/statements/2016/mar/17/donald-trump/no-donald-trump-we-are-not-giving-iran-150-billion/>
- Rennack, D. E. (2016). **Iran: US Economic Sanctions and the Authority to Lift Restrictions**. CRS Report for Congress.
- Samore, G. (2015). **Sanctions against Iran: A Guide to Targets, Terms, and Timetables**. Belfer Center for Science and International Affairs, 28-29.
- Shoamanesh, S. S. (2007). **History Brief: Timeline of US-Iran Relations until the Obama Administration**. MIT International Review.
- Smith, B. R. (2017, October 13). **Donald Trump refuses to certify Iran nuclear deal** (R. Crilly, Ed.). The Telegraph. Retrieved May 15, 2019, from

<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/10/13/donald-trump-expected-promise-tough-action-iran-landmark-speech/>

- Sterio, M. (2016). **President Obama's Legacy: The Iran Nuclear Agreement**. Case W. Res. J. Int'l L., 48, 69.
- Talukdar, I. (2016). **Russia's Strategic Interest in Syria**. Issue Brief, (Indian Council of World Affairs, 1-15.
- Trenin, D. (2016). **Russia in the Middle East: Moscow's objectives, priorities, and policy drivers**. Task Force on US Policy toward Russia, Ukraine, and Eurasia project.
- Trenin, D. (2010). **Russia's policy in the Middle East: prospects for consensus and conflict with the United States**. The Century Foundation.
- Voice TV. (2561, ส.ค. 8). **ทรัมป์เตือนทั่วโลกอย่าทำธุรกิจกับอิหร่าน**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก <https://voicetv.co.th/read/BJX65hDSm>
- Voice TV. (2561, ส.ค. 7). **สหรัฐฯ เริ่มกลับมาคว่ำบาตรอิหร่านเต็มพิกัดวันนี้**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก <https://voicetv.co.th/read/r1RLrD8rX>
- VOA News. (2560, พ.ค. 23). **'ทรัมป์' กล่าวโจมตีข้อตกลงระหว่าง 'อิหร่าน-รัฐบาลโอบามา' ระหว่างเยือนอิสราเอล**. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ค. 2562, จาก <https://www.voathai.com/a/trump-israel-iran/3866771.html>

- Williams, J. R. (2015). **A comprehensive timeline of the Iran nuclear deal.** Retrieved from <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2015/07/21/a-comprehensive-timeline-of-the-iran-nuclear-deal/>
- Zanchetta, B. (2014). **The transformation of American international power in the 1970s.** New York: Cambridge University Press.
- Zayar. (2006). **The Iranian Revolution, Past, Present And Future.**

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1978-2015)

ECONOMIC RELATIONS BETWEEN CHINA-UNITED STATE (1978-2015)

ชลดา เสวตศิลา^{*}

Chonlada Savettasila

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน^{**}

Karunrak Phaholyothin

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1978-2015) (2) วิเคราะห์นโยบายด้านเศรษฐกิจของจีนในยุคต่างๆตั้งแต่ ค.ศ.1978-2015 (3) แนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจจีน-สหรัฐอเมริกาและแนวโน้มของนโยบายจีนที่มีต่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีในหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลจากการวิจัยพบว่า

153

ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 ก.ค.- ธ.ค. 2562

^{*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

^{**} อาจารย์ประจำโครงการรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

1.ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1978-2015) มีการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในลักษณะที่เพิ่มพูนและประสานความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนที่สร้างสรรค์และหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ตามลำดับ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในระดับสูงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ในประวัติศาสตร์ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีระหว่างทั้งสองประเทศ

2. นโยบายด้านเศรษฐกิจของจีนนับแต่เปิดประเทศของจีนในทศวรรษที่ 70 เป็นต้นมาเป็นรากฐานเสริมสร้างและสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาให้มีความปรองดองกันมากขึ้น ปัจจัยหลักคือ การที่ทั้งสองประเทศต่างตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของกันและกัน ได้จากผลประโยชน์ร่วมทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และระดับโลก ทั้งคู่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของประเทศตนเองให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความสำคัญทางเศรษฐกิจที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ต่างจำเป็นต้องร่วมมือกันมากขึ้น นโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีนในแต่ละสมัยของผู้นำนับแต่เติ้งเสี่ยวผิง เป็นต้นมา ในแต่ละยุคตั้งแต่ ค.ศ. 1978-2015 ได้แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและผลประโยชน์ของจีนที่ต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาประเทศ และ 3. แนวโน้มระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สาธารณรัฐประชาชนจีน-สหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 21 ทั้งสองประเทศมีการติดต่อ แลกเปลี่ยน เจริญ และร่วมมือกันมากขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศเองและผลประโยชน์ของภูมิภาค

และของโลกที่สอดคล้องกับแนวโน้มของนโยบายจีนที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ดีในขณะเดียวกันจีนและสหรัฐอเมริกาก็ยังมีข้อขัดแย้ง ความบาดหมาง และปัญหาที่ต้องการการการสะสาง แก่ไขอยู่อีกหลายเรื่อง แต่โดยภาพรวมแล้ว ความสัมพันธ์ในยุคนี้เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นมิตรและคู่แข่งต่อกัน ในขณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านแนวโน้มของนโยบายการพัฒนาประเทศของจีนจะเป็นไปในทางสร้างการพัฒนาให้ทั่วถึงทั้งประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะนโยบายทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพิ่มศักยภาพความสามารถในการแข่งขันความร่วมมือในทางเศรษฐกิจขึ้นภายในประเทศ โดยเป็นผลมาจากความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศนั่นเอง

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายต่างประเทศ ทุนนิยม เศรษฐกิจตลาดแบบสังคมนิยมของจีน

Abstract

In this thesis, the researcher investigates the international economic relations between the People's Republic of China (PRC) and the United States of America (USA) in the period between 1978 and 2015. As such, the researcher studies (1) the historical background of the international economic relations between the two countries. Moreover, the researcher analyzes (2) the economic policy of the PRC at various stages in the period of concern. Finally, furthermore, the researcher examines (3) the trend of international economic relations between the PRC and the USA in addition to the internal trend of policy governing the economic development of the PRC in the 21st century. In carrying out this qualitative research investigation, the researcher adopted a research methodology requiring the analysis of documents. Findings are as follows: 1. The relations between the PRC and the USA in the period between 1978 and 2015 show increasing coordination and cooperation for the sake of mutual benefits. This developing partnership has evolved into a strategic partnership in its more recent stages. This has led to relations on a plane higher than has hitherto been the case in the history of relations between the two countries. This has resulted in bilateral economic cooperation between the two countries, which at times has also involved multilateral relations with

both the PRC and the USA being simultaneously involved with other countries. 2. An important factor generating more equitable relations between the PRC and the USA was the fact that both countries were conscious of the imperative of pursuing their own interests. These interests were manifested in bilateral and multilateral levels on a global scale. The countries were interdependent and, as such, made use of this state of affairs in accentuating their strengths and striving to become more stable. Economic matters are of paramount significance in an era of globalization and have induced both countries to seek cooperation at higher levels. The PRC's foreign policy in respect to the economy in all periods since the premiership of Deng Xiaoping and from 1978 to 2015 reflected the goals of and what was economically beneficial to the PRC for the sake of the development of the country. And 3. In regard to the relations between the PRC and the USA in the 21st century, the countries will continue to make contact, enter into exchanges, negotiate with one another, and collaborate more and more extensively in an array of aspects that promise to redound to the benefit of both countries, the Asia-Pacific region, and the rest of the world. However, at the same time, there will be continuing conflicts, agreements, and problems to be solved. Overall, the relations in this period should prove to be friendly and

yet competitive, as well as continuing to reveal mutual dependence.

Concerning the trend of the PRC's development policy, the researcher holds that there is a tendency to pursue economic development throughout the country in order to decrease inequality and to foster sustainable development, especially as shown by economic policies fostering solutions to severe environmental problems. Competitive capacity should be heightened, as well as internal economic cooperation. This would be a resultant of cooperation and economic relations between the PRC and the USA.

Keywords: International Relations, Foreign Policy, Capitalism and Socialist Market Economy

บทนำ

สาธารณรัฐประชาชนจีน นับแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและน่าสนใจ อันเนื่องมาจากการที่ประเทศจีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ มีประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมานานหลายพันปี อีกทั้งยังคงเคยเป็นอารยธรรมในสมัยโบราณ ตลอดจนมีเอกลักษณ์โดดเด่นไม่เหมือนชาติอื่น ส่งผลให้จีนสามารถฝ่าฟันภัยและวิกฤตต่างๆ มาได้จนถึงปัจจุบัน

การสร้างประเทศที่เป็นหนึ่งเดียวภายใต้การปกครองเดียว ซึ่งถือได้ว่าเป็นก้าวใหญ่ของการพัฒนาประเทศจีน เริ่มขึ้นเมื่อจีนใหม่ได้สถาปนาขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1949 แล้วเป็นต้นมา เศรษฐกิจจีนได้รับการพัฒนาค่อนข้างเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือหลังจากจีนได้ดำเนินการการปฏิรูปและเปิดประเทศเมื่อปี ค.ศ. 1978 แล้วเป็นต้นมา เศรษฐกิจจีนได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง ถัวเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 9 ขึ้นไป (พิเชษฐ ชัยยัง, 2014)

การที่จีนผงาดขึ้นมาเป็นบนเวทีทางเศรษฐกิจระดับประเทศได้อย่างโดดเด่นนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ นโยบายทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้เห็นถึงแนวทางและยุทธศาสตร์ในการดำเนินการของประเทศจีน อันนำมาซึ่งความมั่งคั่งมั่นคง เป็นปึกแผ่น และเข้มแข็ง จนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งในเวทีโลก

การพัฒนานโยบายเศรษฐกิจของจีนเริ่มตั้งแต่ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นครองอำนาจในปี ค.ศ. 1949 ยุคเหมาเจ๋อตงได้พยายามสร้างประเทศให้เข้าสู่สังคมคอมมิวนิสต์ มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยรัฐเรียกว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจจากส่วนกลาง แต่เมื่อเหมาเจ๋อตงถึงแก่อสัญกรรมในปี ค.ศ. 1976 ผู้นำพรรค

คอมมิวนิสต์รุ่นที่สอง คือ เต็งเสี่ยวผิง ซึ่งมีลักษณะประนีประนอม โดยเขาเชื่อว่าเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การให้ประชาชนชาวจีนมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่อดอยาก ประโยคที่สะท้อนแนวคิดที่ยึดหยุ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจของเต็งเสี่ยวผิง คือ “แมวสีอะไรก็สำคัญ สำคัญที่ว่าจะจับหนูได้” (วีธีร์ พานิชวงศ์, สิทธิ สุนทรานุรักษ์, และวิเชียร แก้วสมบัติ, 2551) เต็งเสี่ยวผิงเริ่มดำเนินนโยบาย “นโยบายสี่ทันสมัย” นโยบายสี่ทันสมัยเป็นการเน้นการพัฒนาสี่ด้าน ประกอบไปด้วยภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการป้องกันประเทศ (วีธีร์ พานิชวงศ์, สิทธิ สุนทรานุรักษ์, และวิเชียร แก้วสมบัติ, 2551)

นโยบายดังกล่าวนี้ ส่งผลให้จีนเปิดประเทศสู่โลกภายนอกมากขึ้น การปฏิรูปเศรษฐกิจของเต็งเสี่ยวผิงนั้น ยังคงยึดมั่นในหลักการพื้นฐาน 4 ประการ คือ หนทางสังคมนิยม ลัทธิมาร์กซ์ประชาธิปไตยของประชาชน และการนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รวมทั้งการดำเนินการปฏิรูป เปิดกว้างในทุกๆด้านทั้งในประเทศและนอกประเทศ

จุดสำคัญของการปฏิรูปคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ เต็งเสี่ยวผิงได้ใช้ระบบตลาดสังคมนิยม ซึ่งเศรษฐกิจแบบตลาดสังคมนิยมแบบจีน มีความแตกต่างจากเศรษฐกิจตลาดแบบทุนนิยม คือ เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยมตั้งอยู่บนฐานของส่วนรวม มิใช่ฐานของปัจเจกชนดังเช่นทุนนิยม เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานของส่วนรวม ประกอบด้วยวิสาหกิจเอกชน จะมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยขณะเดียวกันระบบตลาดสังคมนิยมจะมุ่งเน้นความมั่งคั่งร่วมกัน ความมั่งคั่งร่วมกันนี้ ผู้ใดมั่งคั่งก่อนหรือ เขตใดมั่งคั่งก่อน จะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลส่วนอื่นๆในสังคมด้วย ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (แกะรอยสื่อจีน: “สังคมนิยม” สู่ “ทุนนิยม”) ทั้งนี้ ระบบตลาดสังคมนิยมของจีนเปิดโอกาสให้เอกชน

ดำเนินธุรกิจการค้าส่วนตัว ประกอบอุตสาหกรรมการผลิตได้อย่างเสรี ถือว่าเศรษฐกิจภาคเอกชนมีความสำคัญเทียบเท่าเศรษฐกิจภาครัฐ เศรษฐกิจจะระบบตลาดสังคมนิยมที่มีลักษณะจำเพาะของจีน อยู่ภายใต้รากฐานทางเศรษฐศาสตร์ที่ประกอบไปด้วย 4 ทฤษฎีหลัก คือ ทฤษฎีเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางการผลิต ทฤษฎีเศรษฐกิจภาครัฐ และทฤษฎีองค์ประกอบรูปแบบเศรษฐกิจของประเทศ (วิจิตร พานิชวงศ์, สิทธิ สุนทรานุรักษ์ และวิเชียร แก้วสมบัติ, 2515)

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 จนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในแง่ของการปรับตัว โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่กุมบังเหียนจีนมาโดยตลอด จีนยังเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีการปกครองแบบสังคมนิยม แต่จีนเลือกที่จะนำระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมาใช้ เศรษฐกิจแบบตลาดสังคมนิยมของจีนมีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งนี้ผู้นำในแต่ละยุคต่างมีแนวคิดในการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกันออกไป มาจนถึงวันนี้ จีนกำลังจะกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในทศวรรษที่ 21 ภายใต้นิยามคำว่า “หนึ่งประเทศสองระบบ”¹ (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2540, หน้า 6)

และนับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 เป็นต้นไป จีนมีโอกาที่จะขยายตัวเติบโตใหญ่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ และมีสถานะเป็นมหาอำนาจของโลกในองศาที่กว้างไกลและด้วยก้าวอย่าง

¹ การปกครองแบบ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” เป็นแนวคิดที่จีนคิดขึ้นมาสำหรับการรวมดินแดนของจีนที่มีความแตกต่างกันมากในระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่เมื่อมารวมกันทางการเมือง ยอมรับอธิปไตยของจีนเป็นประเทศเดียวกันแล้ว จีนจะยินยอมให้ดินแดนนั้น ๆ คงระบบเศรษฐกิจและสังคมต่อไปได้อีกระยะหนึ่ง เป็นสองระบบในประเทศเดียวกัน โดยดินแดนนั้นจะมีอิสระในการปกครองและบริหารกิจการภายในระดับหนึ่งในรูป “เขตบริหารพิเศษ” (special administration region: SAR)

ที่หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น โดยที่จีนจะเป็น “ตัวแปร” สำคัญในการกำหนดพลวัตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของโลกมากยิ่งขึ้นไป

ในด้านเศรษฐกิจนั้น จีนมีความได้เปรียบจากปัจจัยภายในประเทศของจีนเอง ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น พิจารณาได้จากการที่จีนมีฐานทั้งทางอุปทาน (Supply) และอุปสงค์(Demand) อันเข้มแข็งใหญ่โต เช่น การที่จีนมีประชากรถึงประมาณ 1,300 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 22% ของประชากรโลกรวมกันนั้น ส่งผลให้จีนมีกำลังแรงงาน (labor force) ที่มากที่สุดในโลก ทำให้ค่าจ้างแรงงานมีระดับต่ำหรือ กำลังแรงงานสำรอง (Reserved labor) จำนวนมหาศาลที่จีนมีอยู่จะส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ส่งผลให้การบริหารค่าจ้างแรงงาน (Wage management) ของผู้ประกอบการที่ลงทุนในจีนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปนั่นเอง

ประการต่อมา การที่เศรษฐกิจจีนเปิดตัวกว้างต่อสากลยิ่งขึ้นจนสามารถเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก(WTO) ได้ในปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ยังเป็นการกรุยทางไปสู่การเชื่อมโยงและกระตุ้นปฏิสัมพันธ์ของเศรษฐกิจจีนกับเศรษฐกิจโลกให้มีความแนบแน่นยิ่งขึ้น การก้าวย่างของจีนในเวทีสากลแห่งนี้เป็นที่จับตามองเป็นอย่างมากทั้งจากสมาชิกประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย เพราะแม้ระดับขั้นพัฒนาการทางเศรษฐกิจของจีนยังมีไม่มากและถูกจับอยู่ในกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา แต่เศรษฐกิจของจีนก็มีขนาดใหญ่และมีโอกาสที่จะขยายตัวมากขึ้นไปอีกเมื่อพิจารณาจากศักยภาพของเศรษฐกิจจีนเองที่เพิ่งเปิดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดได้ไม่นาน

อีกประเด็นในความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนที่น่าสนใจคือ ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะเป็นมิตรและศัตรูสลับกันไปมานับตั้งแต่อดีต สหรัฐอเมริกาได้เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับจีนอย่างจริงจังในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดยเข้ามาในฐานะหนึ่งในจักรวรรดินิยมตะวันตกที่แสวงหาผลประโยชน์ ทั้งชีวิตและทรัพย์สินของชาวจีน แต่ในปัจจุบันในยุคที่สหรัฐอเมริกากำลังเผชิญหน้ากับภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งล่าสุดนับตั้งแต่ทศวรรษ 1930 เป็นที่ทราบกันดีว่า รัฐบาลภายใต้การนำของนายบารัค โอบามา หรือที่ชาวจีนเรียกกันทั่วไปว่า “เอ๋าปาหม่า” (วริษฐ์ ลิ้มทองกุล, 2554, หน้า 45) นั้น ต้องกู้ยืมเงินจากประเทศจีนมากระตุ้นเศรษฐกิจของตัวเองผ่านทางพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ และพันธบัตรประเทศอื่นๆ จนทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศที่มีทุนสำรองกว่า 3.65 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ และกลายเป็นประเทศที่ถือครองพันธบัตรสหรัฐฯ มากที่สุดในโลก

นอกจากนี้ในภาวะที่เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น กำลังตกอยู่ในภาวะถดถอย กำลังซื้อหดหาย ตลาดประชากรขนาด 1,300 ล้านคนของจีนที่กำลังเติบโตและมีกำลังซื้อมหาศาลย่อมจะถูกตั้งความหวังให้เป็นแรงขับเคลื่อนหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลกโดยปริยาย

การที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะดีขึ้นได้นั้น จำเป็นจะต้องเกิดจากปัจจัยของทั้งสองฝ่ายมาผสมผสานกัน มิใช่เกิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ในส่วนของจีนและสหรัฐอเมริกานั้น อาจกล่าวได้ว่าทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันละกัน และพยายามประนีประนอมในความสัมพันธ์และนโยบายของแต่ละฝ่าย จนกระทั่งเกิดการพัฒนาและฟื้นฟูความสัมพันธ์จนก้าวหน้ามาได้ในปัจจุบัน ปัญหาในการศึกษาประการหนึ่งนั่นคือ งานวิจัยที่ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ด้านเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางในการศึกษาระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา นั้นมีน้อย และทางฝ่ายจีนนั้นยังมีอุปสรรคในเรื่องของข้อมูลและภาษา เป็นสำคัญ จึงเป็นสาเหตุให้ งานวิจัยชิ้นนี้สนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจจีน-สหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ 21 และ ปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้จีนมีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและ เติบโตจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีน - สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1979-2015) เป็นเรื่องราวของการพัฒนาด้าน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ นั่นคือ ประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศ กำลังพัฒนา อีกทั้งยังรวมไปถึงการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขนโยบาย และโครงสร้างภายในประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและ ทัดเทียมประเทศอื่นๆ โดยทางฝ่ายของจีนนั้นได้ดำเนินนโยบาย เปิดประเทศ และได้ทำการปฏิรูปเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1978 นำโดยผู้นำ นักปฏิรูปเศรษฐกิจ “เติ้งเสี่ยวผิง” ภายใต้การพัฒนา “สี่ทันสมัย” (four modernization) (สุรัชย์ ศิริไกร, 2558, หน้า 1) นับตั้งแต่เริ่ม ปฏิรูปเศรษฐกิจมาจนถึงในขณะนี้ เศรษฐกิจจีนสามารถก้าวกระโดด และขยายตัวอย่างรวดเร็ว (สมภพ มานะรังสรรค์, 2546, หน้า 1-2) โดยในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา จีนมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 9.5 ต่อปี จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าจีนสามารถเป็นประเทศที่มีพัฒนาการและมี เส้นทางปฏิรูปเศรษฐกิจได้ การศึกษาจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างจีน – สหรัฐอเมริกาที่ได้ใช้อาศัยการเริ่มต้นความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจจีน – สหรัฐอเมริกา กับการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ

ภายในประเทศของจีนที่ต้องการพัฒนาให้ก้าวกระโดด จุดหมายของการมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจโดยแนวคิดแบบตลาดสังคมนิยม

รัฐบาลจีนเริ่มต้นการปฏิรูปจากระบบการวางแผนจากส่วนกลาง (Centrally Control and Command) ซึ่งภาครัฐเข้าไปควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกอย่าง โดยเปลี่ยนมาเป็นระบบที่ค่อยๆ ผ่อนคลาย และเน้นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการแข่งขัน ซึ่งได้ทดลองนำกลไกตลาดมาใช้ในบางพื้นที่ ที่สำคัญผู้นำจีนเลือกเส้นทางปฏิรูปสู่กลไกตลาดโดยการคำนึงสภาพภายในของจีนเป็นหลัก

เส้นทางการปฏิรูปสู่ระบบตลาดของจีนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะใหญ่ๆ ดังนี้

ช่วงแรก (ค.ศ. 1979-1994)

ช่วงแรกเป็นการปฏิรูปโดยใช้ระบบตลาดควบคู่ไปกับการวางแผนจากรัฐ เช่น การให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมให้มีการสร้างวิสาหกิจใหม่ๆ ที่ไม่ใช่ของรัฐ การกระตุ้นให้มีการแข่งขันระหว่างมณฑลต่างๆ การศึกษาเสถียรภาพทางการเงินโดยใช้ระบบราคาคู่ (Financial Dualism) และการกระจายอำนาจบริหารจัดการไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น (Decentralization) เป็นต้น

ที่สำคัญก็คือ การวางแผนจากส่วนกลางยังคงมีบทบาทสำคัญควบคู่ไปกับการค่อยๆ ทดลองนำกลไกตลาดและระบบจูงใจมาใช้ ผลในภาพรวมของการปฏิรูปในระยะนี้ปรากฏว่า ภาคที่อยู่นอกการควบคุมหรือไม่ได้ดูการวางแผนจากรัฐกลับประสบความสำเร็จมากกว่าส่วนที่ยังคงถูกกำหนดหรือควบคุมจากรัฐ โดยเฉพาะการขยายตัวของ “วิสาหกิจรวมหมู่ในท้องถิ่น” (Township and Villages Enterprises: TVEs) อย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลจีนเริ่มมั่นใจกับการทดลองนำระบบตลาดมาใช้ และได้ขยายผลไปยังส่วนอื่นๆ ของประเทศ

ช่วงที่สอง (ค.ศ. 1994 – ปัจจุบัน)

หลังจากที่ปัจจัยต่างๆมีความพร้อมต่อการนำระบบตลาดมาใช้มากขึ้น การปฏิรูปเศรษฐกิจจีนก็เข้าสู่ช่วงที่สอง คือนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 มาจนถึงปัจจุบัน โดยรัฐบาลจีนได้นำระบบตลาดที่อิงกฎกติกาสากลมาใช้มากขึ้น ที่สำคัญก็คือในปี ค.ศ. 1994 ได้มีการปฏิรูประบบการคลังและการจัดเก็บภาษี โดยการแยกหน่วยงานด้านภาษีของรัฐบาลท้องถิ่นออกจากรัฐบาลกลาง รวมทั้งการปฏิรูปในด้านอื่นๆอย่างเต็มรูปแบบ เช่น การปรับหน่วยเงินตราเหลือหน่วยเดียว คือ เงินเหรินหมินปี้ (Renminbi : RMB) หรือเงินหยวน จากเดิมที่มีการแยกหน่วยเงินที่ใช้โดยชาวจีนและหน่วยเงินสำหรับคนต่างชาติ ก่อนจะประกาศใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ในปีเดียวกันโดยผูกติดกับเงินเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งมีผลให้เงินหยวนจีนมีค่าลดลง (Devalue) เมื่อเปรียบเทียบกับเงินเหรียญสหรัฐฯ สร้างความได้เปรียบในการส่งออกให้กับสินค้าจีน รวมทั้งการยินยอมให้มีการนำเงินหยวนที่ได้จากการค้าขายระหว่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศได้ (แต่ยังคงควบคุมการไหลเวียนของอัตราต่างประเทศภายใต้บัญชีทุน)

นอกจากนี้ยังได้ปฏิรูประบบการบริหารของธนาคารกลางของจีน (People's Bank of China : PBOC) และมีการตั้งสาขาของธนาคารกลางจีนในมณฑลสำคัญ ตลอดจนการลดขนาดของหน่วยงานราชการ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กให้เป็นของเอกชน การปลดคนงานที่ล้นเกินอยู่ในรัฐวิสาหกิจเหล่านั้น (แต่ยังคงมีปัญหาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่มีขนาดใหญ่) และการริเริ่มระบบสวัสดิการแบบ Social Safety Net เป็นต้น

ผลจากการปฏิรูประบบการบริหารภายในประเทศนั้น รัฐบาลจีนได้แก้ไขปัญหาความยากจนจากเดิมในปี ค.ศ. 1978 ร้อยละ 30 ของประชากรในชนบทที่มีฐานะยากจน (ประมาณ 250 ล้านคน) แต่ในอีก 30 ปีต่อมา ประชากรที่มีฐานะยากจนในจีนมีอยู่ราว 21 ล้านคน ซึ่งลดลงจากเดิมกว่า 230 ล้านคน ส่วนผลของการเติบโตอย่างรวดเร็วที่มีต่อเศรษฐกิจภายนอกประเทศ อาจประเมินในเชิงบวกได้ดังนี้

1. การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนทำให้จีนมีความต้องการสินค้าเครื่องจักรญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงาน เช่น ถ่านหิน เหล็ก เหล็กกล้า ก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน จากอาเซียน รัสเซีย ตะวันออกกลาง และเอเชียกลาง ทำให้จีนกลายเป็น “จักรกลของการเติบโตของเอเชีย” (engine of growth of Asia) แทนญี่ปุ่น และจีนเป็นตลาดนำเข้าสินค้าบริโภคระดับกลางและสูงต่างๆ จากอเมริกา ยุโรป เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และไต้หวัน
2. จีนเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนการผลิตที่ถูกลงที่สุดในโลก และสินค้าอุปโภค-บริโภคราคาถูกต่าง ๆ ทำให้เป็นประเทศที่ได้รับการลงทุนจากต่างชาติ (FDI) สูงเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา โดยเฉลี่ยปีละกว่า 60 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และจีนได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกามากกว่า 101.9 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2000 และเพิ่มมากขึ้นเป็น 232.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2006 และคาดว่าจะมากกว่า 200 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2007
3. ในปัจจุบันจีนเป็น “โรงงานของโลก” และจีนกำลังกลายเป็นประเทศที่ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ทันสมัยขึ้น

เช่น รถยนต์ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ นาย James W. Adams ประธานธนาคารโลกกล่าวว่า “อะไรดีสำหรับเศรษฐกิจจีนจะดีสำหรับเศรษฐกิจโลกด้วย” (What is good for the Chinese economy is good for the world economy) และจีนยังเป็นประเทศที่ลดความยากจนได้รวดเร็วที่สุดในโลก ในช่วงปี ค.ศ. 2001 – 2004 จีนสามารถลดจำนวนประชากรที่ยากจนจาก 16% เหลือ 10% ซึ่งเป็นความสำเร็จที่ธนาคารโลกชื่นชมเพราะแม้แต่ยุโรปและสหรัฐอเมริกายังไม่สามารถลดความยากจนทั้งหมดได้ ก้าวต่อไปคือการพัฒนาชนบทและพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันสมัยมากขึ้น ในเกือบ 30 ปีที่ผ่านมาจีนมีชั้นกลางมากกว่า 100 ล้านคน (ที่มีเงินออมมากกว่า 500,000 หยวน) และจะเพิ่มเป็น 2 เท่าในปี ค.ศ. 2015

ผลจากความสำเร็จทั้งหมดนี้มาจากจุดเริ่มต้นเมื่อเติ้งเสี่ยวผิงปฏิรูปเศรษฐกิจ อันนำมาสู่การนำพาประเทศไปพบความรุ่งเรืองและไฟบุลย์ของมวลมหาประชาชนจีน จึงอาจถือได้ว่า เติ้งเสี่ยวผิง คือผู้นำในกระบวนการ “นวัตกรรมทางความคิด” (สันติ ตั้งรพีพากร, 2547, หน้า 69) อย่างแท้จริง

ในส่วนทางด้านของฝ่ายสหรัฐอเมริกานั้น ในยุคของประธานาธิบดีบิล คลินตัน เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาค่อยๆ ดีขึ้น มีการเพิ่มภาษีและในขณะเดียวกันก็มีการลดการใช้จ่ายภาครัฐลงไป ทำให้สภาพการใช้จ่ายเงินเกินดุลในภาครัฐบาลลดลง แต่เมื่อสิ้นสุดวาระของประธานาธิบดีบิล คลินตัน เข้าสู่ยุคของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ก็ได้เผชิญกับปัญหาสภาวะ

เศรษฐกิจถดถอย (Recession) ในปี ค.ศ. 2001 อันเป็นปีแรกในการดำรงตำแหน่ง ขณะนั้นสหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับวิกฤตการณ์ดอตคอม (Dot-Com Crisis) และเหตุการณ์ “11 กันยายน” ส่งผลให้ GDP ต้อง “ติดลบ” ถึงสามไตรมาส รัฐบาลบุชจึงใช้นโยบายเศรษฐกิจมหภาค (Macro-Economic Policies) ผ่านกลายแบบ “สองประสาน” ในการกอบกู้ฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศที่ถดถอยลงสามไตรมาส ซึ่งก็หมายถึงการอัดฉีดปริมาณเงิน (Money Supply) หรือสภาพคล่องออกมาอย่างมากมายมหาศาลและต่อเนื่องนั่นเอง แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของรัฐบาลบุชกลับทำให้เศรษฐกิจนั้นแย่ลงไปอีก และยังไม่สามารถหาทางออกได้ จนมาถึงสมัยของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ต้องกู้ยืมเงินมากระตุ้นเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา (อีกกิต แสงสุข) จนทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีทุนสำรองระหว่างประเทศที่ถือครองพันธบัตรสหรัฐมากที่สุดในโลก อีกทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ในปี ค.ศ. 2008 และวิกฤตินี้สะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองวิกฤตินี้ได้ทำลายชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกไปโดยปริยาย

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกานั้นวางอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติของตน (พิชัยพันธุ์ ชาญภูมิธล, 2538, หน้า 261) โดยพยายามแสวงหาจุดร่วมในผลประโยชน์เหล่านั้น ซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปในยุคหลังสงครามเย็น เป็นผลประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ซึ่งก็คือ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาประเทศ การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนใน

ประเทศตน และการดำรงรักษาสันติภาพและเสถียรภาพของโลก ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาต่างตระหนักดีว่า ต่างฝ่ายต่างเป็นจักรเพื่องตัวสำคัญในเวทีระหว่างประเทศที่จะขับเคลื่อนโลกไปในทิศทางแห่งสันติภาพและความสงบสุขหรือสงครามและความวุ่นวาย

อย่างไรก็ดี กว่าที่ทั้งสองประเทศจะตระหนักถึงความสำคัญร่วมกันและกันได้ นั่น ก็ต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งหลังยุคสงครามเย็น เมื่อสิ้นสุดสงครามเย็นสิ้นสุดลงใหม่นั้น ทั้งสองประเทศกำลังขัดแย้งกันอย่างหนักในประเด็นสิทธิมนุษยชนอันเกิดจากวิกฤติการณ์เทียนอันเหมิน ความสัมพันธ์อยู่ในระยะเสื่อมทรามอย่างมาก แม้กระทั่งเมื่อต่างฝ่ายต่างเปลี่ยนประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 1993 แล้ว แต่ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ดังกล่าวก็ยังคงเป็นเงาในความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสอง

หลังจากปี ค.ศ. 1993 เป็นต้นมานั้น ทั้งสองประเทศได้มีความพยายามอย่างมากที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะฝ่ายสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งกำลังดำเนินนโยบายเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจ (ที่มา: ยิง, ลี เทีย, 2548, หน้า 58-61) อย่างแข็งขัน และตระหนักดีว่า สหรัฐอเมริกาเป็นอภิมหาอำนาจขนาดใหญ่หลังยุคสงครามเย็นที่จีนจำเป็นต้องสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ สหรัฐอเมริกานั้นมีความสำคัญกับการต่างประเทศของจีนทั้งในระดับทวิภาคี เพราะสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศใหญ่ที่สามารถกดดันจีนได้ต่าง ๆ นานา และเป็นได้ทั้งปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเข้าร่วมกิจการระหว่างประเทศของจีน อีกทั้งยังเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างบูรณภาพทางดินแดนของจีน โดยเฉพาะในกรณีการรวมไต้หวันด้วย ในระดับภูมิภาค สหรัฐอเมริกาพยายามเข้ามามีบทบาทอย่างมากในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่จีนมีที่ตั้งอยู่ ทำให้จีนไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาได้ และหากจีนขัดแย้งกับสหรัฐอเมริกา

ย่อมจะไม่ส่งผลดีต่อสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค เพราะหากว่าจีนสามารถเป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกาได้ ย่อมจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน และยังสามารถแสวงหาความร่วมมือทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมกับประเทศอื่นๆในภูมิภาคได้ด้วย และไ้ระดับโลก จีนตระหนักถึงความเป็นอธิปไตยอำนาจอของสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ และการทหารเป็นอย่างดี การขัดแย้งกับสหรัฐอเมริกา อันจะนำไปสู่การเผชิญหน้ากัน โดยเฉพาะทางทหารนั้น ไม่เป็นผลดีต่อจีนเป็นอย่างมาก เพราะจีนยังอยู่ในระยะพัฒนาและปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย การเผชิญหน้ากับสหรัฐอเมริกาจะสร้างปัญหาให้จีนในเวทีระหว่างประเทศอย่างมาก และจะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศของจีน ประกอบกับจีนกำลังยกระดับสถานะระหว่างประเทศของตนและสร้างบทบาทที่ต้องการรับผิดชอบต่อกิจการของโลกมากขึ้น ดังนั้น การร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาน่าจะเป็นแนวทางที่ให้ประโยชน์แก่จีนมากกว่า

เมื่อรัฐบาลจีนตระหนักเช่นนี้แล้ว การกำหนดและดำเนินนโยบายที่มีต่อสหรัฐอเมริกาในยุคนี้ จึงเป็นไปในทางที่เป็นมิตรและต้องการใกล้ชิดสหรัฐอเมริกามากขึ้น ถึงแม้ว่าจะแข็งกร้าวไปบ้างในช่วงของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช แต่เมื่อเข้าสู่ยุคของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ท่าทีของสหรัฐอเมริกาก็ได้อ่อนลงและยอมเป็นมิตรกับจีนมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ทุกระดับของจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีน นับแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและน่าสนใจ อันเนื่องมาจากการที่ประเทศจีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ มีประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมานานหลายพันปี อีกทั้งยังคงเคยเป็นอารยธรรมในสมัยโบราณ ตลอดจนมีเอกลักษณ์

โดดเด่นไม่เหมือนชาติอื่น ส่งผลให้จีนสามารถฝ่าฟันภัยและวิกฤตต่างๆ มาได้จนถึงปัจจุบัน การที่จีนผงาดขึ้นมาเป็นบงเวทีทางเศรษฐกิจระดับประเทศได้อย่างโดดเด่นนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ นโยบายทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้เห็นถึงแนวทางและยุทธศาสตร์ในการดำเนินการของประเทศจีน อันนำมาซึ่งความมั่งคั่งมั่นคง เป็นปึกแผ่น และเข้มแข็ง จนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งในเวทีโลก อีกประเด็นในความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนที่น่าสนใจคือ ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะเป็นมิตรและศัตรูสลับกันไปมานับตั้งแต่อดีต แต่การที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะดีขึ้นได้นั้น จำเป็นจะต้องเกิดจากปัจจัยของทั้งสองฝ่ายมาผสมผสานกัน มิใช่เกิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ในส่วนของจีนและสหรัฐอเมริกานั้น อาจกล่าวได้ว่าทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันละกัน และพยายามประนีประนอมในความสัมพันธ์และนโยบายของแต่ละฝ่าย จนกระทั่งเกิดการพัฒนาและฟื้นฟูความสัมพันธ์จนก้าวหน้ามาได้ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ที่พัฒนาไปในทางที่ดีนี้ ก็มีข้อจะปราศจากซึ่งข้อพิพาทโดยสิ้นเชิง ทั้งสองประเทศยังขัดแย้งกันในหลายประเด็น ซึ่งมีประเด็นที่สืบเนื่องและประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งได้แก่ ปัญหาไต้หวัน ปัญหาวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปัญหาสิทธิมนุษยชน ปัญหาเศรษฐกิจการค้า การที่สหรัฐอเมริกามีความเสียเปรียบที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การขาดดุลยภาพดุลการค้า หนี้สินที่เพิ่ม แต่ความบาดหมางต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลงไปมาก โดยทั้งสองฝ่ายมีการเจรจากันตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังเกิดปัญหา เพื่อหาทางออกทบทวนกระเทือนความสัมพันธ์อันดีต่อกันให้น้อยที่สุด เป็นผลให้

บางปัญหาสามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ในขณะที่บางปัญหาก็ได้รับการแก้ไขให้อยู่ในสถานการณ์ที่ดีขึ้นดังนั้น นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีต่อสหรัฐอเมริกาในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมานั้นมีลักษณะที่สม่ำเสมอและมีจุดยืนที่ชัดเจน เน้นการเสริมสร้างสันติภาพและเสถียรภาพทั้งในระดับทวีปเอเชียและพหุภาคี (วิรัช ลิ้มทองกุล) ในขณะที่นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกานั้นกลับมีลักษณะที่ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามตัวประธานาธิบดีและกลุ่มอำนาจที่ขึ้นบริหารประเทศ ทำให้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกานั้นจำเป็นต้องศึกษาจากทั้งสองฝ่าย จึงจะสามารถเข้าใจปฏิสัมพันธ์โดยรวมของทั้งสองประเทศได้

จากผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 21 ทั้งสองประเทศมีการติดต่อ แลกเปลี่ยน เจรจา และร่วมมือกันมากขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศเอง และผลประโยชน์ของภูมิภาคและของโลก อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกันก็ยังมีข้อขัดแย้ง ความบาดหมาง และปัญหาที่ต้องการการการสะสางแต่โดยภาพรวมแล้ว ความสัมพันธ์ในยุคนี้เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นมิตรและคู่แข่งต่อกัน เพราะทั้งสองประเทศยังต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. ความร่วมมือระหว่างจีน-สหรัฐอเมริกา ควรจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สานสัมพันธ์และแสดงความจริงใจต่อกันก็จะสามารถร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจโลกให้เป็นไปอย่างราบรื่นได้ ตลอดจนเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองในด้านเศรษฐกิจโลกให้แก่จีนและสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ที่กำลังพัฒนาได้เป็นอย่างดี

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาแนวโน้มความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจจีน-สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนผู้นำจีนไปสู่คณะผู้นำรุ่นต่อจาก หูจินเทา ในปี ค.ศ. 2012 เป็นนายสี จิ้นผิง ซึ่งได้รับเลือกเป็นผู้นำรุ่นต่อมา ซึ่งให้ความสำคัญต่อหลักการสังคมนิยมและรูปร่างของจีนยุคใหม่ เพื่อเป็นทิศทางของการบริการประเทศจีนต่อไป

3. สหรัฐอเมริกาควรปรับท่าทีที่มีต่อจีนโดยหันมาสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับจีนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อคงความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและช่วยกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในประเทศโลกที่สามให้เกิดการพัฒนายิ่งขึ้น สหรัฐอเมริกาควรปรับลดความพยายามที่จะแทรกแซงจีนในด้านต่าง ๆ ด้วยความที่จีนและสหรัฐอเมริกต่างก็เป็นประเทศที่มีฐานะเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ ประเทศทั้งสอง จึงควรที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาโลกมากกว่าที่จะมาแข่งขันหรือเป็นศัตรูกัน

เอกสารอ้างอิง

- จุลชีพ ชินวรรณ. (2540). **ฮ่องกงได้รณรงค์จีนหนึ่งประเทศ สองระบบ กับฮ่องกง 1997**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วริษฐ์ ลิ้มทองกุล. (2554). **มังกรพลัดแผ่นดิน The Rise of Asia's Big Brother**. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ.
- พิชยพันธุ์ ชาญภูมิธล . (2538). **ผลประโยชน์แห่งชาติ**”, สราญมย์
 สุรัชย์ ศิริไกร.(2558).**จีนในฐานะประเทศมหาอำนาจในศตวรรษที่ 21**.
 สันติ ตั้งรพีพากร.(2547). **ยุทธศาสตร์ 3 ก้าวหนทางสู่ความสำเร็จแบบ
 จีน**.กรุงเทพฯ : มติชน.
- สมภพ มานะรังสรรค์.(2546). **พัฒนาการเศรษฐกิจจีนหลังยุคปฏิรูปา,”
 ใน จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : วิถีทรรศน์.
- ยิง, ลี เทีย. (2548) “ทฤษฎีว่าด้วยการเปิดประเทศ.” ใน **สู่ทางการ
 ปฏิรูปและเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน**,
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน-คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- Retrieved Jul 5, 2016 from พิเชฐชัย ชัยยัง, **เศรษฐกิจของประเทศ
 จีน** , [http://www.baanjommyut.com
 /library/china/01_2.html](http://www.baanjommyut.com/library/china/01_2.html).
- Retrieved Aug 10,2016 from อธิกิตติ แสงสุข. **โอบามา: การเมือง
 ใหม่ เศรษฐกิจใหม่** [Online]. Available URL:
<http://pokpong.org/in-the-news/obama-regime/>

Retrieved Jul 20, 2016 from วิธีร์ พานิชวงศ์, สิทธิ สุนทรานุรักษ์
และวิเชียร แก้วสมบัติ, **ทุนนิยมจีนบนกระแสโลกาภิวัตน์ทาง
เศรษฐกิจ**:[http://www.thailandindustry.com/home/new
s_print.php?id=1215%A7ion](http://www.thailandindustry.com/home/news_print.php?id=1215%A7ion)

Retrieved Apr 12, 2016 from **แกะรอยสื่อจีน: “สังคมนิยม”** ถู “ทุน
นิยม”: [http://www .manager.co.th/China/ViewNews
.aspx?NewsID=9550000104918](http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9550000104918)

Retrieved Aug 8, 2017 from วัชรวิทย์ ลิ้มทองกุล. **อนาคตความสัมพันธ์
จีน-สหรัฐฯ**:[http://info.gotomanager.com
/news/printnews.aspx?id=77976](http://info.gotomanager.com/news/printnews.aspx?id=77976)

ประวัติผู้เขียน

ผู้เขียน

- รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์** - อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- รศ.การุณย์ลักษณ์ ทพลโยธิน** - อาจารย์ประจำโครงการรัฐศาสตร์ดุขุภัณฑ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี
- ผศ.ปณัยกร บุญกอบ** - อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- อ.ดร.วิภาพรรณ งามประมวญ** - อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- นางภัทรกร แพงไทย** - นักศึกษาปริญญาเอก รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- นางสาวปองทิพย์ ฤทธิ์อิม** - นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ตำแหน่งปัจจุบัน กรรมการบริษัท อีโคไทยเอ็นเนอร์ยี จำกัด
- นางสาวชลดา เสวตศิลา** - นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นายกฤตภาส อำนวยสุข** - นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวทางการพิจารณาและการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร รัฐศาสตร์พิจารณาของศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา

วารสารรัฐศาสตร์พิจารณาเป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการ จากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มีโอกาสเสนอผลงาน วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวิทยาการโดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ในสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณาบริเวณศึกษา (Area Study)

ผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทพิชญ์ บทความปริทัศน์ บทคัดย่อผลงานวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น ต้นฉบับ (Manuscript) ที่ส่งพิจารณา เพื่อตีพิมพ์ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้น รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ต้อง ไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดทอนจากผลงานวิจัยของผู้อื่น ไม่มีการคัดลอกหรือชัก นำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer-reviewed) และได้รับความเห็นชอบจากกอง บรรณาธิการ

1. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

1. บทความพิเศษ
2. บทความวิชาการ
3. บทไทยพิชญ์

2. รูปแบบการเขียนบทความ

2.1 ชื่อเรื่อง ให้พิมพ์ชื่อเรื่องบทความไว้กลางหน้ากระดาษ ทั้งชื่อเรื่องภาษาไทยและ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พร้อมใส่เครื่องหมาย * และระบุ footnote ว่าบทความนี้เขียนขึ้นมาจาก วัตถุประสงค์ใด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 ชื่อผู้เขียน ใส่ชื่อผู้เขียนบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องระบุคำ นำหน้าชื่อ วรรค์นามสกุล พร้อมใส่เครื่องหมาย ** เพื่อระบุใน footnote ว่าผู้เขียนเป็นใคร ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนทุกคน อยู่สถานที่ใด (ในกรณีที่มีชื่อผู้เขียนหลายคน กรุณา ระบุให้ครบทุกคน)

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ไม่เกิน 250 คำ)

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.5 บทนำ

2.6 เนื้อหา

2.7 บทสรุป

2.8 เอกสารอ้างอิง

2.9 ประวัติการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการและสังกัด

3. การเตรียมต้นฉบับ

1. ให้ระบุชื่อผู้เขียน ยศหรือตำแหน่ง ที่อยู่หรือที่ทำงานที่สามารถติดต่อได้ พร้อมเบอร์โทรศัพท์ อีเมลและโทรสารที่สามารถติดต่อได้

2. ส่งต้นฉบับจำนวน 1 ชุด

3. พิมพ์โดยโปรแกรม Microsoft Word for Windows

4. ใช้อักษรแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 โดยใช้กระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียวเท่านั้น

5. ระยะห่างระหว่างบรรทัดให้ใช้ single space ความยาวของบทความไม่น้อยกว่า 15 หน้าแต่ไม่เกิน 20 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง

6. ใช้ระบบอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

7. การตั้งค่าน้ำกระดาษ

- ระยะขอบบน (Top margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร

- ระยะขอบล่าง (Bottom margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร

- ระยะขอบซ้าย (Left margin) 1.5" หรือ 3.18 เซนติเมตร

- ระยะขอบขวา (Right margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร

4. การส่งต้นฉบับ

การส่งต้นฉบับสามารถทำได้หลายช่องทาง

1. ส่งต้นฉบับ 1 ชุด ไปยังกองบรรณาธิการวารสาร ศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้น 2 ห้อง 207 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 02-310-8483 - 89 ต่อ 127 ,096-334-9477

2. ส่งทางอีเมลมายัง

asianstudies.ru@gmail.com

โดยเขียนหัวข้ออีเมลว่า **ส่งบทความ เรื่อง.....**

3. ส่งทางออนไลน์ โดยเข้าไปกรอกใบสมัครและส่งต้นฉบับได้ที่ www.asia.ru.ac.th หรือ

<http://www.asiajournal.ru.ac.th>

5. การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่อง 1) ให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้หากต้องการ 2) ให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ **เอกสารอ้างอิง** สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ **Reference** สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) กรณีรายการเอกสารอ้างอิงภาษาไทย ให้แปลรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษต่อท้ายรายการอ้างอิงภาษาไทยเดิม ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงมีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์.

พรพิมล ตรีโชติ. (2542). **ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Huntington, S. (2003). **The Clash of Civilization and the Remaking of World Order**. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). “ชื่อบทความ.” **ชื่อวารสาร** ปีที่, ฉบับที่ (เดือน): หน้าแรก-หน้าสุดท้าย

สมบัติ จันทรวงศ์. (2557). “คณาธิปไตยหรือประชาธิปไตยในอาเซียน: มุมมองของ Alexis de Tocqueville.” **วารสารเอเชียศึกษา ฉบับปฐมฤกษ์** 15,5: 23-63.

Chanrochanakit, P. (2011). “Deforming thai Politics As Read through Thai Contemporary Art.” **Third Text** 25,4: 419-429.

3. นิตยสารหรือหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์เผยแพร่). “ชื่อบทความ.” **ชื่อนิตยสาร/หนังสือพิมพ์** (วันที่เดือนที่) : หน้า.

มุขัมหมัดอิลยาส หล้าปรัง. (2554). “จะเอาอย่างไรกับภาคใต้?” **มติชน** (3 มิถุนายน) : 15.

4. บทความจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, จากชื่อเว็บไซต์.

สมชาย ภคภาสวิวัฒน์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่าง AEC และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. ค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.mfa.go.th>

*** หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่น่าสงจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์และคำแนะนำการเขียนที่กำหนดเท่านั้น จึงจะได้รับพิจารณาดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์สามารถดูรายละเอียดการจัดเตรียมต้นฉบับได้ที่ www.asia.ru.ac.th

แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารรัฐศาสตร์พิจารณา
ศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันที่.....

ชื่อ..... นามสกุล.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอสมัครสมาชิกวารสารรัฐศาสตร์พิจารณา

☐ รับวารสารรายปี 2 ฉบับ 360 บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

☐ รับวารสารรายปี 4 ฉบับ 700 บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

☐ รับวารสารรายปี 6 ฉบับ 1,000 บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

พร้อมนี้ได้ชำระค่าสมาชิกเป็น

☐ เงินสด

☐ โอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารทหารไทย

สาขารามคำแหง ชื่อบัญชี “ศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา ม.ร.” เลขที่บัญชี 156-2-27622-8

ลงชื่อ.....

วันที่.....

โปรดส่งหลักฐานและใบสมัครสมาชิกมาที่

ศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา คณะรัฐศาสตร์ ชั้น 2 ห้อง 207

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 02-310-8483 - 89 ต่อ 127 ,096-334-9477

อีเมลล์ asianstudies.ru@gmail.com เว็บไซต์ www.asia.ru.ac.th

Subscription Form for the Journal of Political Science Critique
Centre of Politics, Social and Area Studies, Faculty of Political Science,
Ramkhamhaeng University.

Date.....

Name.....Surname.....

Address.....

.....

Tel.....Fax.....

I/We would like to subscribe to the journal for:

☐ Bi-Annually 2 Issues 360 BTH Start.....

☐ 2 Year 4 Issues 700 BTH Start.....

☐ 3 Year 6 Issues 1,000 BTH Start.....

☐ Cash

☐ Transfer to account TMB Bank Public Company Limited
Ramkhamhaeng Branch: Account Name: Centre of Politics,
Social and Area Studies. RU. No. 15-6216-50-25

Signature.....

Date...../...../.....

Please send this form and your payment confirmation to

Centre of Politics, Social and Area Studies, Faculty of Political Science,
Ramkhamhaeng University, Huamak, Bangkapi, Bangkok, 10240

Tel: 02-310-8483-89 ext.127 ,096-334-9477

E-mail. asianstudies.ru@gmail.com Website: www.asia.ru.ac.th